

Borgere med psykiske lidelser: En kvalitativ undersøgelse af deres oplevelser af bostøtten efter § 85 i serviceloven i lyset af anerkendelse og stigma

Billede er, med tilladelse, lånt fra: <https://ditliv-dinløsning.dk/serviceloven-§85/>

Kandidatspeciale udarbejdet af:

Maria Lilja Arpe (studienr.: 20230834)

Zehra Demirbas (studienr.: 20230862)

Dato: 28. maj 2025

Antal anslag: 190.622

Vejleder: Nichlas Permin Berger

Kandidat i Socialt Arbejde, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg
Universitet

Abstract

This thesis is based on a qualitative research design using semi-structured interviews with four participants who receive support under Section 85 of the Danish Social Services Act. Through our empirical material, the project aims to explore the participants' experiences with Section 85 support in their own homes. The analysis is grounded in a theoretical framework that combines Erving Goffman's theory of stigma, Axel Honneth's theory of recognition, and the concept of empowerment in social work. These theoretical perspectives are used to examine how the participants experience stigma in their encounters with society, recognition in their interactions with their support workers and family, as well as empowerment throughout the support process.

Our findings show that Section 85 support plays a central role in the participants' daily lives. The support helps them manage everyday tasks, strengthens their autonomy, and improves their quality of life. However, the analysis also reveals a dual nature of the support: on the one hand, it enhances life quality and fosters recognition in the relationship with support workers, which in turn promotes self-determination and agency especially when the support is provided in collaboration with the individual. On the other hand, needing support can make one's deviation from societal norms more visible, leading to feelings of shame, concealment, and self-stigmatization. Some participants report actively hiding their support from others to protect their identity, illustrating how the stigma becomes internalized.

We also gain insight into how recognition is a prerequisite for self-esteem. When recognition is lacking both in close relationships and in broader society. It can contribute to feelings of exclusion and a diminished sense of self-worth.

The discussion in this thesis is based on the citizens' own experiences with support under Section 85 and highlights that it is not the support itself that maintains their marginalized position, but rather society's perception of psychological vulnerability and mental illness. The informants generally describe the relationship with their support workers as safe and meaningful, but at the same time, they experience stigmatization and a lack of recognition in encounters with both the broader society

and their close relationships. This affects their self-image and creates a need to conceal their vulnerability in order to avoid being perceived as different. The discussion therefore suggests that exclusion must be understood both structurally and relationally, and that a broader societal shift is needed in the understanding of mental illness.

Forord

Vi vil gerne takke vores familier og nære for deres forståelse og støtte i en tid, hvor fokus har været rettet mod vores speciale.

En stor tak skal lyde til vores fire informanter for deres bidrag til specialeprojektet. Tak fordi I åbnede op for nogle af livets mest sårbare situationer og delte jeres erfaringer og fortællinger om jeres oplevelser med § 85.

Vi vil også gerne takke vores vejleder, Nichlas Permin Berger, for altid gode og reflekterende vejledningstimer.

Afslutningsvis vil vi gerne takke hinanden for et fantastisk samarbejde, gensidig støtte og sparring i denne tid.

Vi håber, at læseren vil finde specialet både interessant og indsigtsfuldt.

Indholdsfortegnelse

KAPITEL 1: INDLEDNING og PROBLEMFELT	6
Problemformulering.....	8
Arbejdsspørgsmål	8
Afgrænsning.....	9
Bostøtte efter § 85 i serviceloven	9
Læsevejledning.....	10
KAPITEL 2: METODOLOGI.....	11
Videnskabsteori	12
Fænomenologi	13
Hermeneutik.....	15
<i>Databehandling</i>	17
Det kvalitative forskningsinterview	17
Det semistrukturerede interview	18
Online interviews.....	19
Online interview og tryghed	21
Adgang til feltet	22
Rekruttering af informanter	22
Udvælgelse af informanter.....	24
Erfaringer og refleksioner fra interviews	25
Litteratursøgning	25
Præsentation af informanter	26
Transskribering	27
Databearbejdning.....	28
Kodning af interviews	30
<i>Etik.....</i>	31
Samtykkeerklæring og fortrolighed	31
Reliabilitet og validitet	31
Ethiske overvejelser	34
KAPITEL 3: TEORETISK RAMME	35
Axel Honneth: Anerkendelsesteori	36
Erving Goffman: Stigmatsteori.....	38
Empowerment	41
Analysestrategi.....	44
KAPITEL 4: ANALYSE	45
Analyse 1: Stigma	45
Analyse 2: Anerkendelse	58
Analyse 3: Empowerment	77
KAPITEL 5: KONKLUSION	87
KAPITEL 6: DISKUSSION	89
LITTERATURLISTE	93
Bøger	93

Hjemmesider og rapporter	94
Lovgivning	97
Bilag	97

KAPITEL 1: INDLEDNING og PROBLEMFELT

I det danske velfærdssamfund spiller socialt arbejde en væsentlig rolle i blandt andet at støtte borgere med psykiske lidelser, hvoraf mange af disse borgere befinder sig i sårbare og komplekse livssituationer som er præget af social eksklusion, marginalisering og stigmatisering. En af de indsatser på det sociale område, der arbejder med målgruppen *borgere med psykiske lidelser*, er socialpædagogisk støtte efter servicelovens § 85. Formålet med indsatsen er at blandt andet at fremme selvstændiggørelse og støtte borgerne i deres hverdag, jf. LBK nr. 155 af 11. februar 2025. § 85-støtten gives typisk i borgerens eget hjem og indeholder en vifte af hjælp, herunder hjælp til praktiske gøremål, kontakt til offentlige instanser eller hjælp til andre personlige forhold. Bostøtten fungerer derfor ikke blot som praktisk hjælp, men fungerer også som bindeled mellem borgeren og systemet, hvor det relationelle arbejde mellem den fagprofessionelle og borgeren har en væsentlig betydning for samarbejdet og borgerens kontakt til systemet.

Ifølge Danmarks Statistik modtog 25.331 personer socialpædagogisk støtte efter § 85 i eget hjem i fjerde kvartal 2020, hvilket udgjorde 53 % af det samlede antal modtagere (Danmarks Statistik, 2021). I perioden 2015-2020 er antallet steget markant, og udviklingen fortsætter. En nyere rapport fra Kommunernes Landsforening (Nissen Frees, 2024) viser, at knap 57.000 voksne modtog socialpædagogisk støtte i 2022, hvoraf en væsentlig andel stadig modtog støtte efter § 85. Samtidig ses en stigende anvendelse af forebyggende støtte efter § 82a og § 82b efter serviceloven, som blev indført i 2018. Alligevel er antallet af borgere, der modtager støtte efter § 85, steget med 7,4 % fra 2018 til 2022 (Nissen Frees, 2024, s. 2). Særligt bemærkelsesværdigt er det, at antallet af ældre modtagere på over 67 år er steget med over 30 %, antallet af unge mellem 18 og 29 år steget med 1070 i perioden og 30 til 39 år er steget med ca. 1380 (Nissen Frees, 2024, s. 19-21). Rapporten viser således en udvikling, der ikke alene kan tilskrives demografiske ændringer, men kan også tilskrives, at flere diagnosticeres med psykisk sygdom. Dette understreger, at behovet for bostøtte er steget gennem årene på tværs af aldersgrupper, ligesom forekomsten af psykiske lidelser også er vokset.

I mødet mellem fagprofessionelle og borgere opstår dog et spændingsfelt. På den ene side arbejdes der med værdier som empowerment og borgerinddragelse, mens mange borgere på den anden side oplever at blive mødt med stereotype forestillinger og stigmatiserende holdninger, både fra samfundet generelt og fra egne omgivelser og nære relationer. Her bliver det tydeligt, at socialpædagogisk støtte ikke kun er et spørgsmål om praktisk hjælp, men også handler om relationer, samarbejde, inddragelse og borgerens oplevelse af at blive set, hørt og anerkendt. Denne kompleksitet ses også i en undersøgelse, herunder i rapporten *“Et liv i egen bolig – analyse af bostøtte til borgere med sindslidelser”* af VIVE (Bengtsson & Røgeskov, 2021), hvor det fremhæves, at bostøtte er en tværgående indsats, der involverer både psykiatri, væresteder, botilbud og kommunale instanser. Dette perspektiv uddybes yderligere i Socialstyrelsens Faglige Pejlemærker for kvalitet i bostøtten (Socialstyrelsen, 2021), hvor en recoveryorienteret tilgang beskrives som grundlaget for god praksis. Her ses recovery som en personlig og social proces, hvor indsatsen skal tage udgangspunkt i borgerens håb, drømme og ressourcer og ikke alene i funktionsnedsættelser og udfordringer.

Med en bachelorbaggrund i Socialrådgivning har gruppen mødt mange mennesker med både psykiske lidelser og handicap, hvis livssituationer er præget af komplekse udfordringer og andre komplekse sociale problemer. I mødet med disse borgere har det været muligt at opnå indsigt i, hvordan støtten efter servicelovens § 85 ydes i eget hjem, og hvordan denne støtte spiller en central rolle i forhold til borgernes oplevelse af autonomi, mestring og livskvalitet. Samtidig har gruppen, gennem personlige relationer til mennesker med psykiske lidelser, fået et nuanceret blik for, hvordan det kan opleves svært at tale åbent om dét at modtage støtte i eget hjem til venner og familie og frygten for at blive mødt med dømmende blikke.

Disse praksis- og personlige erfaringer har vækket vores interesse for at undersøge, hvordan borgere med psykiske lidelser oplever den støtte, de modtager i eget hjem i henhold til servicelovens § 85. Vi anerkender, at feltet rummer mange nuancer, og at bostøtte er en kompleks opgave, som kræver en dybdegående forståelse og et indgående kendskab til det, der er på spil i borgernes liv. Gennem vores praksiserfaringer har vi erfaret, at det ikke altid er muligt at indfri de formål og mål, som bostøtten er tiltænkt. Opgaven rummer både positive elementer og betydelige

udfordringer, fordi der eksisterer barrierer og dilemmaer på både et strukturelt og organisatorisk niveau, men også i borgernes egne liv og nære relationer. Derfor ønsker vi at understrege, at oplevelsen af manglende anerkendelse ikke alene kan forstås i relation til bostøtten. Den udspringer også af samspillet med familie, venner og andre nære relationer, som i de fleste tilfælde spiller en afgørende rolle i borgerens liv.

I dette speciale ønsker vi således at belyse, hvordan borgere med psykiske lidelser oplever støtten efter § 85 i serviceloven. Vi vil forstå disse oplevelser gennem to centrale teoretiske perspektiver, som er Axel Honneths anerkendelsesteori og Erving Goffmans teori om stigma. Empowerment inddrages desuden også for at forstå borgernes oplevelser af mestring og selvbestemmelse i støtten. Vi vil undersøge, hvorvidt og hvordan bostøtten har betydning for borgernes selvforståelse og deres relationer til omverdenen. Ved at tage udgangspunkt i borgernes egne fortællinger håber vi at bidrage til en dybere forståelse af, hvordan støtten både kan fremme og hæmme mulighederne for et værdigt liv med indflydelse og respekt.

Med afsæt i ovenstående, vil vi i dette specialeprojekt undersøge følgende problemformulering og tre arbejdsspørgsmål:

Problemformulering

Hvordan oplever borgere med psykiske lidelser den støtte, de modtager efter servicelovens § 85 i eget hjem, og hvordan kan disse oplevelser forstås i lyset af de teoretiske perspektiver på anerkendelse og stigma?

Arbejdsspørgsmål

- Hvilken indflydelse har støtten på borgernes hverdag og livskvalitet?
- Oplever borgerne, at deres ønsker og behov imødekommes i deres støtte?
- Hvordan oplever borgerne, at støtten fremmer deres handlekraft og muligheder for selvbestemmelse?

Afgrænsning

I dette specialeprojekt fokuserer vi på borgere med psykiske lidelser og deres oplevelser af støtte efter § 85 i eget hjem. Vi har valgt ikke at afgrænse os ud fra specifikke diagnoser, køn, private forhold eller alder, da vores interesse udelukkende er at få indblik i de subjektive oplevelser af støtten samt oplevelser af anerkendelse og stigma i mødet med omgivelserne og nære relationer, uanset hvilken psykisk lidelse og alder borgerne måtte have. Vores valg af informanter er derfor ikke baseret på en bestemt psykisk diagnose og er derfor tilfældig, men vi er bekendte med psykiske lidelser gennem vores private netværk og har desuden kendskab til § 85 i serviceloven gennem praksiserfaringer, hvilket også har haft en indflydelse på vores forståelse af specialeemnet. Vores undersøgelse har således en åben tilgang til alle borgere med en psykisk lidelse, der modtager støtte efter § 85, og vi er alene interesserede i deres oplevelser af støtten og dermed ikke i at kategorisere deres psykiske lidelser.

I det følgende afsnit introducerer vi, hvad § 85 er, formålet med bostøtten og hvilken funktion den har i relation til mennesker med psykiske lidelser eller andre udfordringer. Vi inddrager også en læsevejledning for at skabe et overblik for specialet til læser.

Bostøtte efter § 85 i serviceloven

Når der tales om bostøtte, henvises der til servicelovens § 85, som er målrettet mennesker med sindslidelser, handicap eller andre sociale problemer (Bengtsson & Røgeskov, 2012, s. 12). Blandt vores informanter er det personer med psykiske lidelser, der modtager denne støtte. Diagnoserne spænder bredt og inkluderer blandt andet PTSD, angst, stress, skizotypisk sindslidelse og tvangspræget personlighedsstruktur.

Servicelovens § 85 omfatter en bred vifte af former for støttemuligheder. Som nævnt indledningsvist ydes støtten til mennesker med sindslidelser, handicap eller andre sociale problemer. Bostøtte efter § 85 er en socialfaglig indsats, der har til formål at hjælpe borgerne med at mestre deres hverdag og øge deres selvstændighed.

Støtten indebærer ikke praktisk hjælp, hvor opgaver udføres på borgernes vegne, men fungerer som en guidende indsats, der skal styrke borgernes egne handlemuligheder (Bengtsson & Røgeskov, 2012, s. 12-13). Bostøttens opgaver spænder bredt og kan blandt andet omfatte kontakt til offentlige instanser, sundhedsvæsenet og sociale netværk samt støtte til at varetage beskæftigelse og uddannelse. Herudover kan indsatsen indebære vejledning i form af praktiske opgaver som indkøb, madlavning og rengøring. En væsentlig pointe fra den ovennævnte rapport er, at bostøttens karakter varierer afhængigt af målgruppen. Unge borgere modtager primært støtte til beskæftigelsesindsatser, fremtidsplanlægning og praktiske opgaver (Bengtsson & Røgeskov, 2012, s. 14). Dette understreger, at bostøtten tilpasses borgernes livssituation og individuelle behov.

Et centralt aspekt ved bostøtten er borgernes medbestemmelse. I rapporten "*Et liv i egen bolig – analyse af bostøtte til borgere med sindslidelser*" (Bengtsson & Røgeskov, 2012) fremhæves det, at målsætningen med bostøtten er at borgerne har en høj grad af indflydelse på den støtte, de modtager, hvilket understøtter deres mulighed for at træffe beslutninger i eget liv (Bengtsson & Røgeskov, 2012, s. 30). Derudover fremgår det af rapporten, at en af de mest anvendte ydelser i bostøtten er samtaler med borgerne om deres trivsel i hverdagen (Bengtsson & Røgeskov, 2012, s. 75).

Sammenfattende er bostøtte ikke kun en praktisk hjælp, men at borgeren kan forbedre sin livssituation og livskvalitet. Samtidig sigter indsatsen mod at styrke borgernes selvbestemmelse og livskvalitet gennem en tilpasset støtte, som borgeren selv ønsker det (Bengtsson & Røgeskov, 2012, s. 25-27).

Læsevejledning

I kapitel 1 har vi gennemgået specialets problemstilling og afgrænsning. Vi introducerer specialets problemformulering og tilhørende arbejds spørgsmål, der ønskes besvaret i specialet.

I kapitel 2 har vi gennemgået specialets metodologi og vores etiske overvejelser.

I kapitel 3 præsenterer vi specialets teoretiske ramme og analysestrategi.

I kapitel 4 analyserer vi, hvordan vores fire informanter, som har psykiske lidelser, oplever § 85 i eget hjem med fokus på vores teoretiske ramme.

I kapitel 5 konkluderer vi.

I kapitel 6 diskuterer vi specialets fund og vores overvejelser herom.

KAPITEL 2: METODOLOGI

Inden for både hermeneutikken og fænomenologien spiller forforståelser en central rolle i erkendelsesprocessen, men tilgangen til forforståelser er forskellige.

Ifølge hermeneutikken kan vi aldrig frigøre os helt fra vores forforståelser, da erkendelse opnås gennem forforståelser. Gennem den hermeneutiske cirkel bevæger vi os hele tiden mellem vores eksisterende viden og den nye forståelse, som vi lærer gennem vores empiri (Juul & Pedersen, 2012, s. 111). Det betyder, at vores forforståelser ændres og udvikles, efterhånden som vi samler og bearbejder vores data. Vores forforståelser har derfor betydning for, hvordan vi fortolker informanternes oplevelser af § 85, men de er ikke faste og ændrer sig løbende i takt med den nye viden, vi får fra vores informanter.

Fænomenologien adskiller sig fra hermeneutikken ved at man sætter sine forforståelser i parentes gennem *epoché* (Juul & Pedersen, 2012, s. 71). Når vi interviewede vores informanter, var det vigtigt for os at være åbne og lytte til informanternes egne oplevelser, uden at vi på forhånd inddragede vores praksiserfaringer og egen viden. Fænomenologien anvendes derfor i dette specialeprojekt som en interviewmetode, fordi vi ønsker at få indblik i informanternes oplevelser.

Samtidig erkender vi, at vi ikke kan være helt neutrale. Vi har nemlig allerede en forståelse af området og kendskab til målgruppen, fordi vi har praksiserfaringer med

§ 85 i serviceloven. Derudover har vi på forhånd udvalgt nogle temaer og teoretiske perspektiver, som vi har brugt til at udforme interviewspørgsmål med, i vores interviewguide. Her har især stigma og anerkendelse været vigtige teoretiske begreber, som vi har taget udgangspunkt i. Vi ved for eksempel, at mennesker med psykiske lidelser ofte mødes med fordomme og stigmatiserende forestillinger i samfundet. Vi har derfor inkluderet spørgsmål om stigma i interviewguiden.

Vi har også haft anerkendelse som et teoretisk udgangspunkt. Her handler det om, hvordan informanterne oplever at blive set, hørt og mødt med respekt i den støtte, de modtager. Men det handler også om, hvilken betydning anerkendelse har for informanterne i mødet med deres bostøtte, samfundet og deres omgivelser. Det er derfor et vigtigt perspektiv at inddrage, fordi anerkendelse kan være afgørende for, hvordan informanterne oplever hjælpen og relationen til de fagpersoner, de møder. Men også for deres relation til deres familie og andre nære relationer.

Vores metodiske tilgang befinder sig derfor i spændingsfeltet mellem hermeneutik og fænomenologi. På den ene side arbejder vi med en fænomenologisk interviewmetode ved at være åbne og lytte til informanternes egne fortællinger. På den anden side er vi bevidste om, at vi ikke kan undgå vores forforståelser og har i den forbindelse reflekteret over, hvordan vores viden og praksiserfaringer fra området, herunder vores teoretiske perspektiver som stigma og anerkendelse, har betydning for, hvordan vi forstår og analyserer informanternes fortællinger med § 85.

Videnskabsteori

I dette afsnit vil vi argumentere for vores videnskabsteoretiske tilgang til projektet, herunder spændingsfeltet mellem hermeneutik og fænomenologi. Valget af fænomenologien og hermeneutikken er ikke tilfældigt, men en metodisk og videnskabsteoretisk nødvendighed, da vi ønsker at undersøge borgernes oplevelser og den mening, de tilskriver deres livssituation efter at være bevilget § 85 i serviceloven.

Fænomenologi

Vi anvender fænomenologien primært som en interviewmetode, da vi ønsker at forstå informanternes egne oplevelser og erfaringer i deres hverdag med støtte efter § 85. Ved at tage udgangspunkt i deres perspektiv og subjektive erfaringer, forsøger vi at møde dem åbent og nysgerrigt, uden at forstyrre med vores egne antagelser og holdninger. Formålet er at give plads til informanterne og høre, hvordan de selv oplever støtten.

Samtidig befinder vi os også i en hermeneutisk tilgang, da vi ikke kan undgå at have en forforståelse. I gruppen har vi praksiserfaringer med § 85 og kender området på forhånd, hvilket betyder, at vi allerede har en vis forståelse, som vi bringer med os i projektet. Vi har også udvalgt bestemte temaer og teorier i vores interviewguide, hvilket peger på, at vi på forhånd har en teoretisk ramme, som vi tolker informanternes udsagn ud fra. Vi har blandt andet valgt at tage udgangspunkt i begreberne stigma og anerkendelse, som begge er centrale i forhold til, hvordan vi forstår borgernes livssituation og oplevelser. Vi er bevidste om, at mennesker med psykiske lidelser ofte mødes med stigmatiserende opfattelser, og dette påvirker også vores forforståelse af emnet. Samtidig er det vigtigt for os at forstå, hvordan støtten opleves og skaber mening i borgernes hverdag.

På baggrund af vores valg forpligter vi os derfor til en tilgang, hvor vi både søger at forstå informanternes oplevelser ud fra deres egne fortællinger (fænomenologisk), men også fortolker disse oplevelser i lyset af vores egen viden og de teorier, vi har valgt (hermeneutisk).

For at uddybe den fænomenologiske tilgang inddrager vi en række centrale begreber, som vi vil præsentere i det følgende afsnit. De centrale begreber som vi tager udgangspunkt i, er følgende:

- 1) Førstepersons-perspektivet**
- 2) Epoché**
- 3) Livsverden**

Disse begreber er essentielle for at forstå, hvordan vi teoretisk og metodisk kan nærme os informanternes oplevelser.

Fænomenologiens grundlag og betydning for projektet

Fænomenologien blev grundlagt af Edmund Husserl og har som sit primære formål at beskrive og forstå menneskets oplevelser og erfaringer i deres umiddelbare form. Centralt for denne tilgang er førstepersons-perspektivet, hvilket betyder, at viden om individets virkelighed kun kan opnås ved at tage udgangspunkt i individets egen oplevelse (Juul & Pedersen, 2012, s. 65-67). Dette udgangspunkt indeholder, at vi ikke søger en sandhed adskilt fra borgeren, men en forståelse af, hvordan virkeligheden opleves af den enkelte borger (Juul & Pedersen, 2012, s. 65-70, s.104). Det fører til et spørgsmål om, hvordan vi kan opnå viden om informanternes livsverden og oplevelser. Inden for fænomenologien er svaret på dette, at vi må tage afsæt i informanternes egne oplevelser og erfaringer (Juul & Pedersen, 2012, s. 65-67, s.104).

Ved at anvende fænomenologien som interviewmetode bliver det muligt for os at arbejde med informanternes perspektiver på en systematisk måde. Dette indebærer, at vi forsøger at sætte vores forforståelser i parentes under interviewet og møder informanterne med en åben og nysgerrig tilgang. Det handler ikke om at glemme eller se bort fra vores viden og praksiserfaringer, men om at være bevidste og holde dem i baggrunden, så vi ikke styrer interviewene ud fra vores egne antagelser.

Førstepersons-perspektivet

Førstepersons-perspektivet betyder, at individets oplevelser, erfaringer og meningsdannelse hænger tæt sammen med den verden, de lever i. Mennesket påvirker og bliver påvirket af omverdenen (Juul & Pedersen, 2012, s. 66). I vores projekt betyder det, at vi skal tage udgangspunkt i informanternes egne fortællinger og lade dem vise, hvad der er vigtigt for dem. Vi forsøger at være åbne over for det, der kommer frem i både interview og analyse.

Epoché

Epoqué er et redskab i fænomenologien, som handler om at sætte sine forforståelser i parentes (Juul & Pedersen, 2012, s. 71). Det betyder ikke, at vi ikke har nogen forforståelse, men at vi forsøger at være bevidste om den og ikke lader den styre vores opfattelse af det, informanterne fortæller. Det er en udfordring, fordi vi kender området og har praksiserfaringer, men vi bestræber os på at være åbne og lytte fordomsfrit.

Livsverden

I vores projekt ønsker vi at få et indblik i informanternes livsverden gennem deres tanker, erfaringer og oplevelser (Juul & Pedersen, 2012, s. 104-105). Gennem deres fortællinger får vi en forståelse af, hvordan de oplever deres hverdag med støtte, og hvordan § 85 kan bidrage til struktur, tryghed og mening i deres liv.

Ved at bruge fænomenologien som vores videnskabsteoretiske og metodiske position, skaber vi de nødvendige forudsætninger for at belyse vores problemformulering. Gennem førstepersons-perspektivet, epoché og livsverden arbejder vi med at forstå borgernes egne oplevelser og erfaringer. Samtidig anerkender vi, at vi arbejder inden for en hermeneutisk ramme, hvor vi både har en teoretisk forståelse og en forforståelse, der former vores fortolkning af data, herunder vores valg af teorier som stigma og anerkendelse.

I følgende afsnit uddyber vi vores hermeneutiske videnskabsteoretiske tilgang.

Hermeneutik

Selvom vi i projektet arbejder ud fra en fænomenologisk tilgang, særligt i vores interviews, er det nødvendigt at inddrage hermeneutikken i vores videnskabsteoretiske fundament. Vores anvendelse af den fænomenologiske tilgang viser sig i vores interviews, hvor vi er optagede af at forstå borgernes oplevelser og erfaringer med § 85-støtten ud fra deres egne perspektiver. Her forsøger vi at sætte vores forforståelser i parentes og være åbne over for, hvad der viser sig i informanternes fortællinger.

Samtidig er vi dog bevidste om, at vi ikke møder feltet uden vores baggrundsviden og praksiserfaringer. Vi har allerede på forhånd udvalgt temaer og teorier, som ligger til grund for både vores interviewguide og den efterfølgende analyse. Dette peger i retning af en hermeneutisk tilgang, hvor vi anerkender, at vi arbejder med forforståelser, både fra vores praksiserfaringer med § 85 og fra vores teoretiske udgangspunkt, som blandt andet omfatter stigma og anerkendelse.

Hermeneutikken, som blandt andet er videreudviklet af Hans-Georg Gadamer, understreger, at forskeren altid medbringer sine fordomme i forståelsesprocessen, og at disse ikke blot er uundgåelige, men også nødvendige for, at ny forståelse kan opstå (Juul & Pedersen, 2012, s. 122-123). Vi ser derfor vores forforståelser som produktive. De har gjort det muligt at formulere relevante spørgsmål og at udvælge de temaer, vi ønsker at arbejde med i analysen. Denne proces afspejles i den hermeneutiske cirkel, hvor vi hele tiden bevæger os mellem vores forforståelser og den nye viden, vi får gennem informanternes fortællinger (Juul & Pedersen, 2012, s. 111-112). Den viden, vi opnår, er dermed ikke en direkte gengivelse af informanternes oplevelser, men et resultat af vores fortolkning, som er formet af både det empiriske materiale og vores faglige baggrund som uddannede socialrådgivere.

Vi erkender derfor, at det er vanskeligt helt at frigøre sig fra vores forforståelser, særligt når disse er formet ud fra vores praksiserfaringer og faglighed. Det har derfor betydning for vores udførelse af de kvalitative interviews, og vi inddrager derfor en hermeneutisk forståelsesramme. Som tidligere beskrevet sker vores forståelse i en sammensmeltning mellem vores forforståelser og de nye erfaringer, vi udvikler i takt med undersøgelsen, som er en proces, der betegnes som den hermeneutiske cirkel. Det betyder, at vi bevæger os mellem praksiserfaringer, vores teoretiske perspektiver, såsom anerkendelse og stigma, og informanternes udsagn. Vores praksiserfaringer og kendskab til psykiske lidelser præger naturligt vores blik på de forskellige aspekter af § 85-støtten. Derfor er det væsentligt, at vi i interviewprocessen forholder os kritisk og reflektivt til, hvordan vores forforståelser kan påvirke både de spørgsmål, vi stiller informanterne, og den måde, hvorpå vi fortolker deres svar.

Ved at inddrage hermeneutikken i vores projekt anerkender vi altså, at vi ikke kan sætte vores for forståelser helt i parentes som fænomenologien ellers tilstræber, men at vi i stedet må være bevidste om dem og forholde os til deres betydning i analysearbejdet. Kombinationen af fænomenologi og hermeneutik gør det således muligt både at lytte åbent til informanternes oplevelser og samtidig analysere og forstå disse oplevelser i lyset af den viden og erfaring, vi bringer med os.

I det næste afsnit beskriver vi vores databehandling og de tilgange og metoder, der er anvendt i vores interviews og under empiriindsamlingen.

Databehandling

I dette metodeafsnit præsenteres de tilgange og metoder, der er blevet anvendt i forbindelse med gennemførelsen af vores interviews. Afsnittet beskriver først de kvalitative semistrukturerede interviews, som har dannet grundlag for vores empiriindsamling, herunder valget af online interview og de overvejelser, vi har haft i forbindelse med dette. Dernæst præsenteres adgangen til feltet og de forskellige roller, der blev indtaget under interviewene. Vi beskriver også udvælgelsen af informanter og giver en præsentation af de informanter, der har deltaget i interviewene, samt processen for indhentning af samtykke. Derudover redegøres der for transskriberingsprocessen og hvordan vi har bearbejdet vores data. I afsnittet behandles desuden reliabilitet og validitet, samt de etiske overvejelser, der har været centrale i hele forløbet, herunder hvordan vi har arbejdet for at sikre informanternes anonymitet og fortrolighed.

Det kvalitative forskningsinterview

I dette speciale har vi anvendt det kvalitative forskningsinterview til at indsamle vores empiriske data. Dette gør vi gennem en fænomenologisk tilgang, hvor vi undersøger informanternes oplevelser af § 85-støtte i eget hjem. I kvalitativ forskning er fænomenologi optaget af at forstå sociale fænomener ud fra aktørernes perspektiver og livsverden, hvilket gør tilgangen velegnet til at forstå de subjektive erfaringer, som

informanterne har om § 85 (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 48). En fænomenologisk tilgang til vores kvalitative interviews betyder, at vi i vores undersøgelse må sætte vores forforståelser i parentes, så vi kan gå åbent til informanternes subjektive erfaringer med § 85 i eget hjem, uden at påvirke informanternes udsagn med vores personlige antagelser og forforståelser omkring emnet. Når vi vælger denne fænomenologiske tilgang, betyder det, at vi indgår i en reflekteret og bevidst tilgang til hele interviewprocessen (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 49). Kvalitative interviews udgør således en central metode i vores speciale, da denne forskningsmetode gør det muligt for gruppen at skabe en grundig undersøgelse af, hvordan vores informanter beskriver og oplever den hjælp, de modtager gennem § 85 i eget hjem.

Med den kvalitative forskningsmetode ønsker vi således at få indblik i informanternes subjektive erfaringer og oplevelser med den støtte, som de modtager gennem § 85 i serviceloven. Vi oplever på den baggrund, at den kvalitative forskningsmetode er den undersøgelsesmetode, der kommer tættest på at kunne besvare vores problemformulering og samtidig muliggør den at få indblik i informanternes livsverden. Vi forventer gennem denne metodiske tilgang at kunne bidrage med ny viden om, hvordan vores informanter oplever § 85-støtten i eget hjem.

Det semistrukturerede interview

For at undersøge vores informanternes oplevelser og erfaringer med § 85-støtte i eget hjem, anvender vi semistrukturerede interviews med afsæt i Kvale & Brinkmanns beskrivelse af det semistrukturerede interview (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 50-53). Interviewformen giver os mulighed for at have en åben tilgang til vores interviews, da informanternes subjektive erfaringer og oplevelser er i centrum. Det semistrukturerede interview nærmer sig en hverdagssamtale, men adskiller sig fra en almindelig dialog og har ikke et lukket spørgeskema, da interviewformen har et forskningsmæssigt formål, en særlig tilgang og spørgeteknik (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 49). Da interviewformen ikke er stramt struktureret med standardspørgsmål, giver det os mulighed for at være fleksible og kunne stille åbne spørgsmål til vores informanter. Denne fleksibilitet og åbenhed giver os ligeledes mulighed for at dykke ned i informanternes erfaringer og oplevelser (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 52). Vi

ønsker at tage udgangspunkt i informanternes egne fortællinger og oplevelser for at forstå, hvordan de oplever § 85-støtten i eget hjem. Samtidig er vi opmærksomme på, at vores egne erfaringer og forforståelser spiller en rolle i, hvordan vi forstår og fortolker det, de fortæller

Interviewene udføres således i overensstemmelse med en interviewguide som en støtte til samtalen. For at sikre en systematisk tilgang til vores data har vi anvendt samme interviewguide til vores fire informanter. Interviewguiden blev udarbejdet forud for interviewene og indeholdt en række centrale spørgsmål, som relaterede sig til informanternes subjektive oplevelser af § 85-støtten. På forhånd havde vi i gruppen udvalgt nogle overordnede temaer og spørgsmål, som vi vurderede som væsentlige for at kunne belyse vores problemformulering. Temaerne og spørgsmålene tog udgangspunkt i de teoretiske perspektiver, vi arbejder med i projektet, herunder anerkendelse og stigma, som vi ønskede at undersøge nærmere gennem informanternes egne erfaringer med § 85-støtten. Interviewguiden var bygget op med en fast struktur, hvor hvert tema havde tilknyttet relevante spørgsmål. På trods af den faste struktur blev interviewene gennemført med en åben og undersøgende tilgang. Vi lyttede aktivt til vores informanter og fulgte op med uddybende og reflekterende spørgsmål, når nye perspektiver eller undren opstod undervejs (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 189-190). Dette gjorde det muligt både at få belyst de teoretiske temaer og samtidig give plads til informanternes egne beskrivelser og oplevelser. På denne måde sikrede vi i vores interviews at alle interviews forblev eksplorative og inden for vores interviewguide.

Gennem det semistrukturerede interview fik vi således mulighed for at få indsigt i, hvordan informanterne oplever § 85, deres udfordringer i hverdagen og hvilken betydning § 85 har for deres livskvalitet.

Online interviews

I dette specialeprojekt er alle fire interviews blevet afholdt online. Beslutningen om at gennemføre interviews online blev truffet af både praktiske og metodiske hensyn. For at sikre en sammenhængende og fortrolig kontakt til informanterne, blev vi i

gruppen enige om, at det var ét gruppemedlem som skulle stå for afholdelsen af alle interviews, da gruppemedlemmet havde den primære kontakt med informanterne gennem Facebook Messenger. Vi vurderede dette som en nødvendighed samt en fordel, da det kunne skabe en mere naturlig og tryk interviewsituation. I forhold til vores roller i interviewsituationerne, har den primære interviewer stået for kontakten med informanterne, mens den anden deltager har haft en lyttende rolle og bidraget med opfølgende spørgsmål under interviewet. I erkendelsen af, at vores informanter tilhører en sårbar gruppe, har vi haft et særligt fokus på at skabe et trykt rum for samtalerne. Dette har været afgørende for at sikre en etisk forsvarlig tilgang over for vores informanter, hvor informanterne har haft mulighed for at dele deres erfaringer uden at føle sig udsatte. Vi har arbejdet ud fra en forståelse af, at interviews ikke blot er en dataindsamlingsproces, men en interaktion, hvor relationen mellem interviewer og informant kan have en betydning for informanternes oplevelse af at blive inddraget og hørt.

Ved at gennemføre interviewene online var det muligt for informanterne, at de kunne deltage fra deres eget hjem eller et andet trykt miljø. Dette kan have haft en positiv indflydelse på informanternes åbenhed omkring deling af personlige oplevelser af § 85-støtten. Overordnet set gjorde denne tilgang det muligt for gruppen at koordinere interviews på tværs af forskellige geografiske placeringer.

Vi har i gruppen også drøftet metodiske overvejelser i forhold til at skulle afholde vores interviews igennem Facebook Messenger. Først og fremmest begrænser den fysiske distance, at vi som interviewpersoner ikke har haft mulighed for at aflæse vores informanternes nonverbale kommunikation i form af kropssprog, mimik og nuancer i interaktionen. For eksempel bemærkede vi gennem lyd i ét af vores interviews, at informanten efter længere tid havde sværere ved at svare på vores spørgsmål og gennem sit toneleje gav udtryk for, at han var træt. Derudover kan tekniske udfordringer som for eksempel dårlig internetforbindelse eller dårlig lyd have haft indflydelse på samtalen flow. For at imødekomme disse udfordringer lagde vi vægt på, at skabe en tryk ramme ved at sikre en rolig introduktion og vi gjorde plads til at informanterne fik mulighed for at stille os spørgsmål eller hvis der var brug for en pause.

På trods af udfordringer ved at afholde online interviews, vurderer vi, at denne form for interview har været relevant, da den har sikret adgang til informanter, som ellers kunne have haft svært ved at deltage i fysiske interviews grundet deres psykiske sårbarhed eller andre udfordringer. Samtidig har interviewformen understøttet en større grad af anonymitet og tryghed, hvilket kan have resulteret i en mere åben og ærlig samtale om informanternes oplevelser med § 85-støtten. Vi har ligeledes i gruppen gennemgået og drøftet interviewene i fællesskab for at sikre en fælles forståelse af det empiriske materiale.

Samlet set krævede det ekstra opmærksomhed og ansvar at gennemføre online interviews, særligt i forhold til at sikre et nærværende og trygt rum for informanterne og samtidig sikre, at de blev mødt med respekt og forståelse, selvom vi ikke kunne være fysisk til stede.

Online interview og tryghed

At interviewe er afholdt online gennem Facebook Messenger kan være en udfordring, især når man undersøger en sårbar målgruppe, som vi gør i vores projekt. Vores informanter har psykiske lidelser og modtager § 85-støtte, hvilket betyder, at de kan være i en sårbar situation når de deler deres personlige oplevelser. I en virtuel interviewsituation er det desuden en udfordring at opretholde en nærværende relation, som man ellers ville kunne gøre fysisk. Dette gjorde os opmærksomme på vigtigheden af at skabe et trygt rum for informanterne, på trods af de tekniske udfordringer, der er til stede online. Denne form for interview kan skabe en afstand mellem interviewer og informant, som kan påvirke kvaliteten af samtalen og følelsen af tillid og tryghed, der ellers er nødvendig for at få åbne og ærlige svar fra informanterne. Vi var derfor opmærksomme på, hvordan vi kunne sikre et fortroligt og trygt digitalt rum, selvom vi ikke mødtes fysisk. Det betød, at vi skulle være ekstra opmærksomme på vores kommunikation og sikre, at informanterne havde mulighed for at stille spørgsmål og føle sig trygge under hele interviewet.

Adgang til feltet

I det følgende afsnit vil vi beskrive vores rekruttering af informanter samt den proces, vi har været igennem for at få adgang til vores informanter. Vi har anvendt forskellige metoder til at opnå et bedre og relevant datagrundlag. Dette indebærer en overvejelse af vores informanternes relevans i forhold til besvarelse af vores problemformulering og undersøgelse samt en refleksion over, hvordan informanterne har bidraget med en nuanceret forståelse af oplevelser af § 85 og den ønskede empiri.

Rekruttering af informanter

For at etablere kontakt til potentielle informanter benyttede vi sociale medier, primært Facebook. Dette valg var baseret på en vurdering af, at Facebook kunne give adgang til en vifte af potentielle informanter med netop de erfaringer og fortællinger, som vi søgte. Vi indledte vores søgning til målgruppen ved at lave et opslag, som blev offentliggjort på Facebook via gruppemedlemmets personlige profil. I opslaget oplyste vi vores specialeprojekt og et ønske om, at få kontakt til informanter som modtager § 85 i eget hjem. Til en start havde vi en bred målgruppe, som tog udgangspunkt i *voksne med handicap*, men blev i gruppen enige om at indkredse til en specifik målgruppe for at skabe et sikkert fundament og bedre adgang til informanter. Derudover blev en samtykkeerklæring præsenteret i vores opslag, så vores informanter kunne tage stilling til projektet på et oplyst grundlag. Dette valg blev truffet med henblik på at skabe en etisk ramme omkring dataindsamlingen. Efterfølgende blev opslaget gjort delbart, og via netværk blev opslaget delt blandt venner og familie. Opslaget gav resultater og vi blev kontaktet af to informanter, som ønskede at deltage. Informanterne gjorde udtryk for, at de gerne ville se vores interviewspørgsmål, hvorfor vi sendte interviewguiden på forhånd, så de havde mulighed for at forberede sig til vores interviews. Efter informanterne havde gennemgået interviewguiden, gav de deres samtykke og vi gennemførte interviewene, som herefter blev transskriberet for at sikre en transparent og en detaljeret analyse.

For at supplere vores undersøgelse med flere informanter udvidede vi søgningen ved at slå opslag op på Facebook-grupper for få kontakt til borgere med erfaringer inden for vores emne. Vi fik tilladelse til at slå opslag op i følgende grupper:

Jobcentersag - Få gratis hjælp, råd og vejledning samt *Hjælp og vejledning til system og reformramte*. Gennem disse Facebook-grupper kom vi i kontakt med to informanter og fik planlagt interviews. Den ene informant måtte melde afbud kort inden afholdelse af interview grundet sygdom.

Den sidste informant delte dog primært personlige oplevelser, der ikke direkte refererer til vores fokus på oplevelser af § 85. Det var nærmere en beskrivelse af informantens livshistorie, og gennem interviewet kom private oplysninger frem. Dette betød også, at gruppen har reflekteret over, hvordan vi afgrænser dataens relevans og vi besluttede derfor i gruppen at se bort fra interviewet, for at sikre at vores analyse forblev fokuseret på det valgte specialeemne og for at beskytte informantens private liv og identitet. Dette førte til en diskussion og vurdering i gruppen om, hvordan vi sikrer, at vores data forbliver fokuseret og relevante for vores ønske om at få indblik i informanternes oplevelser af § 85. Interviewet er transskriberet og kan fremskaffes, efter ønske.

I søgningen af nye informanter har vi trukket på vores private netværk, som har været behjælpelige med at kontakte informanter som modtager § 85-støtte. Gruppen blev desuden kontaktet af en anden informant som begge gruppemedlemmer gennem sit private netværk har kendskab til. Vi reflekterede i gruppen om en potentiel bias, men vurderede, at relationens karakter ikke ville kompromittere interviewets validitet, da vi ikke var bekendte med at informanten fik § 85-støtte på forhånd.

Som et sidste forsøg på at udvide vores informantsøgning, forsøgte en socialrådgiver, gennem gruppens private netværk, at facilitere kontakt til relevante informanter gennem sin arbejdsplads. Det er ikke lykkedes at få kontakt til andre relevante informanter, hvilket kan være med til at forklare de begrænsninger, der kan være i at rekruttere informanter gennem sociale-og offentlige instanser.

Udvælgelse af informanter

Da vi skulle i gang med at finde informanter til vores interviews var det nødvendigt for os at overveje, om alle i målgruppen skulle indgå i interviewprocessen, eller om informanterne skulle udvælges. I forbindelse med udførelsen af interviews til vores specialeprojekt gjorde vi os således overvejelser om udformningen af spørgsmålene i vores interviewguide (Agerup & Nielsen, 2018, s. 167). Dette var en refleksiv proces for os, og vi var særligt opmærksomme på vores sprogbrug. Vores spørgsmål skulle være letforståelige, og vi fravalgte akademiske termer og komplekse formuleringer. Vores målgruppe er mennesker med psykiske funktionsnedsættelser/lidelser, og vi ville sikre letforståelige spørgsmål og et trygt rum (Agerup & Nielsen, 2018, s. 175).

Når det gælder udvælgelsen af informanter til vores specialeprojekt, der undersøger hvordan borgere med psykiske lidelser oplever den støtte, de modtager efter servicelovens § 85, har vi i gruppen foretaget et valg om at inkludere informanter uden specifikke krav til deres diagnose, alder eller andre forhold. Formålet med denne tilgang har været at sikre en bred vifte af erfaringer, hvor forskellige perspektiver og oplevelser har kunne bidrage til en forståelse af, hvordan § 85 opleves af borgere med forskellige psykiske lidelser. Informanterne er blevet valgt ud fra deres motivation og ønske om at dele deres oplevelser, og interviewene omfatter derfor personer med forskellige psykiske lidelser. Denne udvælgelse, der ikke stiller specifikke krav til diagnose eller alder og i stedet fokuserer på en bred inddragelse af personer med psykiske lidelser, har givet gruppen mulighed for at få indblik i forskellige perspektiver, erfaringer og historier. Ved at inkludere personer med forskellige psykiske lidelser og forskellige baggrunde undgår man at indskrænke undersøgelsens omfang og samtidig sikre, at flere perspektiver og erfaringer med § 85 bliver belyst. Denne variation i informanterne gør det muligt at få en mere nuanceret og overordnet forståelse af, hvordan støtten opleves på en overordnet plan. Samlet set har vores proces derfor balanceret mellem etiske overvejelser og opstået muligheder i forbindelse med vores søgning på informanter. Vi har løbende reflekteret over, hvordan vi som gruppe kan sikre en relevant empiriindsamling med de ønskede informanter, samtidig med at vi har en etisk tilgang til informantkontakt

og anonymisering, da vi arbejder med en sårbar gruppe af mennesker.

Erfaringer og refleksioner fra interviews

Undervejs i interviewprocessen gjorde vi os flere erfaringer. Vi erfarede, at informanterne følte sig mere trygge, når de på forhånd, inden interviews, havde modtaget interviewguiden og samtykkeerklæringerne. Dette gav dem mulighed for at forberede sig på spørgsmålene og tænke over deres svar, hvilket resulterede i mere reflekterede og uddybende interviews. Desuden fik vi skabt et trygt rum, hvor informanterne havde mulighed for at stille spørgsmål til vores projekt og interviewspørgsmål. Vi var opmærksomme på at bruge et klart og let sprog uden teoretiske perspektiver, da vi ønskede at sikre, at informanterne kunne forstå og besvare spørgsmålene (Agerup & Nielsen, 2018, s. 175). Vi inddrog dog spørgsmål om *stigmatisering* og *anerkendelse* i et forståeligt sprog, og måtte uddybe begrebernes betydning undervejs i interviewene. Vores erfaring viste også, at relationen mellem interviewer og informant havde betydning for at bevare trygheden i interviewene. Da det ene gruppemedlem på forhånd havde kontakt til informanterne, blev vi enige om, at gruppemedlemmet afholdt interviewene for at bevare den gode kontakt.

Litteratursøgning

I dette afsnit ønsker vi at præsentere vores litteratursøgning, som har været med til at skabe en forståelse af specialeemnet "Borgere med psykiske lidelser og deres oplevelser af § 85". Formålet med vores litteratursøgning har været at opnå indblik i eksisterende forskning, og vi har derfor målrettet søgt efter litteratur, lovgivning og tidligere forskning, der belyser § 85-støtte i praksis samt borgernes oplevelser og perspektiver. I arbejdet med emnet har vi primært trukket på vores egne praksiserfaringer fra handicapområdet, hvor vi har kendskab til, hvordan § 85-støtten konkret udmøntes i praksis. Disse erfaringer har været en fordel i forhold til at forstå de udfordringer og ressourcemæssige forhold, som støtten indebærer, og har dermed indeholdt en mere praksisnær tilgang til vores litteratursøgning. Udover vores praksiserfaringer har vi også personlige relationer til mennesker med psykiske

lidelser, hvilket har givet os en øget forståelse for diagnoser, et større indblik i støttens betydning for informanterne, og har desuden medvirket til at identificere relevante tematikker, som vi ønskede at undersøge nærmere.

For at få indblik i litteratur, som relaterer sig til vores specialeemne, har vi gjort brug af forskellige databaser. Disse er Google Scholar, Google, Bibliotek.kk.dk, retsinformation.dk, AAU's database Primo og VIVE.dk. Nærmere søgte vi på *borgere med psykiske lidelser, anerkendelse og psykiske lidelser, empowerment, recovery og psykiske lidelser, psykiske lidelser og § 85, oplevelser af § 85, socialpædagogisk støtte samt borgerperspektiv på § 85*. Derudover har vi suppleret vores litteratursøgning med teoretiske perspektiver som anerkendelsesteori af Axel Honneth, stigmatteori af Erving Goffman samt empowerment i socialt arbejde. Det har således været muligt at koble både praksisnære og teoretiske perspektiver på specialeemnet, og samtidig sikre, at vi arbejder med en bred forståelse af området.

Vi har orienteret os i relevante rapporter fra VIVE, Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, for at få et overblik over eksisterende forskning og praksis på området. Dog har vi valgt ikke at inddrage dem aktivt i analysen, da vores fokus i specialet udelukkende er på informanternes oplevelser af § 85 og hvordan disse oplevelser kan forstås i lyset af de teoretiske perspektiver på anerkendelse og stigma. Derfor har VIVE's rapporter primært været anvendt som baggrundsviden og inspiration, hvor vi har dannet os et overblik over forskning og undersøgelser, der kan bruges til at skabe en forståelse af specialeemnet.

Præsentation af informanter

I skemaet nedenfor fremgår informanternes fiktive navne, alder, psykiske lidelser og hjælpen, som de modtager efter § 85 i serviceloven.

Navn	Ditte	Niels	Marianne	Benjamin
Alder	53 år	33 år	38 år	45 år
Psykiske lidelse	Kronisk angst Depression	Skizotypisk sindslidelse Angst	PTSD	Tvangspræget personlighedsstruktur
Informanternes § 85-støtte	Hjælper med at komme ud af sengen Hjælper med at tage opvask Gåture Indkøb	Møder med offentlige myndigheder Indkøb Skabe overblik over hverdagens gøremål At tackle angst symptomer – samtaler om symptomer	Støttende samtaler Ingen socialpædagogiske opgaver	Støttende samtaler Skabe overblik over praktiske gøremål Overskud til gøremål

Figur 1: Oversigt over informanterne.

Transskribering

Når man transskriberer interviews, fastslår Kvale & Brinkmann, at transskriptionen er en oversættelse fra talesprog til skriftsprog. Denne proces indebærer desuden et tab af visse elementer som tonefald, pauser, mimik og kropssprog, der kan have betydning for samtalens indhold (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 236). I vores proces

med transskriberingen var vi bevidste om disse tab, men vi stræbte efter at sikre en så præcis oversættelse som muligt. Dette har samtidig styrket vores forståelse af materialet og givet os et godt analytisk udgangspunkt. En anden overvejelse vi stødte på under transskriberingen, var spørgsmålet om, hvorvidt vi skulle inkludere fyldord som “øh” og “hm”. Ifølge Aagerup & Nielsen kan sådanne elementer forstyrre og gøre teksten mere usammenhængende, hvilket kan forringe informanternes fortællinger (Aagerup & Nielsen, 2018, s. 134).

Vi besluttede at fjerne fyldordene, da de ikke bidrog til meningen og havde ingen betydning for vores forståelse af informanternes fortællinger, men vi er dog stadig opmærksomme på, at de kan have værdi, fordi de indikerer tøven eller usikkerhed. Denne tilgang har givet os en dybere forståelse af vores interviews, og den har gjort os opmærksomme på, at vores egne forforståelser kunne påvirke transskriptionen grundet vores fortolkning af informanternes udsagn. Vi har desuden reflekteret over, at vores valg i transskriberingsprocessen ikke er helt neutrale, fordi vi i transskriptionsprocessen har diskuteret og vurderet, hvad der skal medtages, og hvad der skal udelades.

Vi har derfor forsøgt at finde en balance mellem at gøre transskriberingen let at læse og samtidig bevare en troværdig transskription af informanternes udsagn. Dette har skabt en bevidsthed og forståelse for, at transskriberingen ikke kun er en oversættelse af samtaler, men en proces, hvor vores valg og forforståelser spiller en rolle.

Databearbejdning

I starten af vores databearbejdningsproces har vi arbejdet systematisk med at strukturere informanternes udsagn. Det følgende afsnit *Databearbejdning* tager afsæt i specialets første proces. Dette har ændret sig, som vi uddyber i næste afsnit om *Kodning*.

Vi havde i gruppen på forhånd identificeret en række overordnede temaer, som vi ønskede at undersøge nærmere, og vi har brugt disse som ramme for vores analyse

og for vores interviews. Disse temaer har været udgangspunkt for vores fortolkning og bearbejdning af informanternes fortællinger og kommer af vores teoretiske forståelse, der inkluderer viden om området, praksiserfaringer med § 85-støtte og eksisterende forskning.

Efter transskriberingen af interviewene har vi gennemlæst materialet grundigt for at identificere relevante, men få og centrale udsagn fra informanterne. For at sikre en struktureret tilgang, har vi indsat de udvalgte citater i et skema, hvor vi har kategoriseret dem efter de temaer, vi havde med i interviewguiden. Temaerne er blandt andet: *Oplevelse af bostøtte, Livskvalitet og støtte, Selvbestemmelse og inddragelse*, samt *Oplevelser af stigmatisering og anerkendelse*. Disse temaer blev defineret ud fra vores teoretiske udgangspunkt, qua hermeneutikken, men vi har været åbne for, at interviewene kunne frembringe nye perspektiver. Hvert tema har fået sit eget afsnit, hvor vi har samlet de mest centrale citater fra informanterne for at tydeliggøre deres oplevelser og perspektiver på § 85-støtten. Denne metode har gjort det muligt at sammenligne informanternes udsagn på tværs af interviews og identificere både ligheder og forskelle. Hermeneutisk set har vi bevæget os mellem de oprindelige temaer og de nye indsigter, vi har fået fra vores informanter, hvilket har styrket vores forståelse af, hvordan § 85-støtten opleves, men også hvordan vores informanter oplever stigma og anerkendelse i mødet med deres omgivelser og i deres privatliv, herunder i relationer til familie og nære personer. Derudover har vi bevidst arbejdet med at finde citater, som ikke blot understøtter analysen, men også giver et indblik i informanternes egne beskrivelser og refleksioner. Ved at samle citaterne i skemaet har vi skabt en struktur, der tydeliggør, hvordan temaerne og de teoretiske begreber kommer til udtryk i informanternes fortællinger. Denne tilgang gjorde det, til en start, muligt at få en indsigt i deres oplevelser samtidig med, at vi har arbejdet hermeneutisk med at skabe sammenhæng mellem de teoretiske perspektiver og empirien.

Ved at anvende denne tilgang har vi opnået en dybere indsigt i informanternes oplevelser og erfaringer, samtidig med at vi gennem citaterne kan påvise, at vores konklusioner er forankret i informanternes egne beskrivelser. Dette understøtter en hermeneutisk tilgang, hvor vi hele tiden er bevidste om, hvordan vores fortolkning af

empirien udvikler sig i samspil med vores forforståelser, og hvordan ny viden samt informanternes fortællinger kan bidrage til en anden forståelse af § 85-støtten.

Kodning af interviews

For at sikre systematik og overblik i vores empiriske data, valgte vi at bruge farvekodning i vores interviews, i takt med den analytiske proces. Det indebar, at vi fandt en række gennemgående citater i vores materiale og derefter satte de relevante citater under de teoretiske perspektiver. Farvekodningen har gjort det nemmere at finde de citater vi skulle bruge i analysen, og navigering i vores indsamlede materiale generelt. Dette betyder, at vi identificerede relevante citater i den første proces, som beskrevet i afsnittet om databearbejdning og derefter, i forbindelse med den analytiske proces, måtte gå tilbage til vores empiriske data for at udpege flere citater og koble dem til vores teoretiske perspektiver.

Den visuelle opdeling gjorde det lettere at komme i gang med analyseafsnittet, da det gav os et tydeligt overblik over den sammenhæng, men også forskellen i informanternes oplevelser. Det gjorde det også lettere at koble empiri og teori, idet citater, der hører sammen med teoretiske begreber, kunne identificeres og inddrages i det analytiske afsnit. Ved at farvekode citater, der for eksempel har en relation til vores teoretiske perspektiver som "anerkendelse" eller "stigma", fandt vi en hurtig måde at skabe et overblik. Det har gjort det nemmere at gå i dybden med dette tema og i samspil med den tilhørende teori i vores analyseproces.

Vi mener, at denne måde både styrker analysearbejdet og transparens i forhold til metoden, da det tydeligt viser, hvordan vi er nået fra vores indsamlede data til vores analytiske pointer. Farvekodningen har understøttet på den måde, at der kan spores mellem vores empiri og fortolkning, hvilket vi mener er afgørende for at sikre kvalitet samt troværdighed i en kvalitativ undersøgelse. Metoden har samtidig hjulpet os med at sikre, at vores informanternes stemmer blev inddraget og repræsenteret i analysen.

Etik

Samtykkeerklæring og fortrolighed

Da vi i gruppen har udført kvalitative interviews, er det vigtigt at have informeret samtykke fra sine informanter. Formålet med samtykket er, at informanterne er informeret om projektets formål. Gennem samtykke bliver informanterne ligeledes informeret om potentielle konsekvenser og fordele ved at deltage i interviewene. Informanternes samtykke sikrer, at informanternes deltagelse er frivilligt og at de til enhver tid har ret til at tilbagetrække deres samtykke (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 117). Forud for alle interviewene fik vi sendt vores samtykkeerklæring til vores informanter og forklarede dem om, hvordan deres data bliver opbevaret og behandlet. Dette havde vores informanter også mulighed for at læse i samtykkeerklæringen, som de fik tilsendt før interviewene. Vi understregede også, at de kunne afbryde interviewet når som helst, hvis de følte ubehag ved situationen eller hvis de havde spørgsmål til vores interviewguide eller projektet.

Samtykkeerklæringer består af en kort beskrivelse af, hvem vi er og hvad formålet med vores specialeprojekt er. Der er også beskrevet, hvordan vi opbevarer og behandler informanternes personfølsomme oplysninger. Det er tydeliggjort, at deres deltagelse er frivillig og at de til enhver tid har ret til at tilbagetrække deres samtykke. I projektet har vi anonymiseret alle vores informanter, idet vi vurderer, at det er den mest sikre måde at beskytte vores informanter på. For at sikre fortrolighed kan ingen informanter genkendes i projektet, da informanterne erstattes med fiktive navne.

Reliabilitet og validitet

Med udgangspunkt i vores kvalitative interviews er det nødvendigt at reflektere over undersøgelsens reliabilitet og validitet for at afdække dens metodiske styrker og svagheder (Monrad & Olesen, 2018, s. 302). Kvale og Brinkmann definerer reliabilitet som konsistensen og troværdigheden af forskningsresultaterne. Reliabilitet behandles også ofte i relation til, hvorvidt undersøgelsens resultater kan reproduceres på andre tidspunkter og af andre. Validitet defineres som en *sandhed*,

dvs. om undersøgelsen afspejler sandheden og måler det, den påstår at undersøge (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 318).

For at undersøge reliabilitet i undersøgelsen er det relevant at se på, om vores informanter har været i stand til at svare på vores interviewspørgsmål og har et indgående kendskab til vores undersøgelse (Monrad & Olesen, 2018, s. 302). For at sikre, at vi har kunnet leve op til disse reliabilitetsspørgsmål har vi udarbejdet klare interviewspørgsmål og har på forhånd, inden interviews, sendt vores interviewguide til informanterne. Dernæst har vi i interviewet gjort vores informanter opmærksom på, at de kan stille spørgsmål til os, eller hvis de ønsker spørgsmålene formuleret mere præcise. Her har det primært været i forbindelse med, at vores informanter for eksempel ikke har haft kendskab til ord som stigma og anerkendelse. For yderligere at styrke undersøgelsens reliabilitet er samme interviewguide anvendt til alle fire informanter, hvilket har medvirket til en ensartet tilgang til vores interviews.

Vores interviewguide tager udgangspunkt i tematikker, der alle vedrører informanternes personlige oplevelser og holdninger til § 85-støtten, som de modtager i eget hjem. På trods af, at vores empiriske data tager udgangspunkt i oplevelser, vurderer vi, at dataen kan reproducere. For eksempel har VIVE, Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, foretaget en kvalitativ undersøgelse, som undersøger kvaliteten i bostøtte for mennesker med psykiske vanskeligheder, der bor i egen bolig (Flensborg Jensen et al., 2021).

Vi ser derfor en lighed mellem vores empiriske data og den sekundære litteratur, som vi inddrager i dette speciale. Dog er det væsentligt at påpege, at vi ikke kan undgå variationer, da der er tale om personlige beretninger og dermed forskellige oplevelser af § 85 (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 318). Det er relevant at påpege, at problemstillingen er blevet undersøgt af andre, hvorfor det styrker undersøgelsens reliabilitet.

Med udgangspunkt i specialets validitet har vi reflekteret over, hvilket fænomen vi ønsker at undersøge og hvordan vi ønsker fænomenet undersøgt (Monrad & Olesen, 2015, s. 301). Vi har reflekteret over, hvilken videnskabsteoretisk retning, hvilken forskningsmetode og hvilke teoretiske begreber, der kan belyse borgere med

psykiske lidelser og deres oplevelser af § 85 i eget hjem. Vi har desuden grundigt overvejet, hvordan vi tilgår vores informanter og kommer tæt på deres oplevelser og personlige erfaringer med støtten. For at styrke validiteten i vores undersøgelse har vi derfor anvendt den fænomenologiske tilgang for at få adgang til informanternes livsverden og subjektive oplevelser. Vi har søgt at minimere bias, ved at sætte vores forforståelser i parentes og har aktivt arbejdet med epoché undervejs i interviewene. Vi har dog i udarbejdelsen af vores interviews ikke kunne undgå at inddrage spørgsmål til informanternes oplevelser af teoretiske begreber som *stigma* og *anerkendelse*. Her har hermeneutikken været en styrke i vores tilgang til vores projekt, da den har hjulpet os med at skabe en reflekteret fortolkning af informanternes udsagn.

Vi har været opmærksomme på, hvordan vores eksisterende viden, praksiserfaringer og forforståelser har påvirket vores interviewspørgsmål, men samtidig har hermeneutikken gjort det muligt for os at ændre vores forståelse i forbindelse med den nye viden, vi har fået fra informanterne og deres oplevelser af § 85, gennem den hermeneutiske cirkel. Dernæst har vi inddraget citater fra vores informanter i analyseafsnittet for at understøtte vores fortolkninger og drage konklusioner på baggrund af informanternes egne udsagn. Det har desuden været muligt for os at belyse væsentlige temaer fra vores informanters udsagn, samtidig med at vi har bevaret meningen i interviewene. Ved at kategorisere og bearbejde vores interviews har vi sikret, at vores analyse omhandler informanternes subjektive oplevelser med § 85. Dette har styrket projektets validitet, da vores data er fokuserede, hvilket øger pålideligheden af vores konklusioner.

Denne tematiske tilgang har af denne grund haft en central betydning for at styrke validiteten af vores undersøgelse (Monrad & Olesen, 2018, s. 303). For at kunne besvare vores problemformulering har vi således haft et tæt samspil mellem vores teoretiske begreber, videnskabsteoretiske tilgang og den kvalitative forskningsmetode.

Etiske overvejelser

Da vi gik i gang med at undersøge oplevelser af § 85-støtte i eget hjem, var det yderst vigtigt for gruppen at forholde sig etisk. I alle undersøgelser handler etik om at tage hensyn til informanterne og samtidig udvise respekt for det område, man undersøger. Det betyder også, at man skal sikre, at undersøgelsen og interviewene gennemføres efter god videnskabelig standard, og at informanterne ikke udsættes for ubehag (Petersen & Christoffersen, 2017, s. 50).

I forbindelse med vores interviews gjorde vi os overvejelser om, hvordan vi som gruppe kunne minimere risikoen for potentielt at skade vores informanter. For at sikre transparens, fik informanterne tilsendt interviewguiden, så de kunne se, hvilke temaer og underspørgsmål vi ville stille dem. Dette blev gjort for at give dem en større forståelse af undersøgelsens formål og for at undgå, at de føler sig udstillet. Vi var opmærksomme på, at det område, vi undersøgte, kunne være følsomt og svært at tale om. For nogle personer kan det være sårbart at dele oplevelser og erfaringer, især hvis de har været præget af negativitet eller særligt overvældende situationer. Vi var derfor opmærksomme på, at interviewene kunne fremkalde følelsesmæssige reaktioner. Under kontakten med informanterne understregede vi, at de altid havde mulighed for at springe spørgsmål over, hvis de ikke ønskede at svare.

Når vi inddrager etik i vores specialeprojekt, fokuserer vi primært på pligtetik og omsorgsetik. Hvis der opstår en konflikt mellem disse to, kan det skabe et etisk dilemma. Omsorgsetikken lægger vægt på nærhed, empati og omsorg i relationen til mennesker (Aadland, 2000, s. 53). Vores etiske refleksioner har især taget afsæt i omsorgsetikken. I vores refleksionsproces og interviewproces har vi haft fokus på at udvise omsorgsetik over for informanterne. Vi var bevidste om, at deres oplevelser kunne genkalde ubehagelige minder og muligvis føre til følelsesmæssige reaktioner. Derfor har vi bevidst inddraget omsorgsetikken for at skabe et trygt rum for informanterne, hvor de kunne dele deres erfaringer uden at føle sig udsatte, samtidig med at vi kunne interagere med dem og vise omsorg.

§ 85-støtten er på den baggrund et spændende område, fordi den gives direkte til borgeren, som selv italesætter sine behov. En anden særlig overvejelse for os i

gruppen var, hvordan vi talte om borgere med psykiske funktionsnedsættelser. Begrebet "psykiske funktionsnedsættelser" kan opfattes negativt, og der kan knytte sig et stigma til det, da personer med sådanne udfordringer ikke nødvendigvis fremstår "syge" eller har synligt handicap. I vores interviews ønskede vi derfor at anvende et neutralt sprogbrug for at undgå at bidrage til stigmatisering og marginalisering.

KAPITEL 3: TEORETISK RAMME

I dette specialeprojekt bruger vi en teoretisk ramme, der kombinerer flere forskellige teorier såsom anerkendelse, stigmatisering og empowerment. Disse tilgange danner grundlaget for vores analyse og giver os en forståelse for, hvordan sociale-og personlige sammenhænge påvirker borgers oplevelser og deres handlemuligheder. Vi trækker også på den hermeneutiske tilgang, hvor vi prøver at fortolke og forstå borgernes oplevelser og deres strukturer, som former deres position i samfundet.

Med udgangspunkt i Honneths anerkendelsesteori undersøger vi informanternes oplevelser af anerkendelse gennem Honneths tre sfærer af anerkendelse. Ved at trække på disse sfærer, vil vi have mulighed for at se, hvordan forskellige aspekter af den sociale interaktion påvirker vores informanternes oplevelser af værdighed og selvbillede. Ved manglende anerkendelse i en eller flere af de tre sfærer ved vi, at det kan føre til social eksklusion og krænkelser, som gør det centralt i vores analyse. Ved at anvende anerkendelse kan vi her undersøge, hvordan anerkendelse eller mangel på samme kan påvirke informanternes følelse af selvværd og selvindsigt negativt.

For at få en større forståelse for social eksklusion trækker vi på Erving Goffmans stigmatiseringsteori. Dette med henblik på at forstå, hvordan stigma skabes i samspil med omgivelserne og i sociale og nære relationer, hvor informanterne kategoriseres og gives en negativ status, der har direkte konsekvenser for deres selvbillede. Goffman har tre former for stigma og disse former har en rækkevidde af konsekvenser for informanternes selvforståelse og påvirker desuden også deres muligheder for deltagelse i samfundet. Her analyserer vi, hvordan stigmatisering

påvirker og hvilke strategier vores informanter anvender for at kunne håndtere dette eller for at kunne modstå at blive sat udenfor indflydelse.

Afslutningsvis trækker vi på empowerment-perspektivet for at kunne få lidt modvægt til stigmatisering og anerkendelseserfaringerne. Her er der tale om at styrke vores informanternes selvbestemmelse og handlekraft gennem empowerment.

Empowerment er et vigtigt begreb i vores specialeprojekt, da det giver os en forståelse af, hvordan udsatte grupper kan opnå en selvbestemmelse og kontrol over deres egen livssituation.

Axel Honneth: Anerkendelsesteori

Formålet med anerkendelsesteorien var at udvikle en teori om moralsk motiverede kampe, hvor udgangspunktet er individets manglende oplevelse af social anerkendelse. Honneth er i denne teori en kritisk teoretiker, da han er optaget af at undersøge kampen om anerkendelse og det retfærdige samfund (Honneth & Willig, 2003, s. 19-20). Ifølge Honneth selv, er ” [...] menneskets evne til at fungere som socialt vellykket individ er afhængig af anerkendelse som bekræftelse af autonomi og individualitet” (Høilund & Juul, 2015, s. 26-27). Honneth lægger sit fokus i sin anerkendelsesteori på udviklingen af en vellykket identitet og det gode liv. I den forbindelse skelnes der mellem tre former for gensidig anerkendelse, som alle er nødvendige for at få en vellykket identitetsdannelse. De tre former for anerkendelse er: den private, den retslige og den solidariske (Høilund & Juul, 2015, s. 27-28).

Vi finder på den baggrund Honneths anerkendelsesteori relevant at anvende i vores specialeprojekt, da vi som socialrådgivere har kendskab til at anerkendelse er en forudsætning for, at borgere med psykiske lidelser udvikler en bedre livskvalitet og troen på sig selv. I forbindelse med praksiserfaringer og eksisterende viden om § 85-støtte har vi erfaret, at opbygge en tillidsfuld relation mellem borgere og den professionelle kan bidrage til, at borgere med psykiske lidelser føler sig set og hørt, hvilket kan have en betydning for en bedre livskvalitet og mestring af hverdagen.

De tre anerkendelsessfærer

Kærlighedssfæren: Kærlighedssfæren er den første anerkendelsessfærer og adskiller sig fra de to andre anerkendelsessfærer ved at danne grundlag for at kunne gå ind i et intersubjektivt forhold. Honneth ser kærlighedssfæren som en form for anerkendelse, da forholdet mellem mennesker erfares gensidigt gennem et affektivt behov. Det vil sige, at individet, gennem sine relationer, har etableret fortrolighed med sine ressourcer, indstillinger og værdier, og dermed betragtes disse som modtaget og anerkendt (Honneth & Willig, 2003, s. 15-16). Dette perspektiv er relevant, når vi i vores speciale undersøger informanternes relationer, hvor en mangel på anerkendelse i denne sfære potentielt kan skabe usikkerhed for informanternes identitet og reducere af informanternes evne til at engagere sig i de to andre sfærer. Vi er opmærksomme på, at socialarbejdere ikke kan give den samme kærlighed som nære familiemedlemmer og venner kan, hvorfor kærlighed oversættes til omsorg, nærhed og medleven i denne kontekst (Juul & Riiskjær, 2012, s. 30). Vi er derfor interesserede i at undersøge, hvordan informanterne oplever denne kærlighedssfære i form af en lyttende og nærværende relation samt informanternes oplevelse af at være set og hørt gennem støtten.

Den retslige sfære: Anerkendelse skal i denne sfære forstås som noget, der gives gennem de lovmæssige relationer. Via denne sfære får mennesket adgang til rettigheder og eventuelt velfærdsstatens goder, hvilket sikrer individets muligheder for at realisere sin autonomi (Honneth & Willig, 2003, s. 16-17). Den retslige sfære kan ses som en nødvendig betingelse, for at informanterne kan opleve sig selv som en ligeværdig samfundsborger. Som socialrådgivere er vi bevidste om de lovgivningsmæssige rammer, der indkredser borgernes ret til inddragelse og medbestemmelse i egen sag. Med denne sfære ønsker vi at få indblik i, hvorvidt vores informanter oplever inddragelse og selvbestemmelse i tilrettelæggelsen af deres § 85-støtte, samt hvordan de oplever, at støtten bidrager til en forbedret livskvalitet og trivsel.

Den solidariske sfære: Denne tredje og sidste form for anerkendelse sker gennem relationer, fællesskaber eller samfundet. Det er gennem deltagelse i sociale, kulturelle og de professionelle fællesskaber, hvor netop informanterne oplever at

have en værdifuld rolle. Ifølge Honneth vil det skade individets handlekraft, hvis den fratages eller nægtes denne anerkendelse (Høilund & Juul, 2015, s. 28). I socialt arbejde optræder den solidariske anerkendelsessfære ved at borgernes personlige egenskaber og præstationer anerkendes. Her handler det om, at den enkelte socialarbejder tager alvorligt, lyttende og anstrenger sig for at forstå den enkelte (Juul & Riiskjær, 2012, s. 30). Gennem denne anerkendelsessfære ønsker vi at undersøge, hvordan vores informanter oplever at blive anerkendt uafhængigt af deres diagnose. Vi vil fokusere på de situationer, hvor informanterne har følt sig hørt, set og anerkendt i deres relationer, samt hvordan dette har været med til at styrke deres evner og mestringer.

I Honneths tre anerkendelsessfære er der ligeledes tre krænkelelsesformer, som er modsætningen til disse. Hvor de tre anerkendelsessfærer udgør ideen om det gode liv, er udgangspunktet for krænkelelsesformerne at forstå motivet eller grunden til kampen for anerkendelse (Honneth & Willig, 2003, s.19). Når vi taler om de forskellige krænkelelsesformer kan der for eksempel i kærlighedssfæren være tale om krænkelser i form af fysisk misbrug, grovere fysisk vold, voldtægt eller tortur. Her er der tale om fysiske skader og på personens selvtillid. Når vi ser på den retslige krænkelelsesform, er der tale om bedrageri og diskrimination i det juridiske system. I det solidariske fællesskab kan det for eksempel være moralske uretfærdigheder, som gælder at blive ydmyget eller krænket. Her er der tale om, at personen ikke bliver anerkendt eller set som en del af et socialt fællesskab, hvor der ligeledes er tale om at sådanne krænkelser skader personen eller gruppens selvværd (Honneth & Willig, 2003, s. 19)

Erving Goffman: Stigmatteori

Goffmans fremstilling "Stigma – Om afvigerens sociale identitet" er den mest kendte og mørkeste bog, fordi den italesætter nogle af de mest almene dele af menneskets natur. Fremstillingen tager udgangspunkt i menneskets frygt for at blive afsløret og ønsket om at blive anerkendt, og samtidig giver indsigt i mennesker som er udsat for stigmatisering og deres stille kamp for at blive betragtet som normale mennesker (Goffman, 2009, s. 14). Goffman betegner stigma som en persons afvigende status.

Mere konkret definerer Goffman stigma som "en egenskab, der er dybt miskrediterende" (Goffman, 2009, s. 20) og forekommer ved en stereotyp klassificering af mennesker (Goffman, 2009, s. 45). Det er derfor ikke kun mennesker med synlige fysiske lidelser, psykiske problemer eller uhensigtsmæssig adfærd, der kan opleve stigmatisering. Stigmatisering kan også være forbundet til ens status i samfundet i almindelighed, hvor denne status kan påvirkes af samfundets syn på den enkelte og risikere at blive betragtet som afvigende (Goffman, 2009, s. 28-29). Menneskets identitet "[...] skabes, opretholdes, undermineres, krænkes og genopbygges i en social kontekst" (Goffman, 2009, s. 13).

Valget af Goffmans stigmatteori er derfor på baggrund af, at vores informanter befinder sig i en udsat og sårbar situation, hvor psykiske lidelser er en del af deres hverdag. I vores speciale ønsker vi at undersøge, hvordan informanterne oplever stigma, og hvilken betydning dette har for deres selvforståelse samt deres relation til deres omgivelser. Det er vigtigt at forstå, hvordan stigma kommer til udtryk i mødet mellem informanterne og systemet, hvor bostøtten repræsenterer en del af dette system. Ved at anvende Goffmans stigmatteori kan vi analysere informanternes oplevelser af stigmatisering med henblik på at modtage hjælp efter § 85 i serviceloven. Det er relevant at belyse, hvordan stigma påvirker deres identitet, den sociale position og ikke mindst deres relation til bostøtten, resten af samfundet og de nære relationer.

Tre former for stigma

Goffman skelner mellem tre former for stigma. Den første form for stigma omhandler "de kropslige vederstyggeligheder", som retter sig mod det fysiske. Det kan blandt andet være et fysisk handicap eller andre kropslige deformiteter. Den anden form for stigma er de "karaktermæssige fejl", som nødvendigvis ikke er fysiske, men relaterer sig til en persons miskrediterende egenskaber, der afviger fra samfundets forventninger og normer. Dette kan være psykiske lidelser, stofmisbrug, arbejdsløshed eller uhæderlighed. Den sidste form for stigma er de "tribale", som er slægtsbetingende og omfatter race, nation og religion (Goffman, 2009, s. 46). Da vores informanter har en eller flere diagnoser, som primært placerer dem i kategorien "*karaktermæssige fejl*", er vi interesserede i at undersøge, hvordan og

hvornår informanterne har oplevet stigmatisering eller stereotypisering på baggrund af deres diagnoser. Vi ønsker at anvende Goffman til at analysere, hvorvidt vores informanter oplever at få påduttet egenskaber eller forventninger, som ikke er i overensstemmelse med deres egen selvopfattelse. Her vil det give os en indsigt i, hvordan stigma kan påvirke deres selvforståelse og identitet i mødet med samfundet og dets kategoriseringer.

Den tilsyneladende sociale identitet og den faktiske sociale identitet

Ifølge Goffman opstiller samfundet måder at inddele mennesker i kategorier på og beslutter ligeledes, hvilke egenskaber der opfattes som naturlige og sædvanlige. Det sociale miljø har på forhånd fastlagt, hvilke mennesker der forventes at tilhøre bestemte kategorier, baseret på deres udseende og egenskaber. Det betyder, at mennesker ofte ikke forholder sig kritisk til dem, de møder, men snarere baserer deres opfattelse på de eksisterende forestillinger, som samfundet har skabt (Goffman, 2009, s. 43-44). I relation til dette skelner Goffman mellem den tilsyneladende sociale identitet og den faktiske sociale identitet. Den tilsyneladende sociale identitet dækker over de forventninger og karaktertræk, som samfundet tillægger individet, baseret på de normative forestillinger, der er gældende. Den faktiske sociale identitet derimod refererer til individets egen opfattelse af sine karaktertræk og personens egen vurdering af sine egenskaber. Når der er en uoverensstemmelse mellem den tilsyneladende sociale identitet og den faktiske sociale identitet opstår stigma (Goffman, 2009, s. 44).

I forbindelse med Goffmans begreber om den tilsyneladende sociale identitet og den faktiske sociale identitet, vil vi anvende disse til at forstå, hvordan borgere med psykiske lidelser kan være i konflikt mellem samfundets normative forestillinger og deres egen selvforståelse. Vi vil bruge Goffmans teoretiske begreber til at forstå, hvordan uoverensstemmelsen mellem den tilsyneladende sociale identitet og den faktiske sociale identitet kan føre til stigmatisering, samt hvordan vores informanter forholder sig til § 85-støtten, og om de oplever stigmatisering, når de modtager hjælp efter § 85.

Den miskrediterede og det potentielt miskrediterede stigma

Goffman skelner mellem to former for stigmatisering: "den miskrediterede" og "den potentielt miskrediterede". Den miskrediterede dækker over personer, hvis stigma er synligt eller kendt, mens personer, der skjuler deres stigma eller hvis stigma endnu ikke er kendt, kalder Goffman for de potentielt miskrediterede (Goffman, 2009, s. 46).

Med udgangspunkt i Goffmans begreber om den miskrediterede og det potentielt miskrediterede stigma, er vi interesserede i at undersøge og forstå, hvordan borgere med psykiske lidelser, der modtager støtte efter § 85, oplever stigmatisering i mødet med deres omgivelser og i relation til at modtage hjælp. For vores informanter, der modtager støtte efter § 85, kan det være en udfordring at dele med deres sociale og private netværk, at de modtager denne hjælp. Denne frygt kan gøre det svært for dem at åbne op omkring deres støttebehov, da de er bange for, at det afslører deres behov for hjælp og fører til, at de bliver set anderledes af deres netværk. Goffmans teoretiske begreber giver os således mulighed for at få indsigt i, hvordan vores informanter håndterer denne frygt, og hvordan de oplever den miskrediterede og potentielt miskrediterede stigma.

Empowerment

Empowerment indeholder flere dimensioner og kan derfor forstås som en proces som skal give anledning til en udvikling for borgeren. Empowerment er en bevægelse mellem bevidstgørelse og konkret handling (Andersen & Brok, 2021, s. 17-18) Når vi italesætter empowerment i det sociale arbejde, er det for at forstå den kontekst, den kan forstås i. International Federation of Social Workers og International Association of Schools of Social Work definerer socialt arbejde således:

"Socialt arbejde er en praksisbaseret profession og en akademisk disciplin, der fremmer social forandring og udvikling, social samhørighed, og empowerment og frigørelse af mennesker. Principper om social retfærdighed, menneskerettigheder, kollektivt ansvar og respekt for forskelligheder er centrale for socialt arbejde [...]"
(Andersen & Brok, 2021, s. 24).

I dansk kontekst har Skytte (2017) formuleret socialt arbejde som:

“[...] at socialt arbejde er karakteriseret ved indsatser, som sigter mod at muliggøre alles deltagelse i samfundet. Socialt arbejde balancerer mellem samfundskrav til borgerne om at arbejde, deltage og opføre sig lovlydigt og normalt mm. og borgernes krav om sikkerhed, tryghed og autonomi” (Andersen & Brok, 2021, s. 25).

Empowerment handler derfor om i socialt arbejde at skabe en ramme, hvor bostøtten, i vores tilfælde, støtter borgerne i deres egen udvikling. Gennem samtale og relationsarbejde opstår en kontekst, hvor borgeren selv beskriver sine behov og gradvist overtager ejerskabet for løsningen af sine problemer i samarbejde med bostøtten (Andersen & Brok, 2021, s. 30). En central udfordring ved den empowerment-orienterede tilgang er at sikre en differentieret inddragelse af borgeren. Dette forudsætter en kritisk refleksion over, hvordan bostøtten medvirker til at borgeren opnår indflydelse og ejerskab over eget forløb, samtidig med, at bostøtten arbejder på flere niveauer af empowerment (Andersen & Brok, 2021, s. 85-86)

I empowerment-tilgangen er det borgernes viden, der er omdrejningspunktet, og det er borgerne selv, der bidrager med deres viden. Dette betyder også at viden uden tvivl er forbundet med borgernes egne erfaringer (Andersen & Brok, 2021, s. 84). Her er det vigtigt, at den viden som er til stede og som den professionelle har, deles med borgeren på den måde, at det giver mening og kan forstås af borgeren. Den professionelle har til opgave at finde ud af tanker og erfaringer, der ligger til grund for borgerens ønsker og behov og hvad der udtrykkes (Andersen & Brok, 2021, s. 91). Når socialt arbejde skal udføres, er det derfor vigtigt, at der etableres et godt samarbejde mellem den professionelle og borgeren. Det skal også overvejes at der kan være store forskelle på, hvordan man opfatter situationer og problematikker, hvorfor disse forskelle skal undersøges og behandles respektfuldt. Når løsningerne er lavet på en sådan måde, at det kan ses fra borgernes perspektiv, er der tale om et meningsfuldt samarbejde (Andersen & Brok, 2021, s. 91).

Det er desuden afgørende i det sociale arbejde, at borgerne tager ejerskab i deres egen sag, og finder løsninger eller andre muligheder, der kommer til at fungere for den enkelte borger. Borgeren bliver ekspert i eget liv og skal mødes på denne måde. Det betyder, at borgerens ejerskab ikke kun handler om, at borgeren skal føle sig i centrum, men også at borgeren skal være med til at problemløse og blive inddraget i løsningsforslag (Andersen & Brok, 2021, s. 91-92). For borgere der har brug for hjælp, er det også afgørende, hvordan de møder de professionelle i systemet. Mødet mellem borgerne og de professionelle bør indgå i et tæt samarbejde, så det bliver muligt at håndtere det sociale problem, og muligvis også borgerens opfattelse af mødet (Andersen & Brok, 2021, s. 93).

Transparens er derfor vigtigt i det sociale arbejde, altså at der er en gennemsigtighed. Sagt på en anden måde, at man ser igennem flere lag. Alt, hvad der foregår i borgerens sag, skal være kendt og gennemskueligt for borgeren. I processen er det vigtigt, at den professionelle er gennemsigtig og kommunikation skal være letforståeligt (Andersen & Brok, 2021, s. 95-96).

Vi har valgt at inddrage empowerment i vores specialeprojekt, da borgere med psykiske lidelser kan opleve begrænsninger i deres selvbestemmelse, hvilket kan hæmme deres livskvalitet og evt. deres deltagelse i samfundet. Empowerment-tilgangen kan være med til at styrke borgernes muligheder og rettigheder, men det kræver en forståelse af, hvordan § 85-støtten fungerer i praksis. Vi har derfor besluttet os i gruppen at undersøge, hvordan støtte efter § 85 i serviceloven enten kan fremme eller hæmme empowerment hos vores informanter. Vi ønsker desuden at undersøge empowerment som en ramme for § 85-støtten, idet vi ønsker at forstå, hvordan borgere med psykiske lidelser og med behov for støtte i eget hjem oplever deres handlemuligheder og selvbestemmelse i processen. Her finder vi empowerment-tilgangen som en god indgangsvinkel til at styrke deres selvstændighed og rettigheder. Vi ønsker at undersøge, hvordan netop § 85-støtte i eget hjem hjælper eller begrænser borgernes tilgang til empowerment.

Analysestrategi

I dette afsnit præsenterer vi vores analysestrategi, der danner rammen for vores undersøgelse af borgere med psykiske lidelser og deres oplevelser af § 85-støtten. Vores tilgang kombinerer den deduktive og induktive tilgang, hvilket giver os mulighed for at opnå en dybdegående forståelse af både den eksisterende viden og de nye indsigter, der opstår gennem informanternes fortællinger.

I den indledende fase arbejdede vi deduktivt, da vi på forhånd havde udvalgt teoretiske perspektiver som stigma og anerkendelse, som vi integrerede i en interviewguide. Interviewguiden blev udviklet ud fra vores eksisterende viden, praksiserfaringer og teori, og indeholdt centrale temaer og spørgsmål, der var relevante for at belyse informanternes oplevelser af § 85-støtten. Denne deduktive tilgang gav os en struktureret ramme og en forudbestemt tilgang til de områder, vi ønskede at undersøge (Monrad & Olesen, 2018, s. 19).

Efter interviewene bevægede vi os over i en induktiv tilgang, hvor vi åbnede op for informanternes egne perspektiver og lyttede aktivt til deres oplevelser (Monrad & Olesen, 2018, s. 19). Den induktive tilgang har givet os mulighed for at opdage nye mønstre og tematikker, som har styrket vores forståelse af § 85-støtten og informanternes oplevelser.

I databearbejdningen (se evt. afsnittet *Databearbejdning* eller *Kodning*) har vi derfor anvendt både en deduktiv og induktiv tilgang. Den deduktive tilgang hjalp os med at strukturere interviewene og identificere relevante temaer på forhånd, mens den induktive tilgang har givet os mulighed for at få indblik i nye perspektiver gennem informanternes fortællinger og deres oplevelser med stigma og anerkendelse. Vi har desuden, som tidligere nævnt, gennemgået interviewene flere gange i den analytiske proces. Her har vi inddelt citaterne i farver, hvor den visuelle struktur har vist sig at være nyttig for os i at tydeliggøre både de ligheder som der kunne findes, men også de forskelle som vores informanternes erfaringer har vist. Det har samtidig hjulpet os med at få en rød tråd i specialeprojektet og belyse specialets teoretiske perspektiver. Gennem denne kombination har vi fundet citater, der belyser både de forudbestemte

teoretiske perspektiver og samtidig de nye indsigter, som er opstået undervejs i analysen. På den måde har vi sikret, at vores fortolkning af informanternes oplevelser af § 85-støtten er både forankret i de theoretiske perspektiver og i de perspektiver, som informanterne har bidraget med.

Kombinationen af den deduktive og induktive tilgang gav os således en metodisk tilgang, der både bygger på eksisterende viden og inddrager nye indsigter fra informanternes historier. Dette har gjort det muligt for os at ændre vores forståelse af § 85-støtten og få indblik i de oplevelser, som informanterne deler med os.

KAPITEL 4: ANALYSE

I det følgende afsnit præsenterer vi vores analyse. Formålet med afsnittet er at præsentere og analysere vores empiriske materiale ved hjælp af vores theoretiske perspektiver. Dernæst at konkludere på den indsamlede empiri med henblik på at besvare vores arbejdsspørgsmål og afslutningsvis drage en samlet konklusion på vores fund.

Analyse 1: Stigma

I følgende afsnit præsenterer vi vores første analyse som undersøger, hvordan vores fire informanter, der modtager støtte efter § 85 i serviceloven, oplever stigma i relation til den hjælp, de modtager, og hvordan bostøtten påvirker deres selvopfattelse og forholdet til deres omgivelser. Afsnittet tager afsæt i Goffmans stigmabegreb, hvor det undersøges, hvordan stigma omkring psykisk lidelse og støtte efter § 85 kan være med til at skabe barrierer for informanterne og deres livskvalitet. Gennem interviews med informanterne belyses desuden de forhold, som ligger bag de stigmatiserende oplevelser, de beskriver, og hvordan disse oplevelser kan have en indflydelse på deres livskvalitet og deres relationer til andre i omgivelserne. I den første del af analysen tages der udgangspunkt i specialets følgende arbejdsspørgsmål: *Hvilken indflydelse har støtten på borgernes hverdag og livskvalitet?* Vi afslutter hver analyse med en delkonklusion.

"Altså, jeg har det egentlig fint nok med det, men der er ikke så mange, der ved, at jeg har støtten faktisk. Men det er ikke fordi, at andre ikke må vide det, men jeg tror bare, at der er mange, der ikke helt måske ved, hvad det vil sige at have den støtte, og så kan det, ja, så tror jeg bare, der kan komme, eller jeg føler måske, der kan komme en masse fordomme omkring det, og så er det bare blevet nemmere bare at sige, ikke at sige noget" (Marianne, 2025).

I citatet udtrykker vores informant Marianne, at hun ikke deler med særlig mange, at hun modtager bostøtte i eget hjem. Det fremgår i citatet, at det ikke skyldes skam eller ønske om at skjule det, men mere en oplevelse af, at omverdenen eller de nære omgivelser ikke forstår, hvad støtten indebærer, men også hvorfor hun modtager støtte. Dette kan tolkes som en form for usikkerhed, som er forbundet med nogle reaktioner som Marianne tænker kan forekomme, og en uvidenhed fra omgivelserne, hvilket kommer til udtryk i citatet hvor hun siger, at "der er mange, der ikke helt måske ved, hvad det vil sige at have den støtte". Ved at udtrykke, at hun tror, der kan opstå fordomme, tyder det på, at Marianne er i en forventning om, at der vil opstå stigmatisering fra omgivelserne. Hun beskriver derfor, at det er nemmere ikke at fortælle om støtten, hvilket kan tolkes som en form, hvor Marianne forsøger at tilpasse sig i de sociale omgivelser eller en strategi, hvor hun undgår at tale om sin diagnose og at hun modtager støtte. Det, at Marianne vælger tavshed frem for åbenhed, kan forstås som et resultat af tidligere erfaringer eller at der en forventning om, at der forekommer negative reaktioner, og derfor vælger Marianne bevidst at skjule, at hun modtager bostøtte for at undgå potentielle fordomme. Marianne bærer således nogle særlige stigmaten, som hun er bevidst om og forsøger at usynliggøre for at skjule de karakteristika der er knyttet til hendes psykiske lidelser. Denne usynliggørelse kan forstås som et udtryk for en følelse af lavt selvværd, hvilket afspejler en krænkelse i hendes omgivelser, især fordi hun ikke værdsættes for sine evner og ressourcer.

"Men det er faktisk, altså der er ikke så mange, der egentlig ved, at jeg har støtten" (Marianne, 2025).

I citatet udtrykker Marianne, at hun holder det for sig selv, at hun modtager støtte. Når hun siger: "der er ikke så mange, der egentlig ved, at jeg har støtten", kan det

betyde, at hun ikke åbent deler denne del af sig selv med andre. Det fremgår ikke i citatet, at hun skjuler det bevidst på grund af skam, men at det er noget, hun ikke taler højt om. Dette tolker vi som, at Marianne forsøger at beskytte sig selv for at undgå fordomme eller misforståelser fra sine omgivelser. Ligesom i det forrige citat peger det på, at det ikke er støtten der er et problem, men fokus er mere på, hvordan støtten opfattes af andre i hendes omgivelser og nære relationer. At Marianne vælger tavshed, forstår vi, at Marianne bevidst påtager sig en mestringsstrategi for at undgå at blive mødt med stereotype forestillinger om psykiske lidelser og desuden at skulle forklare årsagen til, hvorfor hun modtager støtte efter § 85. Citatet viser derfor, at Marianne er bevidst om, at der kan være en form for stigma og stereotyp forestilling, som er forbundet med at modtage støtte og have en psykisk lidelse. Det er ikke, fordi, at der er nogle i Mariannes omgivelser, der direkte udtrykker, at det er forkert at modtage støtte, men det ser alligevel ud til at påvirke og have en indflydelse på, hvordan Marianne selv vælger at tale om sin situation.

“Jeg tror mere, at det er sådan, jeg er ikke engang bange for det, men jeg tror stadigvæk, at jeg tænker nok lidt, at det er tabu på en eller anden måde, måske, at det er taber på en eller anden måde, måske. Jeg har jo boet i egen lejlighed i mange år alene, uden støtte. Men man kan sige, og jeg er rimelig åben omkring, at de her mange år, hvor jeg har været syg, det ved folk godt, men der er ikke så mange, der ved faktisk, at jeg får den her §. Jeg tror måske, det er fordi, der ikke er så mange, der helt ved, hvad det egentlig går ud på” (Marianne, 2025).

I dette citat belyser Marianne, at hun oplever en ambivalens og usikkerhed i forhold til at tale åbent og ærligt om den støtte, hun modtager efter § 85. Marianne udtrykker: *“Jeg er ikke engang bange for det, men jeg tror stadigvæk, at jeg tænker nok lidt, at det er tabu på en eller anden måde”*. Her fremhæver Marianne, at hun ikke nødvendigvis skammer sig over eller er tilbageholdende med at modtage støtten, men at hun alligevel vælger at holde det for sig selv. Dette tolkes som et udtryk for, at Marianne er bevidst om, at det at modtage støtte og samtidig have en psykisk lidelse er forbundet med stigma og en frygt for at blive mødt med fordomme. Når hun selv anvender ordet *tabu*, viser det sig, at hun er opmærksom på, at der i samfundet eller i hendes nære omgivelser findes klare forestillinger om at modtage støtte og leve med en psykisk lidelse. Hun forklarer, at hendes omgivelser godt ved,

at hun har været syg, men samtidig siger: *"der er ikke så mange, der ved faktisk, at jeg får den her §"*.

Hun nævner desuden, at hun har boet alene i mange år uden støtte, hvilket kan forstås som et tegn på selvstændighed og mestring af hverdagens gøremål. Når hun fremhæver dette, kan det tolkes som et udtryk for, at Marianne, efter hun er begyndt at modtage støtte, oplever en form for tab af selvstændighed. Dette kan være med til at forstærke hendes følelse af stigma. Samtidig påpeger hun, at det kan være svært at forklare, hvad støtten indebærer, fordi mange ikke ved, hvad det handler om: *"Jeg tror måske, det er fordi, der ikke er så mange, der helt ved, hvad det egentlig går ud på"*. Denne uvidenhed i omgivelserne kan være med til at skabe og opretholde stigma, hvilket kan være en medvirkende årsag til, at Marianne vælger at holde det for sig selv, at hun modtager støtte.

Citatet afspejler dermed en forventning om, at man helst skal kunne klare sig selv, og at det at modtage støtte kan opleves som noget, der placerer informanten i en lavere position. Gennem Mariannes refleksioner får vi indblik i, at hun er bevidst om, hvordan samfundets og omgivelsernes manglende viden kan spille en betydelig rolle i, at hun udsættes for stigmatisering. I stedet for at være åben omkring sin bostøtte vælger hun at tie stille, særligt i forbindelse med den støtte, hun modtager. Dette gør hun for at undgå at blive mødt med spørgsmål eller manglende forståelse for hendes situation.

"Jeg har godt følt lidt, at andre tænker, at jeg er lidt mere svag eller ustabil eller sådan, at man ikke kan helt regne med mig. Og det er ikke noget, som folk har sagt højt, men det er mere sådan en følelse, jeg godt kan gå rundt med. [...] Nu har jeg arbejdet et sted i rigtig mange år, og mange af dem kender mig fra før jeg blev syg. Og der kan jeg godt føle, at det er en anden måde, vi er sammen på nu, hvor folk ved, at jeg har været syg i mange år og boet på bosted osv. [...] Fordi der er så lidt oplysning omkring, at man godt kan have en psykisk lidelse, og samtidig også varetage et arbejde. Måske ikke på ordinære vilkår, men så på mindre tid"
(Marianne, 2025).

Citatet illustrerer Mariannes oplevelser af stigmatisering, som er forbundet med både hendes psykiske lidelse og den bostøtte, hun modtager. Hun siger: *"Jeg har godt følt lidt, at andre tænker, at jeg er lidt mere svag eller ustabil eller sådan, at man ikke kan helt regne med mig"*. Marianne giver udtryk for, at selvom det ikke bliver sagt direkte, oplever hun en følelse af at blive set som anderledes, hvilket er en følelse, hun selv bærer med sig. Det tydeliggøres her, at stigmatiseringen ikke nødvendigvis er udtrykt åbenlyst, men alligevel mærkes som en social virkelighed, der påvirker hende. Her er det væsentligt at inddrage Goffmans begreb om den potentielt miskrediterede identitet (Goffman, 2009, s. 46), hvor personer skjuler deres stigma, eller hvor stigmaet endnu ikke er kendt af omgivelserne. Marianne beskriver, hvordan hendes kolleger på arbejdspladsen kendte hende før hendes sygdom, og at relationerne har ændret sig efter de er blevet bevidste om hendes sygdom og ophold på bosted. Med udgangspunkt i Goffmans forståelse tolkes det, at Mariannes stigma er blevet synlig og nu mødes med nye blikke. Det får konsekvenser for hendes sociale rolle, idet hendes kolleger ikke længere opfatter hende som den samme Marianne, de kendte før hendes sygdomsforløb.

Citatet peger også på, at der eksisterer en forventning om, eller en forestilling i samfundet, om at personer med psykiske lidelser ikke kan varetage et ordinært arbejde, som Marianne gør. Fordi hun har en psykisk lidelse, oplever hun en distance i forhold til sit arbejde, idet sygdommen får en større betydning for både hendes identitet og andres vurdering af hendes evne til at udføre sit arbejde. Dette forbinder hun med den manglende viden i samfundet om psykiske lidelser.

Mariannes refleksioner giver indblik i, hvordan stigmatiseringen ikke blot kommer til udtryk gennem andres blikke, men også bliver en del af hendes egen selvopfattelse. På trods af, at hun fortsat er i arbejde på sine egne vilkår, oplever hun, at både hendes arbejdsidentitet og personlige identitet overskygges af hendes sygdomsforløb. Dette viser, at stigma ikke kun knytter sig til det at have en psykisk lidelse, men også medfører sociale konsekvenser og skaber usikkerhed og tavshed i relationen til andre.

"[...] Jeg tror, at meget af det foregår i mit hoved om, i forhold til, hvad de tænker om mig nu. Det sted, hvor jeg har arbejdet i mange år. Der er faktisk kun

sådan én person, hvor jeg synes, det er lidt svært, hvor hun har ændret sig markant meget i forhold til vores relation. Men ellers er det faktisk mest noget, der foregår i mit hoved, tror jeg [...]” (Marianne, 2025).

Under interviewet med Marianne og på baggrund af vores samtale blev vi nysgerrige på, om hun har oplevet, at andre mennesker ser anderledes på hende eller behandler hende anderledes, når de ved, at hun har en psykisk lidelse. Marianne siger hertil: *”Jeg tror, at meget af det foregår i mit hoved i forhold til, hvad de tænker om mig nu”*. Marianne oplever i høj grad, at følelsen af stigma foregår inde i hende selv. Hun peger ikke på, at hendes omgivelser direkte udtrykker fordomme eller negativitet forbundet med hendes psykiske lidelse eller modtagelse af støtte, men hun har alligevel en forestilling om, hvordan andre ser hende. Dette tolker vi som et udtryk for, at Marianne har internaliseret det stigma, der er forbundet med psykiske lidelser, og at hun i nogen grad er begyndt at tro på de negative forestillinger eller sociale vurderinger, som samfundet har om personer med psykiske vanskeligheder. Goffman kalder denne form for oplevelse hos individet for *den miskrediterede* (Goffman, 2009, s. 46), hvor personen har accepteret det stigma, der er forbundet med afvigelsen og i dette tilfælde psykisk lidelse. Goffmans forståelse af stigma tydeliggør således, at stigma ikke kun handler om, hvordan andre mennesker ser og møder Marianne, men i høj grad også om, hvordan hun selv er begyndt at se sig selv, hvilket har betydning for hendes selvopfattelse og livssituation.

”[...] Jeg synes næsten det er værre, hvis folk ved, at jeg går hjemme hver dag. De kan se mig gå ned, og jeg kan sidde på bænken, jeg kan handle, jeg kan gå med hunden eller et eller andet. Så synes jeg næsten det er værre. Så kan de næsten dømme mig, fordi hvorfor går jeg bare hjemme? Jeg kan jo det hele. Hvis man så begynder at snakke med dem om, hvorfor man går hjemme, hvorfor man er syg. Så er der nogle mennesker, så kan de jo bedre forstå det. Fordi det er jo en usynlig sygdom. Der er så også nogen, der bare mener, at vi skal ud og gå nogle ture og bare tage os sammen, ikke?” (Ditte, 2025).

Vores informant Ditte har kronisk angst og depression. Citatet fra Ditte giver et indblik i, hvordan stigma forbundet med psykiske lidelser ikke kun handler om, hvordan andre mennesker ser hende, men også om, hvordan hun ser sig selv og

opfatter sit eget selvbillede. Ditte beskriver, at det kan være svært, når hun udadtil fremstår velfungerende, fordi hun helt almindeligt kan tage ud og handle, gå ture med hunden og sidde på bænken, men samtidig må kæmpe sig gennem sin sygdom. Hun siger: "jeg kan jo det hele", hvilket kan forstås som, at Ditte føler sig dømt af omverdenen, fordi hendes ydre fremtoning ikke stemmer overens med hendes indre tilstand. Dette tydeliggør et dilemma, som personer med psykiske lidelser ofte befinder sig i, netop fordi lidelsen som regel er usynlig og dermed sværere for omgivelserne at forstå. Ditte peger også på en mangel på forståelse for hendes funktionsevne, hvilket kan forstås som et udtryk for, at hun ikke opfattes som "syg nok" til at gå hjemme, eller at hun "bare skal tage sig sammen". Dette illustrerer, at samfundet eller hendes nære omgivelser ofte forbinder sygdom med noget synligt. Derfor kan det tolkes sådan, at psykiske lidelser let bliver relateret til svaghed eller en manglende vilje til at varetage et ordinært arbejde og tilpasse sig samfundets normer. Dittes syn på stigma peger i retning af, at stigma ikke kun handler om fordomme fra omgivelserne, men også om Dittes egen bekymring for at blive misforstået og dømt på baggrund af hendes psykiske lidelse, som netop er usynlig. Vi forstår derfor også, at der opstår en uoverensstemmelse mellem Dittes tilsyneladende sociale identitet og hendes faktiske sociale identitet, hvilket resulterer i stigma (Goffman, 2009, s. 44). Ditte er bevidst om sine evner, men samfundet har nogle bestemte forventninger om at kunne varetage et ordinært arbejde, og det er netop i denne uoverensstemmelse, at stigmaet opstår.

"Det kan jeg slet ikke snakke med dem om. Jeg lukker dem jo ikke ind i mine diagnoser, vel?" (Ditte, 2025).

I det meget korte citat får vi indblik i, at Ditte fravælger en tæt relation med sine omgivelser for at undgå dømmende blikke eller fordomme, hvis hun åbent deler ud af sine diagnoser. Det, at hun ikke "lukker dem ind", tolker vi som en form for beskyttelse, både i forhold til sig selv, men også for relationen. Med afsæt i Goffman forstår vi Dittes håndtering af sine psykiske lidelser som en strategi for at undgå at blive potentielt miskrediteret (Goffman, 2009, s. 46). Når Ditte bevidst vælger denne handling, kan det ses i forlængelse af, at hun skjuler sit stigma for at bevare en "normal" identitet, hvor de psykiske lidelser ikke er omdrejningspunktet og stigmaet ikke er synligt.

I interviewet med vores informant, Benjamin, træder stigmatisering tydeligt frem som en gennemgående erfaring. Han beskriver, ligesom Marianne, hvordan han oplever, at det i høj grad afhænger af, om folk har kendskab til psykiske lidelser eller ej. Han oplyser også, at han oplever, at han over for mennesker, der deler hans syn på tingene eller har viden om psykisk sygdom, at blive accepteret. Dette er dog anderledes, når han møder folk der er uvidende:

"Hvis det er folk i samme båd, eller folk, der ved noget om det, så ser de egentlig ikke ned på en [...] Men dem, der ser anderledes på en [...] det er folk, der ikke ved noget om det [...] hvorfor er det, at man fx har en førtidspension, hvor nogen siger, at de skal bare ud og arbejde" (Benjamin, 2025).

For at undgå stigmatisering fortæller Benjamin, at det er nemmere for ham at kontrollere, hvordan han fremstiller sig selv over for andre. For at kontrollere sin fremstilling vælger han ofte at nævne, at han er på førtidspension, da det ifølge ham giver andre en forklaring, og dermed mindsker fordommene:

"Det er nemmere at starte ud med at sige, at man er først på pension, for så har folk jo en idé om, at det er ikke, noget man bare lige får [...]" (Benjamin, 2025).

Som tidligere beskrevet definerer Goffman stigma som en persons afvigende status, hvor Goffman har en mere konkret definition af stigma som er "en egenskab, der er dybt miskrediterende" (Goffman, 2009, s. 20). I Benjamins tilfælde er hans psykiske sygdom og hans førtidspension et eksempel på et skjult stigma, og her vælger Benjamin aktivt hvornår, hvordan og hvad han vil fortælle sine omgivelser.

I Goffmans verden er der en vigtig skelnen mellem "at give" og "at afgive" indtryk, hvor den første "at give" er bevidst og mange gange ofte verbale tilkendegivelser, der fortæller om hvem man er, hvordan man gerne vil opfattes som eller opfattelse af situationen og andre menneskers tilstedeværelse. Den sidstnævnte "at afgive" er oftest noget som vi enten ubevidst, ufrivilligt og oftest kropsligt viser over for andre. Det kan blandt andet være nervøsitet, rødmen, forlegenhed. Her kommer vi utilsigtet til at afsløre dele af vores "alt for menneskelige selv" (Goffman, 2014, s. 25).

Denne skelnen ses i Benjamins refleksioner, hvor han starter med at sige, at han er på førtidspension, og her giver han omgivelserne en forklaring, der kan mindske fordommene. Her kommer Goffmans begreb indtryksstyring i spil idet Benjamin forsøger at kontrollere hans sociale fremtoning (Goffman, 2014, s. 25).

”Ja, det er jo et stort spørgsmål. Hvis man sådan helt historisk kigger tilbage på det, så er det jo blevet mere anerkendt som en rent faktisk lidelse at have noget psykisk. I forhold til gamle dage, så var man jo sindssyg...” (Benjamin, 2025).

Citatet illustrerer, at Benjamin reflekterer over og er bevidst om, hvordan samfundets syn på psykiske lidelser har ændret sig over tid. Benjamin synliggør i citatet, at mennesker med psykiske lidelser førhen blev betragtet som "sindssyg" og afvigende, mens psykiske lidelser i dag er anerkendt som en lidelse. Dette tegner sig for, at stigma er en historisk betinget form. Benjamins brug af begrebet "sindssyg" henviser til et tidligere og mere stigmatiserende sprogbrug og når han sammenligner dette med nutiden, hvor psykiske lidelser er anerkendt, påpeger han indirekte, at der er sket en positiv samfundsudvikling. Alligevel tolker vi hans formulering også som en erkendelse af, at selvom der er sket en udvikling, eksisterer der fortsat stigmatisering, som er forbundet med psykiske lidelser. Det gælder især dem, som "ikke ved noget om det" (læs: psykiske lidelser), som han har udtrykt det.

Benjamin nævner i interviewet, at han tidligere har arbejdet på en lukket psykiatrisk afdeling. Dette viser, at han har en for forståelse og personlig erfaring i forhold til, hvad det vil sige at have en psykisk sygdom. Det kan muligvis også være grunden til, at Benjamin i følgende citat viser en bevidsthed om risikoen for at blive set ned på: *“Og det er igen lidt det der med dem, der ikke ved noget om det. De som måske har tendens til at se lidt ned på det”* (Benjamin, 2025).

Benjamin fortæller, at hans oplevelse med jobcentret har været med til at gøre ham mere syg. Det springer os i øjnene, at Benjamin italesætter det med at blive placeret i en "kasse":

“ [...] Og det kan de ikke tilbyde, fordi man står i en kasse, hvor man... Altså du ved, hvis man så sådan lidt mere på mennesket [...]” (Benjamin, 2025) og “ [...] Hvor man måske tager lidt mere hånd om personen og siger, at jeg ikke skal i den kasse. Men så gør vi det her, fordi du skulle gerne ud af det på en god måde” (Benjamin, 2025).

I ovenstående citat giver Benjamin udtryk for, at det er ærgerligt, at sagsbehandleren ikke ser mennesket i helhed, frem for at være kassetænkende. Vi tolker dette som, at sagsbehandleren er med til at fastholde Benjamin i sit stigma.

”Og oplysningen om, hvad det egentlig er, der foregår. For jeg tror meget, at det der er problemet for folk, det er jo, at hvis jeg siger, at jeg har en depression, så går folk ud fra, at så sidder man og tuder i det ene hjørne. [...] Folk kan ikke sætte sig ind i, hvad det egentlig er” (Benjamin, 2025).

Han fremhæver i citatet, hvordan forsimplede forståelser og uvidenhed om psykiske lidelser er med til at bidrage til stigmatisering. Han beskriver en oplevelse, hvor han bliver placeret i en kasse, frem for at blive mødt som det menneske, han er. Denne oplevelse ser vi komme til udtryk i følgende citat: *”Man kan jo være depressiv på mange måder [...] hvor nogen gør den ene ting, og andre gør noget stærkt modsat. Fordi det er sådan, de reagerer på det” (Benjamin, 2025).* Her ser vi Benjamins beskrivelse af kompleksiteten i at have en psykisk sygdom og dermed også på det misvisende ved at generalisere. I forlængelsen af dette handler stigma ikke kun om, hvordan andre mennesker ser og opfatter den enkelte, men en oplevelse af ikke at blive forstået eller anerkendt.

Benjamins fortælling viser, at stigma ikke kun er noget man har, men også noget man oplever og noget som man navigerer i. Stigmatiseringen står ikke som en enkeltstående oplevelse, men som en gennemgående og en påvirkende faktor i mødet med både samfundet, systemet og de nære relationer. Benjamin viser med sine refleksioner og hans mestringsstrategier, hvordan stigma påvirker hans hverdag, og hvordan han forsøger at navigere og påvirke andres forestillinger gennem indtryksstyring for netop at undgå at blive en stereotyp.

Goffmans begreber om indtryksstyring og deraf forskellen på at give og afgive indtryk skaber en forståelse for, hvordan Benjamin aktivt forsøger at fremstå som en legitim person, dvs. én, der kan imødekomme samfundets normativitet uden at tabe sin værdighed. Samtidig fremstår det tydeligt, at det ikke virker alle steder, for eksempel i mødet med systemet, især i jobcentret. Her bliver Benjamin ikke mødt som individ, men et sagsnummer, der skal placeres i den rette "kasse", hvilket kan forstærke følelsen af stigma og skabe oplevelsen af at være misforstået og forkert.

Afslutningsvis viser Benjamin os, at stigma ikke kun kommer af uvidenhed og fordomme, men også kan være en konsekvens af systemets "kasser" og sagsarbejde. Når vi ser i det lys, bliver støtten efter § 85 ikke kun et spørgsmål om hjælp i form af praktiske opgaver eller omsorg, men også om anerkendelse og muligheden for at komme væk fra stigmatiserede områder. Når man giver støtten ud fra en rationel, menneskelig og informeret tilgang, kan stigmatiseringen blive mindsket. Problematikken er, når Benjamin bliver reduceret til en "kasse", kan støtten være med til at fastholde og forstærke det stigma, hjælpen burde opløse.

Vores informant Niels beskriver, hvordan hans psykiske udfordringer ikke altid bliver mødt med forståelse fra hans omgivelser. Han fremhæver, hvordan hans venner, der måske ikke selv har lignende erfaringer, kan have det svært ved at forstå behovet for støtten i hverdagen:

"Altså, når de ved, at jeg har en, så synes jeg, at det er fint, men det kan godt være et problem nogle gange, når man skal forklare det [...] Når jeg er sammen med dem, så kan det godt være blindt for dem at se, hvordan jeg har det psykisk. En ting er, hvordan man er udadtil, en anden ting er, hvordan man har det inde i [...] så tænker de, hvad skal du bruge det til, hvorfor har du det?" (Niels, 2025).

Niels' ord giver genklang, fordi han sætter ord på det med usynligheden, som man ofte hører når man taler om psykiske lidelser. Det billede Niels giver kan være modstridende med hans indre oplevelser, hvilket kan føre til misforståelser og forklaringer over for familie, venner, bekendte eller fremmede for den sags skyld. Som tidligere beskrevet definerer Goffman stigma som en persons afvigende status og hans konkrete definition af stigma som er "en egenskab, der er dybt

miskrediterende” (Goffman, 2009, s. 20). Niels har følt sig nødsaget til at forklare sine behov for støtte, hvilket medvirker til at fastholde ham i en selvstigmatiseringsproces, hvor han må forsvare sig selv og sine behov over for omgivelserne og de nære relationer.

Niels peger på, at der er sket en udvikling i samfundet og dets tilgang til psykiske sygdomme, hvorimod vores andre informanter ser en tydelig mangel på viden om psykiske lidelser i samfundet. Han beskriver selv, hvordan han oplever, at det i dag er blevet mere socialt accepteret at tale åbent om psykiske udfordringer:

“Jeg vil sige, at det burde blive bedre, men det er også stadig svært, fordi jeg har en dreng, der har infantil autisme og ADHD [...] Han blev simpelthen nødt til at skulle gå i 0. klasse, næsten færdig, før de fandt ud af at få ham flyttet til et specialtilbud [...]” (Niels, 2025).

Niels’ ovenstående citat fortæller om, hvordan stigma ikke kun kan påvirke en person, men også gennem systemets processer og beslutninger. Denne oplevelse peger på, hvordan den manglende rettidige støtte kan betyde, at barn og forældre bliver placeret i en fastlåst ramme, hvor de må vente på udvikling og samtidig placerer dem i en svær position. Selvom Niels udtrykker tegn på accept i forhold til at tale om åbent om psykiske lidelser, kan han stadigvæk opleve modstand og barrierer i mødet med systemet og hans omgangskreds.

Et andet centralt tema, der fremtræder i Niels’ fortælling, er betænkeligheden over at modtage den støtte, han modtager. På den ene side er støtten afgørende for hans livskvalitet og hverdag og på den anden side kan behovet for støtte opleves som stigmatiserende, især i relationen til hans omgivelser. Niels beskriver, hvor vigtig støtten er for hans livskvalitet:

“Den gør rigtig meget for mig. [...] Jeg har rigtig svært ved at møde nye mennesker [...] Så hvis jeg skal op til de her møder [...] det er lidt ligesom at jeg skal til en eksamen for mig [...] Nu bliver jeg så kørt af min kontaktperson, men hvis jeg for eksempel selv skulle af sted med bussen [...] så var jeg måske slet ikke dukket op” (Niels, 2025).

Citatet illustrerer, at den praktiske hjælp/støtte er direkte og har en indvirkning på Niels' livskvalitet. Han får mulighed for at deltage i samfundet på en måde, han ellers ikke ville have mulighed for. Samtidig skal han dog stadigvæk forholde sig til, hvordan hans støtte opfattes af omverdenen, og også til det stigma, der kan følge med at skulle forklare, hvorfor han har brug for støtten. Niels beskriver på forskellige måder, hvordan stigma kan påvirke oplevelsen af livskvaliteten. Det er ikke nødvendigvis selve den psykiske lidelse, men reaktioner fra omgivelserne og den manglende forståelse, der ser ud til at skabe de største udfordringer. Den socialpædagogiske støtte, informanterne modtager, er altafgørende, men fordi den også synliggøre deres brug for hjælp, kan den også forstærke Niels' oplevelse af at være anderledes.

Delkonklusion

Gennem analysen får vi indblik i, hvordan stigma og psykisk lidelse hænger sammen med informanternes oplevelser af at modtage bostøtte efter § 85 i serviceloven. Alle fire informanter beskriver, hvordan samfundets stigmatiserende forestillinger om psykiske lidelser påvirker deres sociale relationer, selvopfattelse og position i samfundet. For Ditte og Marianne kommer stigmaoplevelserne særligt til udtryk i deres ambivalens mellem ønsket om åbenhed omkring bostøtten og frygten for at blive afvist eller set ned på. Derfor anvender begge strategier som tavshed eller selektiv deling, hvor de undlader at fortælle om deres bevilling af bostøtte for at undgå at blive reduceret til deres diagnose og for at håndtere den stigmatisering, de oplever. Niels deler lignende oplevelser, men sætter større fokus på selve bostøttens rolle. For Niels er bostøtten en vigtig støtte i hverdagen, men samtidig en faktor, der kan forstærke følelsen af at være anderledes, fordi den synliggør hans afhængighed af hjælp, som er noget han forbinder med stigma. Benjamin sætter ord på, hvordan han fremtræder i forhold til sine omgivelser og hvordan samfundets uvidenhed om psykiske lidelser er med til at bidrage til stigmatisering.

Gennem informanternes oplevelser bliver det tydeligt, at stigma ikke alene opstår i mødet med andre mennesker, men også er forankret i de strukturelle og sociale rammer, der kan medvirke til at fastholde borgerne i en marginaliseret og

stigmatiseret position. Bostøtten fungerer således både som en vigtig hjælp og som en del af det system, der kan bidrage til at fastholde informanterne i stigmatisering og marginalisering. Analysen viser således, at stigma har konsekvenser for, hvordan informanterne navigerer i deres hverdag, i sociale relationer og i deres brug af bostøtte, samtidig med, at de lever med deres psykiske lidelser.

Analyse 2: Anerkendelse

I dette afsnit præsenterer vi vores anden delanalyse. Der vil i dette afsnit blive taget udgangspunkt i specialets følgende arbejdsspørgsmål: *Oplever borgerne, at deres ønsker og behov imødekommes i deres støtte?*

Formålet med denne analyse er at undersøge, hvordan vores informanter oplever mødet med de fagpersoner, der yder bostøtte efter § 85. Vi undersøger desuden, hvordan informanterne føler sig hørt, set og anerkendt i deres relation til fagpersonerne samt i deres øvrige relationer til familie og venner. For at analysere informanternes oplevelser inddrages Honneths anerkendelsesteori, som danner en teoretisk ramme for, hvordan oplevelsen af at blive set, hørt og anerkendt har betydning for deres selvopfattelse og livskvalitet. Afsnittet afsluttes med en delkonklusion, der samler analysens hovedpointer.

”Ja, og det vil jeg sige, det skal en kontaktperson også kunne, for ellers er det jo nogle gange lidt nemt for os bare at sige, det kan jeg ikke, det gider jeg ikke, jeg kan ikke og vil ikke. Og bare aflyse det hele. Hvis du ikke har en kontaktperson, der lige skubber lidt på og siger, lad os nu prøve, eller bare lige. Så er det for nemt, synes jeg at aflyse eller sige, det kan jeg ikke” (Ditte, 2025).

I ovenstående citat får vi indblik i, hvordan Ditte oplever støtten fra sin bostøtte. Ditte peger på, at hendes bostøtte spiller en aktiv rolle i at motivere og fastholde hende i hverdagens aktiviteter, som hun ellers kan have svært ved at overskue og gennemføre på egen hånd. I denne kontekst er det relevant at inddrage Honneths anerkendelsesteori, da den bidrager til en forståelse af værdighedens betydning i relationen mellem borger og fagperson, samt hvordan bostøttens støtte og troen på

kan påvirke Dittes selvopfattelse og handlemuligheder, herunder i forhold til at udføre almindelige gøremål i hverdagen.

Når Ditte siger: *“det skal en kontaktperson også kunne, for ellers er det jo nogle gange lidt nemt for os bare at sige, det kan jeg ikke, det gider jeg ikke [...] og bare aflyse det hele”*, peger hun på bostøttens vigtige rolle i at skabe struktur i hverdagen. Vi ser her en fagperson, som ikke blot yder støtte, men også motiverer og udfordrer og netop denne tilgang tolker vi som et udtryk for Dittes oplevelse af anerkendelse, særligt i den solidariske sfære. I denne sfære bliver Ditte mødt som et menneske med ressourcer og potentiale, og ikke blot som én, der modtager støtte på grund af sin psykisk lidelse.

Med udgangspunkt i Honneths anerkendelsesteori kan Dittes oplevelse således forstås som et udtryk for, at hun føler sig anerkendt som deltager i et fællesskab, hvor hendes personlige egenskaber og præstationer bliver værdsat. Det er netop i den solidariske sfære, at gennem deltagelse i sociale, kulturelle og professionelle fællesskaber individet kan udvikle en følelse af selvagtelse og opleve at have en værdifuld rolle. Ifølge Honneth kan fraværet af denne form for anerkendelse underminere individets handlekraft og tro på egne evner (Høilund & Juul, 2015, s. 28).

Dittes udtalelse rummer også en selvindsigt og sårbarhed. Hun erkender, at det kan være "nemt" at give op, hvis ikke der er nogen, som støtter og motiverer hende. Det viser, hvordan den anerkendelse, hun oplever i relationen til sin bostøtte, ikke blot styrker hendes følelse af værdighed, men også hendes motivation og tro på egne evner, selv i svære perioder. Anerkendelsen har dermed en central rolle i Dittes mulighed for at deltage i livet på egne præmisser.

“Jo, hun er der, men jeg kan ikke lige sige, at det er hende, der har gjort, at jeg er blevet bedre til at handle. For jeg havde som regel aldrig hende med ud at handle. Jeg brugte hende til alt andet” (Ditte, 2025).

Vi fornemmer gennem citatet, at der er en vis ambivalens. På den ene side anerkender Ditte, at hendes bostøtte har været til stede og har haft en rolle i hendes

hverdag: *"Jo, hun er der"*. På den anden side fremhæver Ditte, at hendes personlige udvikling, særligt i forhold til at handle, ikke nødvendigvis skyldes bostøtten: *"Jeg kan ikke lige sige, at det er hende, der har gjort, at jeg er blevet bedre til at handle"*. Vi forstår gennem Dittes udsagn og gennem tidligere citater, at Ditte også opfatter bostøtten som en vigtig del af sin selvudvikling, idet bostøtten har støttet hende i at styrke sin initiativlyst og hjulpet hende med at igangsætte og handle på ting, som hun måske ikke havde mulighed for før.

Derfor fremhæver citatet, at selvom hun ikke mener, at bostøtten har haft en direkte indflydelse på hendes udvikling i relation til dét at handle, så har støtten stadig haft en betydning på andre områder: *"Jeg brugte hende til alt andet"*. Dette understreger, at relationen til bostøtten alligevel har spillet en vigtig rolle i Dittes liv, blot på andre måder. Ditte har, gennem vores forståelse, oplevet at blive mødt og anerkendt som et menneske med andre behov, som vi også lagde vægt på i vores analyse af Dittes oplevelser omkring motivation og at "blive skubbet ud" i aktiviteter. Citatet fremhæver dermed, at anerkendelse kan komme til udtryk på forskellige måder. At bostøtten er til stede og skaber tillid hos Ditte, er i sig selv en form for anerkendelse og støtte i hendes håndtering af hverdagens udfordringer har desuden fremmet hendes selvudvikling.

"Hun er også god til, hvis jeg kommer med noget. Jeg fik konstateret lidt høj kolesteroltal sidste år. Og så er hun god til at sige: "hvad så med en diætist?" Og så får hun en til at sige ja, men det kan jeg slet ikke overskue at finde. Og så får hun sat det i gang. Så får hun ringet til kommunen: "hvor kan vi få en diætist henne?" Og så bliver det sat i gang. Hun er god til, når jeg siger noget, og så fører det videre ud"
(Ditte, 2025).

Citatet illustrerer, at bostøtten for Ditte både fungerer som en støttende faktor og som en vigtig ressource i hendes hverdag. Det skaber en positiv oplevelse for Ditte, at hun får hjælp i situationer, hvor hun ellers ville have haft svært ved at handle eller overskue tingene selv. Hun oplever at blive set og hørt, som særligt er i situationer, hvor hun ikke har overskud til at tage initiativ. Det er i den forbindelse væsentligt at fremhæve, at Ditte føler sig værdsat og set for sine behov og evner.

Ud fra citatet ser vi, at Dittes behov ikke opfattes som noget negativt, men snarere som begrænsninger, der kræver støtte. Bostøtten viser i praksis, at hun anerkender Dittes psykiske og mentale udfordringer, ved blandt andet at tage ansvar for kontakten til en læge eller diætist. Dette resulterer i, at Ditte mødes med både forståelse og konkret hjælp, hvilket kan styrke hendes oplevelse af værdighed.

Citatet viser desuden, hvordan anerkendelse gennem bostøtten kan skabe mulighed for empowerment. Når bostøtten inddrager Ditte i beslutningsprocessen omkring kontakten til en diætist, understøtter det Dittes selvbestemmelse og oplevelse af at være inkluderet. På den måde bidrager bostøtten ikke kun til Dittes handlemuligheder i hverdagen, men også til hendes oplevelse af at være en aktiv deltager i eget liv og at hun bliver anerkendt som et betydningsfuldt menneske.

”Det har jo givet mig det, at det er lidt nemmere, at en udefra end ens familie skal komme og hjælpe en. For mig er det i hvert fald nemmere” (Ditte, 2025).

Vi har undervejs i interviewet været nysgerrige på, hvilken indflydelse § 85 har haft på Dittes livskvalitet. Når vi inddrager dette udsagn fra vores informant Ditte, er det for at påpege, at anerkendelse i den private sfære (Honneth & Willig, 2003, s. 15), hvor familien spiller en central rolle, er helt afgørende. Ditte kan opleve følelser af skam og sårbarhed forbundet med at skulle bede om hjælp fra sine nærmeste. Derimod kan det føles lettere at tage imod støtte fra en professionel, fordi det mindsker følelsen af afhængighed i de nære relationer.

At hjælpen kommer "udefra", skaber en oplevelse af mindre følelsesmæssigt ansvar, hvilket gør det nemmere for Ditte at tage imod hjælp. Dette kan ses i forlængelse af, at hun oplever en form for anerkendelse i den solidariske sfære, hvor hendes behov bliver mødt og respekteret, uden at det forstyrrer hendes relationer til familie og venner. Hun får dermed mulighed for at modtage støtte på en måde, der ikke udfordrer hendes selvbillende eller sociale position i de nære relationer.

”Jamen jeg tror egentlig bare det med, at hun har været tilgængelig, har gjort, at jeg har følt, at hun ligesom var der for mig, eller på min side, eller sådan noget” (Marianne, 2025).

I citatet udtrykker vores anden informant Marianne en oplevelse af tryghed og nærvær, som ikke udelukkende handler om praktisk hjælp. Hendes oplevelse af, at bostøtten er *"tilgængelig"* og *"på min side"*, afspejler en relation mellem Marianne og hendes bostøtte, der bygger på tillid og følelsesmæssig støtte. Med afsæt i Honneths anerkendelsesteori kan dette forstås som anerkendelse i den solidariske sfære, hvor Marianne oplever at blive værdsat for den, hun er og ikke blot som en borger med behov for støtte. Bostøtten bliver dermed en nærværende og konkret støtteperson, der udviser omsorg og respekt for Mariannes ønsker og behov, hvilket skaber en følelse af både inklusion og værdighed.

Når vi samtidig inddrager omsorgsetikken, som blandt andet Aadland beskriver (Aadland, 2003, s. 53), bliver det tydeligt, at relationen mellem Marianne og bostøtten ikke blot er professionel. Den rummer også en etisk forpligtelse og bygger på et omsorgsfuldt møde mellem mennesker. Den tilgængelighed, som Marianne fremhæver, kan derfor tolkes som et udtryk for en relation, der mindsker hendes oplevelse af ensomhed og i stedet fremmer følelsen af at være set, mødt og anerkendt.

"Hun tvinger mig ikke til noget. Jeg bestemmer selv, hvad jeg vil og hvad jeg ikke vil. Men nu er hun også meget god til lige at give sådan en kærlig puf og sige, nu synes jeg, du skal gøre sådan og sådan, så du kommer ud af den der tilstand af"
(Marianne, 2025).

I citatet ovenfor giver Marianne udtryk for, hvordan hendes relation til bostøtten er præget af gensidig respekt og en balance mellem selvbestemmelse og vejledning. Når hun siger: *"Hun tvinger mig ikke til noget. Jeg bestemmer selv, hvad jeg vil og hvad jeg ikke vil"*, får vi indblik i, at Marianne oplever at have indflydelse på sine egne beslutninger, hvilket er noget, der er afgørende for hendes oplevelse af autonomi og værdighed i relationen til bostøtten. Samtidig fremhæver hun, at hendes bostøtte er god til at give *"en kærlig puf"* i situationer, hvor hun har brug for vejledning og understøtter således i at handle, når det føles svært. Samspillet mellem Marianne og bostøtten viser, at der bliver taget hånd om hendes valg, og at respekt og anerkendelse spiller en afgørende rolle i relationen.

På den måde viser citatet, hvordan anerkendelse ikke nødvendigvis kræver store handlinger, hvorimod et lille, men kærligt puf, kan have stor betydning for Mariannes evne til at tro på sig selv og handle. Det viser også, at bostøtten fungerer som en støttende faktor, der styrker både Mariannes trivsel og livskvalitet.

”Jeg prøver at være mere og mere åben omkring min situation. Og det kan jeg i hvert fald mærke, at det hjælper. Rigtig mange af dem, også dem jeg har tæt på, familie og venner, at jo mere åben jeg er omkring det, jo nemmere er det også at snakke om det. Og det bliver ikke så farligt, fordi man tør sige det højt eller sådan. Det er tit, hvis man ikke tør sige det højt, der bliver det farligt i relationen, har jeg i hvert fald oplevet. Det gør det i hvert fald lidt nemmere, når man kan snakke om, hvad det er” (Marianne, 2025).

I dette citat svarer Marianne på vores spørgsmål om, hvordan hun mener, der kan gøres mere for at bekæmpe stigma i hendes liv og i samfundet generelt. Selvom spørgsmålet berører stigma, inddrager vi det også som en perspektivering til anerkendelse. Marianne sætter ord på, hvordan åbenhed omkring hendes psykiske udfordringer har en positiv indflydelse på hendes nære relationer. Hun beskriver, at det at turde tale om sin situation og være åben, gør det nemmere at skabe og vedligeholde relationer. Det mindsker også følelsen af, at det er ”farligt” og tabubelagt.

Når vi ser på Honneths anerkendelsesteori, kan Mariannes refleksion pege på, at hun oplever anerkendelse i den private sfære. Mariannes oplevelse af, at det bliver ”nemmere, når man kan snakke om, hvad det er”, indikerer, at hun i disse relationer oplever at kunne være sig selv og blive mødt med forståelse. Samtidig understreger hun, at ”det er tit, hvis man ikke tør sige det højt, der bliver farligt i relationen”, hvilket peger på, at utryghed opstår, når man ikke tør være ærlig og får betydning for hendes position i relationen.

Vi forstår derfor gennem dette citat, at manglende åbenhed og ærlighed kan medføre misforståelser og følelsesmæssig afstand i nære relationer. Ved at være åben i sine relationer skabes der derimod en følelse af gensidig forståelse og tillid,

som er en afgørende faktor for, at Marianne kan føle sig anerkendt, på trods af sine psykiske udfordringer. Når Marianne mødes med forståelse, bliver det samtidig nemmere for hende at acceptere sine udfordringer, hvilket også styrker hendes sociale og private relationer samt hendes livskvalitet.

"Jeg tror ikke, at folk egentlig har så stor forståelse for, hvad det egentlig er, jeg har gået igennem, og hvor svært det faktisk har været. Der kan jeg godt føle, at jeg ikke får credit nok på en eller anden måde. Men det er jo heller ikke alle, der ved lige præcis i detaljer, hvad jeg har gået igennem osv. Men jeg kan godt føle lidt, at der ikke er så mange, der ved, hvordan det egentlig er faktisk at have gået fra at have et helt normalt, velfungerende liv til pludselig at være patient, og så pludselig at bo på botilbud, og så komme tilbage til livet igen på en eller anden måde. Det synes jeg ikke, at folk har en forståelse nok for" (Marianne, 2025).

I ovenstående citat udtrykker Marianne en følelse af, at hendes oplevelser og de udfordringer, hun har gennemgået, ikke bliver tilstrækkeligt anerkendt af hendes omgivelser. Hun beskriver, hvordan hun føler, at hun ikke får "credit nok" for det, hun har været igennem, og at andre ikke har en dyb nok forståelse for hendes rejse fra et normalt og velfungerende liv til at blive patient og bo på botilbud. Denne oplevelse, som Marianne udtrykker, viser en manglende anerkendelse. Marianne føler, at hun ikke bliver mødt med den forståelse og anerkendelse, hun ønsker for hendes situation. Denne mangel på anerkendelse kan have en negativ indvirkning på hendes selvopfattelse og hendes position i relationerne til andre. På den anden side erkender Marianne, at det ikke er alle, der kender de præcise detaljer om hendes liv, hvilket kan være med til at forklare, hvorfor hun ikke altid mødes med forståelse. Mariannes følelsesmæssige reaktion på ikke at blive mødt med forståelse og anerkendelse for sine psykiske udfordringer afslører en vigtig dimension af, hvordan hun selv oplever sin situation. Når hun beskriver, at hun har "gået fra at have et helt normalt, velfungerende liv til pludselig at være patient", peger det på en stor omvæltning i hendes liv, som kan være svært at sætte sig ind i for dem, der ikke har været i hendes situation.

Gennem citatet forstår vi, at Marianne udtrykker et behov for, at hendes rejse fra at være patient til at vende tilbage til det "normale liv" bliver anerkendt. Hun ønsker, at

fokus ikke udelukkende rettes mod hendes psykiske lidelse eller hendes tidligere position som "patient", men snarere mod hendes ressourcer og evne til at genvinde et liv uden for systemet. Derfor forstår vi Mariannes ønske som et forsøg på at opnå større forståelse og anerkendelse i mødet med sine omgivelser, dvs. en anerkendelsesform, der kan styrke både hendes relationer og livskvalitet.

"Jamen, der er nogle ganske få mennesker, som jeg virkelig føler, at de har en god forståelse også ved, hvad jeg har gået igennem, og de synes, det er mega sejt, hvor langt jeg er kommet osv. Så der vokser jeg lidt i de relationer (Marianne, 2025).

Marianne sætter ord på anerkendelsens betydning i hendes nære relationer. Anerkendelsen har en særlig betydning for hendes personlige udvikling og selvopfattelse. Når hun siger: *"Der er nogle ganske få mennesker, som jeg virkelig føler, at de har en god forståelse [...] og de synes, det er mega sejt, hvor langt jeg er kommet"*, peger det på, at hun oplever anerkendelse fra personer i hendes netværk, som har indsigt i hendes livssituation og de udfordringer, hun har stået overfor. Når hun for eksempel siger: *"[...] hvor langt jeg er kommet"*, tolker vi det som et udtryk for et ønske om at blive set og anerkendt og som en oplevelse af, at hun bliver det. Denne anerkendelse skaber hos Marianne en følelse af at blive mødt som en stærk og kompetent person. Samtidig udtrykker hun, at hun *"vokser lidt i de relationer"*, hvilket kan tolkes som, at anerkendelse har en positiv effekt på hendes selvtillid. Dette understreger, at anerkendelse er en vigtig faktor i menneskets liv, særligt i forbindelse med personlig udvikling og følelsen af at høre til i et fællesskab.

Citatet illustrerer derfor, hvordan betydningsfulde relationer og følelsen af at være anerkendt bidrager til øget livskvalitet og trivsel hos mennesker med særlige udfordringer og psykiske lidelser.

I starten af vores interview med Niels, har vi haft et spørgsmål, der tager udgangspunkt i hans oplevelse af anerkendelse: "Føler du, at du bliver anerkendt for den, du er, uanset din psykiske lidelse?" Lød vores spørgsmål. Niels svarede følgende: *"De mennesker, jeg har nær, ja"* (Niels, 2025). Det korte citat viser, at

Niels' har en gruppe mennesker som er i hans inderste cirkel, men da vi beder Niels om at uddybe, siger han:

"Altså, de mennesker, jeg har nær, og de mennesker, jeg altså, de mennesker, jeg har nær, og de mennesker, jeg... Altså ligesom bænken, vi har bænken, ikke? Altså vi anerkender hinandens ting. Altså det, vi har, ikke?" (Niels, 2025).

Niels kommer ind på "bænken", og dette finder vi interessant, da "bænken" har en stor plads i hans liv. Niels udtaler sig følgende om "bænken": *"Det er forskellige... Altså, mennesker af forskellige aldre og personligheder, der har fundet hinanden i et fællesskab"* (Niels, 2025). Det vi i gruppen finder interessant, er at personer som bor i det boligkompleks som Niels og hans familie bor i, har en interaktion hvorpå man mødes ved "bænken". Man er i et fællesskab, hvor der tales sammen og deles stort og småt, men frem for alt anerkender hinanden. Dette fællesskab som findes ved "bænken", er et fællesskab, som rummer stort og småt, og her bliver de mennesker værdsat for deres færdigheder og evner (Høilund & Juul, 2015, s. 27).

Niels fortæller dog også, at:

"Igen, de mennesker, som man har lukket ind, der er jo også nogle på bænken, vi ikke bryder os altid så meget om. Der er nogle mennesker, der gerne vil... Hvad skal man sige? Der er nogle, der gerne vil høre din historie, og så er der nogle, der ikke vil høre din historie, men gerne vil fortælle deres egen historie. De mennesker, der gerne vil lytte til dig, dem lytter du jo også til. Så de mennesker, der... Altså, man... Man lukker ind, altså... Jeg ved ikke, hvordan man skal fortælle det" (Niels, 2025).

I citatet reflekterer Niels over vigtigheden af at skabe tillid og føle et tilhørsforhold til sine sociale relationer og omgivelser, særligt i et liv levet på kanten af samfundet. I dette tilfælde opstår fællesskabet omkring "bænken". Citatet illustrerer, at det ikke er alle mennesker i ens nære omgivelser eller omgangskreds, der skaber plads til tillid og anerkendelse. Niels tegner et billede af, at der er forskel på dem, der reelt ønsker at lytte til ens historie, og dem, der i højere grad er optaget af at fortælle deres egen:

“Der er nogle, der gerne vil høre din historie, og så er der nogle, der ikke vil høre din historie, men gerne vil fortælle deres egen historie”. Niels fremhæver dermed, at anerkendelse ikke blot handler om at blive set og hørt, men også om gensidig tillid og respekt i relationen.

I interviewet fik vi en tæt indsigt i Niels’ vej ind i systemet. Hans fortælling giver et indblik i, hvordan systemets håndtering af hans udredning har haft en afgørende betydning for både hans hverdagsliv og livskvalitet. Gennem hans erfaringer bliver det tydeligt, hvordan en sen indsats og manglende udredning kan have langsigtede konsekvenser for trivsel og mulighed for deltagelse i samfundet. Dette læner sig op ad spørgsmålet om, hvordan støtten påvirker hans livskvalitet og hverdag, samt om hans behov og ønsker reelt bliver imødekommet i støtten.

Niels beskriver, hvordan han i mange år har været tilknyttet systemet uden at modtage den støtte, der matchede hans støttebehov:

”Jeg har været i systemet i rigtig mange år. Faktisk helt fra starten af, at jeg kunne være i systemet. Og så har jeg været inde og ude af jobcenteret rigtig mange gange.” (Niels, 2025).

Først efter en langvarig kontakt med en medarbejder blev det italesat, at der måske lå noget andet bag Niels’ tilbagefald, som han har haft. Denne fagperson tog initiativ til en udredning, som blev et vendepunkt for Niels. Han siger følgende:

”[...] Det var faktisk der, rejsen startede” (Niels, 2025).

Hans fortælling peger på en oplevelse af, at systemet længe har arbejdet ud fra antagelser end en manglende forståelse for hans udfordringer. I sin ungdom blev han visiteret til specialskoler og efterskoler målrettet ordblinde, men det var først i midten af tyverne, at der blev foretaget en egentlig vurdering:

”Før det har jeg været på specialskoler for læsesvage [...] Så det startede egentlig tidligt” (Niels, 2025).

Dette rejser spørgsmålet om tidspunktet i støtten og hans oplevelse af at blive set og forstået. Niels fremhæver selv vigtigheden af en tidlig indsats, både med henblik på livskvalitet og muligheder fremadrettet:

”Jeg tror, det ville være bedre, hvis man var hurtigere til at se tingene [...] blive set i en tidlig alder, så du kan få hjælp i en tidlig alder” (Niels, 2025).

Set i lyset af dette fremstår støtten som både hjælpsom og utilstrækkelig. Vi forstår ”hjælpsom”, fordi der bliver taget hånd om hans udfordringer, men utilstrækkeligt fordi det sker sent i forløbet og hans alder. Den hjælp, Niels modtager, har altså haft potentiale til at forbedre hans livskvalitet, men først efter mange år. Samtidig tydeliggøre hans fortælling, at hans egne ønsker og behov ikke i tilstrækkelig grad blev identificeret eller imødekommet i starten af hans forløb. Det er først, da en fagperson vælger at gå i dybden og får sat i tingene i gang med udredningen, at Niels ser og forstår sin situation, og støtten bliver meningsfuld og tilpasset efter hans ønsker og behov.

I det følgende afsnit ser vi på, hvordan støtten påvirker Niels’ privatliv og de tætteste relationer gennem Honneths kærlighedssfære. Formålet her er at vise, hvordan anerkendelsen i de tætte relationer i form af parforhold og familieliv har en central plads. Desuden får vi indsigt i, hvordan bostøtten støtter op om Niels’ familieliv og relationen til hans kæreste.

Kærlighedssfæren udtrykkes, baseret på Niels’ svar i hans interview, at det er de følelsesmæssige og relationelle konsekvenser af bostøtten, der fremstår som meningsfuld for ham. Vores empiriske materiale viser os, hvordan støtten ikke kun omhandler hjælp til hverdagsaktiviteter og praktiske opgaver, men også fungerer som en følelsesmæssig støtte i forholdet mellem kæresten og Niels. Det er netop her, at Honneth fremhæver det som afgørende for udviklingen af selvtillid og følelsen af at være betydningsfuld i andres liv (Høilund & Juul, 2015, s. 28).

Niels’ fortælling understøtter støttens potentiale som en ressource. Når han udtaler: *”Jeg tror, jeg havde været tabt i systemet. [...] Jeg tror ikke, vi havde nået at få nummer to barn. Jeg tror, vi var nået at gå fra hinanden”*, åbner det op for en

fortolkning af støtten som afgørende for stabilitet i hans liv. Vi ser derfor, at det ikke kun er afgørende at yde støtte, men muligheden for at bevare et privatliv er også en afgørende faktor, der ellers risikerer at blive ødelagt.

Vi vælger i forlængelse af dette at fokusere på de dele, hvor relationer og den følelsesmæssige kommunikation er i centrum. Grunden til dette er et ønske om at udforske, hvordan bostøtten er oversætter og konflikt-dæmpende i relationen mellem Niels og hans kæreste. Niels har tidligere nævnt, at han har haft svært ved, at de ting der bliver sagt bliver misforstået, kan være en eskalation til optrapning. Dette kommer særligt til udtryk, når Niels beskriver, hvordan bostøtten har hjulpet ham til at forstå sin kærestes intentioner anderledes:

“Hvis hun har noget at sige til mig, så er det ikke personligt, hun siger tingene. Så er det for at hjælpe og ikke for at skade” (Niels, 2025).

Her bliver det muligt at få indblik i bostøttens rolle som støttende faktor, der bidrager til at hjælpe Niels på den måde, at Niels forstår og indgår i følelsesmæssige samtaler på sammen med sin kæreste. Dette kan læses som anerkendelse, hvor bostøttens tilstedeværelse skaber en ramme for gensidig forståelse mellem Niels og kæresten.

Støtten bliver i den forstand ikke blot en udefrakommende støttefunktion, men en del af familien, når det kommer til samtaler. Også kæresten oplever at blive set, mødt og inddraget i støtteforløbet. Det ses når Niels udtaler: *“Hun er også superglad. Hun kan også snakke med dem. Lige så meget som mig”*. Man kan derfor se gennem Niels’ oplevelser, at støtteforløbet bliver et fælles projekt, dvs. et projekt hvor alle parter taler åbent, samtidig med at bostøtten kan ”oversætte”, hvis der skulle være behov for dette.

Vores informant Benjamins interview om forholdet til sin familie, ligger også i kærlighedssfæren, hvor de nære og følelsesmæssige relationer som mor, søskende og tidligere ægtefælle er i centrum. Denne sfære er, hvor Benjamin burde finde tryghed, tillid og følelsen af at blive set, mødt og anerkendt, men er for Benjamin mere nuanceret. Når han fortæller sin historie, beskriver han gode og glade tider i selskab med sin mor og søster, hvor de blandt andet spiller kort og hygger sig.

Benjamin skifter dog spor, og det er særligt i denne sammenhæng vi ser kontrasten i hans historie. Dette gælder særligt relationen til hans stedfar, som har nogle udbrud og som er uforudsigelige, hvilket kan påvirke familiens samvær. Benjamin har dog her taget en mestringsstrategi i brug, hvor han i dag har lært at sætte grænser ved at sige fra eller også trække sig helt fra situationen.

Benjamins udvikling viser, at han i højere grad har lært at passe på sig selv. Dette tolker vi som en vigtig del af hans livskvalitet og beskyttelse af sig selv.

”Jo, og det er sådan lidt specielle vilkår i min familie, synes jeg faktisk. Altså når jeg er med min mor og søster fx, så er det bare hyggeligt. Vi hygger og spiller kort og griner og sådan noget. Og så er der sådan en som min stedfar, der er sådan lidt en speciel type, som man skal kende, og som nogle gange har sådan nogle. Udbrud, ja, er et godt udtryk for, du ved, han er nærmest ikke en del af noget, og så lige pludselig, så bliver han sgu over et eller andet, eller du ved sådan, ud af det blå agtigt, og så får han ligesom et surt opstød, plejer jeg at kalde det, og så går der måske fem minutter, og så kan han måske godt se, at fordi jeg har stoppet med at finde mig i det, førhen, der havde jeg bare sagt, at det var alt. Det var så jeg bare taler ham efter munden, for at få ro. Nu er jeg begyndt at reagere på det fra mit eget syn, hvor jeg passer på mig selv. Så hvis han siger et eller andet, der for mig er fuldstændig vanvittigt, eller helt ude i hegnet, eller helt sådan, mig, mig, og mig fra hans side, så siger jeg det til ham. Så konfronterer jeg det med ham, eller går ud af situationen. Det er svært at forklare, fordi man skal sådan opleve det” (Benjamin, 2025).

Benjamin udtrykker en grundlæggende følelse af at holde afstand og en manglende støtte, der kommer til udtryk både gennem følelser og de praktiske opgaver, som særligt kommer til udtryk i hans relation til hans mor. Når vi læser interviewet igennem, kommer flere af hans udsagn frem og deraf også en sårbarhed, hvor hans oplevelse er, at han ikke er blevet mødt med omsorg og anerkendelse i nogle af hans sværeste perioder i hans liv. Da han gennemgik skilsmisse og endte som sofasurfer, blev han ikke tilbudt hjælp, og han udtrykte klart og tydeligt, at han selv skulle bede om at få lov til at sove på sofaen, men dette har han aldrig gjort. Han udtrykker følgende:

"[...] Så vil min mor sige, at det løser du nok, du finder nok på et eller andet. Det skal man jo sige om sådan noget, et eller andet i den stil. Og så dør det lidt der. Så skal jeg sige, at jeg ikke kunne låne en sofa hos dig, før det overhovedet kom på tale. Og der er jeg sådan lidt Rasmus-modsat-agtig, så vil jeg egentlig hellere klare mig selv, når det ikke bliver tilbudt. Det er ikke jeg mener" (Benjamin, 2025).

Citatet illustrerer, at Benjamin ikke har følelsen af at blive prioriteret eller mødt af sin mor, som derefter påvirker hans oplevelse af hans relation. Han omtaler sig selv som en, der holder sig for sig selv. Benjamin beskriver hans mor og søsters forhold som tætte, både i relationen og distancen. Derudover oplyser han også, at hans mor ikke er typen som roser og opbakning føler han heller ikke at han får. Vi ser relationen som tavs og mangel på kommunikation og anerkendelse, herunder værdsættelse, selv når Benjamin forsøger at åbne sig:

"[...] Så der er ikke noget støtteopbakning at hente i. Hun mener det sikkert, at hun gør det så godt, hun kan, men der er bare ikke noget at komme efter". Derudover uddyber han med *"Nej. Man kan godt sige, at min mor ikke siger nogle pæne ting til mig. Men vi er ikke sådan en familie, hvor jeg oplever det. At vi går og roser hinanden. Det er jo fedt, at du kommer herud til os. Vi ved, hvor svært du har det med tingene" (Benjamin, 2025).*

Desuden har Benjamin ikke valgt at åbne sig omkring sin § 85-støtte over for sin mor, på trods af, at hans mor har spurgt ind til støttens omfang. Benjamin udtrykker følgende: "

"Jeg tror egentlig ikke, at hun sådan tænker over det. Hun ved jo godt, at jeg har haft depression og de der ting. Jeg tror ikke, hun tænker så meget over, hvad det egentlig er, hvad det betyder. Og hvad det egentlig er, det gør. Jeg har sådan fortalt hende lidt sådan, at vi starter med at lave nogle praktiske ting, der er svært. Så siger hun bare, at det er fint, at hun kommer så. Og så snakker hun egentlig mere om det. Så hun er ikke sådan en nysgerrig på den måde, man normalt ville være i sådan en måde" (Benjamin, 2025).

Her kan vi tolke ud fra det Benjamin fortæller os, at den bostøtte han modtager, har en større rolle, idet han kan tale med sin bostøtte om ting, som han ikke deler med sin mor, hvilket kan være alt fra følelser til hverdags ting. Der skabes et trygt rum, hvor der er plads til refleksion og plads til at vende stort som småt, uden at der bliver stillet spørgsmål, og dermed giver ham et løft i forbindelse med hans trivsel og livskvalitet i sådan en grad, hvor hans familie ikke formår og støtter op omkring det.

For at få indblik i Benjamins indgang til systemet, har vi i interviewet inkluderet spørgsmål vedrørende denne. Benjamin blev i 2010 arbejdsløs. I denne periode fik han tilknyttet en mentor, som udtrykte undren i forbindelse med Benjamins udfordringer, og fik sat skub i hans sag. Mentoren fik sagt ” *Og så siger hun, at han vil snakke, at der må være noget dybere, siden jeg ikke har det bedre, men på papiret ser jeg rask ud*” (Benjamin, 2025). Men når vi bevæger os længere frem i tidslinjen, ser vi, at han fik konstateret depression i 2013-2014. Det er ifølge ham selv: ”[...] *Det var sådan første gang officielt. Jeg har nok haft det egentlig i 10 år også [...]*” (Benjamin, 2025). Her startede han op på behandling i form af psykologhjælp. Benjamin forklarer desuden, at han først fik tildelt § 85-støtte i forbindelse med hans møde med rehabiliteringsteamet, og i forbindelse med det gik det nemmere og hurtigere for ham, fordi der var kommet en diagnose på: ”[...] *Og så havde jeg været til et rehabiliteringsteam, hvor de havde fået en diagnose på [...]*” (Benjamin, 2025).

Benjamin udtrykker, at han har haft en mentor, som har hjulpet ham ved at stille de rigtige spørgsmål i forbindelse med sine lægebesøg. Derudover fortæller han, at han har modtaget sin § 85-støtte siden januar 2021. I forbindelse med rehabiliteringsteamet og tilkendelsen af førtidspension oplever han nu en følelse af ro.

” [...] *Det gav mig den kæmpe ro. Fordi når man er i et jobcenter, eller på den front, hvor man skal alt muligt andet, så kan man ikke finde ro fordi der er altid et eller andet man skal forholde sig til et møde, man skal til lægebesøg eller en status, der skal skrives et eller andet*” (Benjamin, 2025).

Med afsæt i ovenstående, får vi indtryk, at Benjamin har brugt lang tid på at reflektere over sit forløb. Han mener selv, at hvis han havde modtaget hjælpen tidligere i forløbet, så havde han ikke nødvendigvis havnet med en førtidspension, og han var ikke røget så langt ned i hans psyke, og havde måske ikke ramt bunden på samme måde. Han mener også selv, at han havde haft det nemmere ved at rejse sig, hvor det har taget ham flere år at nå til hvor han er. Hans refleksionsproces er interessant fordi, at han ikke siger, at han havde styr på alt, men har en erkendelse af, at han havde haft det nemmere at komme på benene igen, hvis det var taget i opløbet. Benjamins ord giver en genklang, idet han siger: *"[...] Jeg er jo ikke sådan, at jeg går ud og tager et fuldtidsjob i morgen. Men jeg er på vej op. Men havde man fanget det lidt i opløbet, så havde man måske ikke kunne. Hvis det giver mening?"* (Benjamin, 2025). Ydermere fortæller Benjamin, at måden at få hjælp på er via en diagnose, hvorpå det ikke ændrer sig, at personen er syg. Men kun efter et langt forløb kan man modtage hjælp.

Benjamins citat taler med en genklang, så det tages til efterretning:

" [...] Når der kommer diagnoser på, så er det lidt nemmere med tingene. Man kan faktisk være lige så syg før, som man er, efter man har fået diagnosen. Man ændrer sig jo ikke på grund af diagnosen, men man kan få hjælp efter man har fået diagnosen, men ikke før. Hvor man måske kunne redde en masse der, tror jeg"
(Benjamin, 2025).

Hans indsigt er interessant, da han udtaler sig på egne vegne, men vi ved gennem praksiserfaringer og faglighed, at udredninger bør ske tidligere. Det gør det nemmere at tilrettelægge et forløb for den enkelte med henblik på, at vedkommende både kan komme videre i livet og samtidig få den hjælp, som han eller hun har krav på. Vores anden informant, Niels, fremhæver netop det samme, at en tidlig udredning er vejen frem. Vi forstår, at Benjamin har en følelse af, at de imødekommer hans behov, når det bliver dokumenteret, at han har en diagnose. Benjamin udtaler, at han stadig er syg, men først når det er dokumenteret, kan de hjælpe ham. Dette tegner et billede af, at systemet først imødekommer borgerne ved en diagnose. Her kunne vi med rette argumentere for, at det er mindst lige så vigtigt at høre borgernes egne oplevelser af deres behov. Hvis vi ser på den retslige sfære,

kan vi argumentere for, at denne form for hjælp i høj grad baserer sig på en retslig anerkendelse end på en personlig vurdering af borgerens oplevede behov.

Desværre opleves det ofte sådan, at borgeren først bliver taget alvorligt, når der foreligger en diagnose og den enkelte kan placeres i en bestemt kategori. Denne form for anerkendelse er vigtig, men samtidig også begrænset. Det er netop i den sammenhæng, at Benjamin peger på det problematiske i, at hjælpen først bliver tilgængelig, når dokumentationen er på plads, hvor den med fordel kunne være givet tidligere, hvis kommunen i højere grad anerkendte mistrivsel i sig selv frem for at vente på dokumentation.

I det følgende afsnit vender vi blikket på Benjamins relation til bostøtten og hans sociale netværk. Gennem vores interview med Benjamin kommer det tydeligt frem, hvilken støtte han modtager og det gælder både professionelt, men også gennem hans netværk af venner og peer-to-peer. Her viser det sig, at den støtte, han modtager, har en stor betydning for hans livskvalitet og hans oplevelse af anerkendelse.

Benjamin beskriver hans bostøtte som en person der har en central rolle og som giver ham stabilitet:

"Ja, og min støttekontaktperson der også, altså min § 85'er [...] hvis man skal sige det på en lidt grov måde, så er hun måske den mor, jeg ikke har fået [...] Hun er der 100%" (Benjamin, 2025).

Ovenstående udtalelse fortæller om et følelsesmæssigt bånd og Benjamins oplevelse af at blive set og hørt. Her gælder det ikke kun som støttebehov, men at blive set som et menneske. Bostøtten har en afgørende rolle for ham, idet han kan arbejde med sig selv og finde den stabilitet, som han mangler: *"[...] det har så ligesom givet mig et bagland, som jeg ikke havde været vant til at have [...]"* (Benjamin, 2025). Han bruger udtrykket "mor", hvilket vi forstår som, at hans egen mor ikke har udvist den anerkendelse, som han har haft brug for i sin tid. Dette tegner et billede af, at Benjamin ikke er blevet mødt med den værdsættelse og kærlighed, som han har haft behov for. Vi kan derfor argumentere for, at denne

oplevelse skal ses i lyset af Honneths krænkelserform, hvor han oplever mangel på tillid til sin familie.

At have en person i sin hverdag, der møder ham med omsorg og uden fordomme, giver Benjamin tryghed og fremmer hans selvtillid. Det viser, at støtten ikke kun har en praktisk funktion, men også en vigtig betydning i hans hverdag, da støtten tilpasses Benjamins behov. Dette kommer til udtryk i nedenstående citat, hvor Benjamin beskriver hans møde, når bostøtten kommer i hans hjem:

"[...] så melder jeg ud, hvordan jeg har det. Hvis der er overskud, så går vi i gang med det, og hvis der ikke er overskud, så gør vi noget andet. Det er egentlig meget godt tilrettelagt i forhold til mine ønsker og behov" (Benjamin, 2025).

Citatet er et eksempel på, hvordan støtten efter servicelovens § 85 imødekommer Benjamin egne ønsker og behov, hvor det gælder både det praktiske, men bestemt også det følelsesmæssige. Vi ser, at det styrker Benjamin i hans hverdag, idet det giver ham oplevelsen af selvstændighed, men bestemt også hans værdighed. Samtidig med at bostøtten hjælper ham med det praktiske, hjælper hun ham også med at lære at sige fra. Det er en af de ting som fremstår som vigtigt for Benjamin og hans personlige udvikling: *"[...] arbejder lidt med at sige fra og mit overskud og min hverdag og sådan noget, der var jeg jo slet ikke, da hun startede"* (Benjamin, 2025).

Udover at have bostøtten har Benjamins netværk spillet en vigtig rolle i hans liv, specielt under hans kriser, som for eksempel hjemløshed. Her viser det sig, at det var hans veninde og ikke hans familie, der greb ind og hjalp ham: *"Så har hun ryddet hele sit soveværelse [...] og så boede jeg bare i hendes soveværelse. [...] Det burde jo være familien, der har gjort de ting, ikke?"* (Benjamin, 2025). Benjamin havde en forventning om, at hans familie ville gribe ham, når han havde det svært. Dette kan tolkes som en krænkelse, da familien ikke er der for ham, når han har brug for det. Samtidig oplever han en krænkelse af sit selvværd, idet han ikke bliver anerkendt for den, han er, i sin egen familie. Set i lyset af Honneths anerkendelsesteori er der tale om en krænkelse af den kærlige anerkendelse, hvor Benjamin netop forventer at blive mødt med støtte og forståelse i de nære relationer. Dette påvirker både hans selvtillid og selvværd negativt. Derudover bliver han ikke værdsat for sine personlige

egenskaber og den, han er som menneske, hvilket Honneth betegner som en krænkelse af den sociale værdsættelse i den solidariske sfære (Høilund & Juul, 2015, s. 29-30).

Benjamin udtrykker taknemmelighed overfor sin veninde, men hans udsagn viser også en skuffelse over for hans familie, da han ingen støtte fik. Han har dog stadigvæk fået opbygget et netværk, hvor han finder tryghed og anerkendelse. Men han har fortsat svært ved at tage imod ros og anerkendelse fra hans netværk: *"[...] hvis der kommer noget ros, så kan jeg godt tage imod det. Men det er ikke sådan noget, jeg forventer [...]"* (Benjamin, 2025). Dette er et udtryk for, at anerkendelse fortsat er noget som Benjamin kan have svært ved at tage imod fra sine nære relationer, men det er også i denne fase, at hans bostøtte og netværk spiller en større rolle i hans sociale udvikling.

Den sidste betydningsfulde sociale mestring hos Benjamin kommer til udtryk i hans deltagelse i en peer-to-peer-gruppe. Her har Benjamin skabt et fællesskab med andre mennesker som er ligesindede og kommer fra lignende livssituationer. Her er der skabt et rum, hvor de både kan vidensdele og være sociale sammen: *"[...] det har virkelig også gjort en stor forskel"* (Benjamin, 2025). Peer-to-peer gruppen giver Benjamin en oplevelse af at kunne spejle sig i andre mennesker men også møde anerkendelse, hvor folk ser ham og fortæller ham det: *"[...] der synes jeg egentlig, der er nogen, der lægger mærke til nogle ting, som jeg måske ikke selv tænker over mere [...]"* (Benjamin, 2025). Det viser os, at støtten handler lige så meget om at kunne spejle sig i andre og bliver anerkendt for sin fremgang. Begge dele tilføjer til Benjamins livskvalitet og hans selvværd.

Delkonklusion

Sammenfattende viser informanternes oplevelser, at anerkendelse i relationen til deres bostøtte spiller en central rolle for både deres livskvalitet og personlige udvikling, hvor alle fire informanterne føler sig set, hørt og inddraget i deres støtteforløb. De oplever en positiv støtte, der hjælper dem med at håndtere hverdagens udfordringer. Bostøtten skaber ikke blot struktur i hverdagen, men styrker også deres selvopfattelse, selvbestemmelse, motivation og handlekraft.

Benjamin og Niels fremhæver, hvordan støtten gør det lettere for dem at håndtere livets op- og nedture, da de ikke føler sig dømt eller overset, men anerkendes for deres ressourcer og den positive udvikling, de har opnået. For alle fire informanter er anerkendelse afgørende for deres følelse af værdighed og deres evne til at tage ansvar for eget liv, hvilket bidrager til trivsel og god livskvalitet. Anerkendelse i både den solidariske og private sfære er derfor en nøgelfaktor i at understøtte informanternes personlige udvikling og sociale relationer.

Analyse 3: Empowerment

I dette afsnit præsenterer vi vores sidste delanalyse. Der vil i dette afsnit blive taget udgangspunkt i specialets følgende arbejdsspørgsmål: *Hvordan oplever borgerne, at støtten fremmer deres handlekraft og muligheder for selvbestemmelse?*

Afsnittet kobler informanternes erfaringer til empowermentbegrebet og analyserer, hvordan indsatsen kan fungere som en ressource, der fremmer deres oplevelse af meningsfuldhed i hverdagen. Analysen relateres løbende til arbejdsspørgsmålet og det teoretiske perspektiv med henblik på at belyse betydningen af selvbestemmelse og hvorvidt informanterne oplever aktiv deltagelse i støtteforløbet, jf. § 85 i serviceloven.

"Jamen, det blev så også i starten behandlet af private psykiatere. Jeg sagde til sidst, at det ville jeg ikke, fordi du kunne gå derop og sige, at så fik du bare nogle piller eller nogle andre piller. Og når jeg sagde, at de ikke virkede, så fik du bare en tredje pille. Så blev jeg så henvist videre ind til Hamlet på Frederiksberg, psykiatrien derinde. Og derfra blev jeg overført til psykiatrien, jeg kan ikke udtale det rigtigt, i X. Så kom jeg sådan rigtigt ind i systemet" (Ditte, 2025).

I det følgende citat får vi indblik i, hvordan Ditte aktivt tager stilling og griber ind i sin egen behandling i psykiatrien, samtidig med at hun udviser handlekraft i den sårbare situation, hun befinder sig i. I starten af Dittes sygdomsforløb modtager hun behandling hos private psykiatere, men oplever hurtigt, at behandlingen primært er præget af medicinering uden kendskab til og indsigt i hendes problematikker. Hun beskriver en oplevelse af at blive mødt med udelukkende medicin: *"Så fik du bare*

*nogle piller eller nogle andre piller". Dette skaber en følelse af afmagt og manglende inddragelse hos Ditte, hvilket får hende til at afvise denne form for behandling: "Jeg sagde til sidst, at det ville jeg ikke". Dittes beslutning om at afvise den medicinske tilgang markerer et særligt vendepunkt, idet hun tager ansvar for sin behandling og sætter grænser. Vi forstår denne afvisning som begyndelsen på en mere meningsfuld kontakt med systemet, da Ditte kort tid efter bliver henvist til det offentlige psykiatriske system, hvor hun beskriver det som at komme "*rigtigt ind i systemet*". At Ditte bliver en del af det offentlige psykiatriske system, kan være med til at forklare, hvorfor hun oplever, at hendes behov i højere grad bliver mødt, og at hun mødes med anerkendelse og tages alvorligt. Citatet illustrerer således, at Ditte ikke blot passivt accepterer en utilfredsstillende behandling i psykiatrien, men i stedet handler ud fra sine egne behov og insisterer på at modtage en behandlingsform, der giver mening for hende. Det viser, at Ditte formår at navigere i systemet og træffe beslutninger, der styrker hendes muligheder for bedring. Dermed fremstår hun som en aktør i eget liv med handlekraft og selvbestemmelse og bestræber sig på at blive mødt i systemet.*

"Hun hjælper mig blandt andet med at komme ud af sengen, hvis jeg har nogle dage, hvor jeg bare ikke kan overskue at komme ud af min seng. Hun hjælper mig med at tage opvasken, hvis jeg ikke lige kan magte den, for eksempel. Hvis jeg beder om hjælp i hjemmet, det er jeg ikke så god til, desværre" (Ditte, 2025).

Citatet illustrerer, hvordan Dittes bostøtte spiller en central rolle i at styrke hendes handlekraft og hjælper hende med at mestre hverdagen, særligt i de perioder, hvor hun har det psykisk dårligt. Ditte giver udtryk for, at der er dage, hvor hun ikke kan overskue at komme ud af sengen, og at bostøtten i disse tilfælde træder til og støtter hende i at komme i gang. I den forbindelse nævner hun, at hjælpen også kan omfatte opvasken eller andre praktiske gøremål i hjemmet. Dermed er støtten ikke overtagende, men derimod respektfuld og tilpasset Dittes aktuelle mentale og fysiske tilstand. Samtidig er det bemærkelsesværdigt, at Ditte, på trods af bostøttens støttende og motiverende rolle, udtrykker en vis ambivalens i forhold til at bede om hjælp i hjemmet. Denne bemærkning understreger, at Ditte oplever en barriere i forhold til at bede om hjælp, hvilket kan tolkes som en sårbarhed. Det kan ses som et udtryk for, at Ditte har svært ved at acceptere hjælp, fordi hun tidligere har været

meget selvhjulpen og selvstændig. På trods af dette ser vi, at Ditte oplever støtten som en afgørende hjælp til at opretholde struktur i hverdagen, hvilket kan forstås som en form for empowerment. Dels fordi hun får hjælp til at gennemføre praktiske gøremål, og dels fordi det understøtter hendes følelse af kontrol og selvstændighed. Derfor tolker vi, at bostøttens hjælp og aktivering fremmer Dittes handlekraft i de svære situationer. Citatet understreger således, at en nærværende og tilpasset støtteform kan være med til at styrke Dittes mulighed for selvbestemmelse og fremme hendes handlekraft under vanskelige vilkår.

”Jeg ser hende nogle gange lidt som en veninde. Det ved jeg ikke... hvad man skal sige. Det må man jo gerne kalde hende. Bare en god veninde, samtidig med, at hun er god til at hjælpe” (Ditte, 2025).

Ovenstående citat giver et særligt indblik i den relationelle dimension af den støtte, Ditte modtager, og hvordan relationen bidrager til hendes oplevelse af anerkendelse, tryghed og empowerment. Når Ditte vælger at beskrive sin bostøtte som ”en veninde”, peger hun på, at relationen rummer mere end et traditionelt fagprofessionel-borger-forhold, da den bygger på tillid, nærvær og gensidig respekt. Dette forstår vi som udtryk for, at støtten ikke blot handler om praktisk hjælp, men også indeholder følelsesmæssig støtte og menneskelig kontakt. At Ditte kan se sin bostøtte som en veninde, indikerer, at hun føler sig set, hørt og anerkendt som menneske og ikke blot som en borger med en psykisk lidelse. Denne oplevelse er vigtig i et recovery-perspektiv, hvor det relationelle aspekt og den hjælpsomme relation spiller en central rolle i den enkeltes mulighed for at opnå en selvstændig tilværelse og opbygge et meningsfuldt og tilfredsstillende liv (Shepherd, Boardman, & Slade, 2008, s. 2).

Den støtte og det relationelle bånd, der er opstået i mødet med bostøtten, kan tolkes som en styrkelse af Dittes oplevelse af samhørighed og tilknytning, altså faktorer, der er vigtige i forhold til empowerment. Citatet illustrerer derfor, at Dittes oplevelse af at have en støtteperson, der både fungerer som en hjælpende hånd og som et nærværende menneske, spiller en væsentlig rolle i hendes liv. Det bidrager til, at hun føler sig set og anerkendt, samtidig med at hun oplever tryghed og får mulighed for at forme et meningsfuldt liv ud fra egne præmisser og behov.

I det følgende afsnit kaster vi blikket over på vores anden informant, Marianne, som har en anden tilgang til empowerment.

”Jeg har hende egentlig kun som sådan en støttende samtale. Hun har slet ikke, jeg får ikke noget som hjælp til opgaver i hjemmet, for eksempel” (Marianne, 2025).

I citatet får vi indsigt i, hvordan Marianne oplever den støtte, hun modtager. Gennem citatet fremgår det, at Mariannes støtte primært tager udgangspunkt i støttende samtaler frem for hjælp til praktiske opgaver i hjemmet. Dette understreger, at Mariannes behov for støtte ikke nødvendigvis handler om hjælp til konkrete opgaver i hverdagen, men i højere grad om at have en støttende person, hvor der er plads til at dele tanker, følelser og bekymringer. Når Marianne fremhæver, at der ikke ydes hjælp til almindelige praktiske gøremål, peger det på, at hendes behov særligt vedrører følelsesmæssig og mental støtte, som hun oplever som den mest relevante støtteform for hende. Det tolkes som et udtryk for, at Marianne har en vis grad af selvstændighed, idet hun selv varetager hverdagens opgaver, men samtidig har behov for en professionel, i dette tilfælde en bostøtte, der kan fungere som samtalepartner og støtte i de følelsesmæssige og mentale aspekter af hendes liv.

På den måde afspejler Mariannes egne ønsker og præferencer en meningsfuld form for hjælp, der netop tager udgangspunkt i hendes behov for samtale og refleksion. Citatet viser derfor, at empowerment i Mariannes situation kommer til udtryk gennem den samtalebaserede støtteform, hvilket bidrager til følelsesmæssig stabilitet og samtidig fremmer hendes handlekraft i forhold til at opleve kontrol og indflydelse på egne valg og behov.

”Jeg synes, jeg har blevet bedre til det med at bede om hjælp. Også at gøre det tidligere, end jeg måske ville have gjort før. Fordi det er blevet, ja, så jeg synes, jeg er blevet bedre til det. Jeg har lært mig selv bedre at kende, og ved ligesom, hvornår jeg sådan skal gribe ud. Og ja, jeg er ikke sådan, sådan så nervøs for det, men det er i hvert fald blevet nemmere, end det har været” (Marianne, 2025).

Citatet giver et tydeligt indblik i Mariannes positive udvikling under hendes sygdomsforløb. Hun oplever, at hun er blevet bedre til at spørge om hjælp og gøre det på tide. Mariannes udsagn viser, at hun kan reflektere over sin egen proces, og det vidner desuden om en øget selvindsigt. For eksempel udtrykker hun: *"Jeg har lært mig selv bedre at kende, og ved ligesom, hvornår jeg skal gribe ud"*. Dette korte udsagn viser, at hun har gennemgået en udvikling, hvor hun er blevet mere bevidst om sine grænser og behov for hjælp. Derfor kan vi tale om en positiv empowerment-proces.

Det faktum, at hun ikke længere er nervøs for at bede om hjælp, peger på, at der er sket en personlig udvikling, samtidig med at hun er åben for at modtage støtte. Tidligere kunne det have været svært for hende at acceptere, at hun havde behov for hjælp, og måske har hjælpen været forbundet med usikkerhed, skam eller modstand. I dag er det derimod en naturlig og accepteret del af hendes liv at modtage støtte, hvor bostøtten fungerer som en samtalepartner, som giver Marianne plads til at udtrykke følelser og bekymringer.

Denne udvikling, som Marianne har gennemgået, forstår vi som et udtryk for øget handlekraft og selvstændighed i hendes liv, især i forhold til hendes evne til at identificere egne ønsker og behov og efterfølgende at kunne handle på dem.

"Hun vil høre på, hvad jeg er fyldt op af, og så vil hun prøve at tage det lidt op i helikopterperspektiv, og sige, se ud fra de sidste par måneder, hvor mange gange er det så gået dårligt, hvor mange gange er det gået godt, for at holde fast i, at det går faktisk rigtig godt. Men ja, der er bump på vejen, og også det der med at lære, at jeg skal jo stadigvæk lære mig selv på ny at kende det der med, at jeg vil have ups and downs, og så vil det nok være resten af mit liv, men det skal jeg lære at leve med, og der er hun meget god til at sige, prøv at se, hvor lang tid der er gået nu, hvor du har haft det ret godt, og der er hun meget god til [...]" (Marianne, 2025).

Citatet viser Mariannes positive udvikling mod empowerment. Gennem citatet får vi indsigt i, hvordan Marianne tager ansvar for sin udviklingsproces. Hun beskriver, hvordan hun accepterer "ups and downs" som en naturlig del af sit liv. Denne refleksion viser, at hun har udviklet en stærk selvforståelse og har lært at håndtere

livets op- og nedture, trods sin psykiske lidelse. Bostøtten hjælper hende med at reflektere over de mange fremskridt og den positive udvikling, hun har gennemgået. Denne støtteform er med til at øge Mariannes følelse af kontrol og handlekraft, da hun lærer at fokusere på sine succeser og arbejde med sine svære situationer. Mariannes refleksioner og citaterne viser således hendes udvikling, hvor hun lærer at tage ansvar for både sine svage og stærke sider. På denne måde ser vi en klar empowerment-proces, hvor hun arbejder mod øget handlekraft og selvforståelse, som er centrale elementer i hendes personlige udvikling.

Niels' fortælling er med til at undersøge, hvordan § 85 støtte opleves som en styrke, handlekraft og hans muligheder for selvbestemmelse. I dette afsnit ser vi på empowerments betydning for Niels og hans oplevelse af indflydelse og selvbestemmelse i eget liv.

Niels har været i det kommunale system i mange år og har haft flere kontaktpersoner og en sen udredning. Baggrunden for bostøtte kommer af hans mange år i systemet og en udredning, hvor det stod klart, at Niels havde brug for hjælp. Det er en afgørende ressource for Niels at have en bostøtte, der kan hjælpe ham med at finde rundt i det kommunale regi. Niels beskriver selv, hvordan hans bostøtte har deltaget i udredningen og støtter ham i kontakten til det offentlige system samt er med til møder: *"Det er rigtig hårdt at stå alene med. Og så ligesom have en med på sidelinjen"* (Niels, 2025).

Niels udtrykker i interviewet, at hans bostøtte har "flere hatte på" og den ene er en "oversætter" i forbindelse møder, og er på hans side når det gælder, hvad der foregår i det offentlige system. En central ting som kommer frem i vores interview med Niels er, at han har vanskeligheder med sin hukommelse og koncentration. Han udtrykker, at han bliver let forvirret under møder, og her hjælper bostøtten ham med at være tilstedeværende og huske: *"[...] så få mig i gang igen, og ligesom være min hukommelse. At skrive ned, notere ned de ting, der var vigtige at huske"* (Niels, 2025).

Støtten viser, at Niels har brug for struktur, der efterfølgende gør det muligt for Niels at deltage i møder og hvad der ellers kræver ekstra opmærksomhed. I et

empowerment-perspektiv handler det ikke om, at bostøtten overtager for Niels, men nærmere at bostøtten er til stede, så Niels har mulighed for at reflektere og handle selv. Balancen mellem støtte og selvstændighed er et centralt element indenfor empowerment, som samtidig viser Niels' egen evne til at handle og blive anerkendt.

Empowerment handler for Niels derfor ikke kun om at tage beslutninger eller handle, men også give muligheden for at føle og mærke efter, at han selv kan. Niels beskriver, hvordan bostøtten hjælper med at bearbejde angst og at begå sig i sociale situationer: *"[...] når jeg får de her angstsymptomer [...] og få et andet sæt øjne på"* (Niels, 2025). Den støtte, som bostøtten giver, skaber et rum for refleksion og håndtere angst og følelser, hvor dette kan ses som den personlige udvikling som Niels har og er igennem. Dette kommer fra en selvudvikling og empowerment-orienteret tilgang, som bostøtten og Niels har arbejdet med. Det, der kommer frem, er primært selvaccept. Dette tydeliggøres gennem Niels' udsagn, da det ikke kun er støtte til hverdagens gøremål der udføres, men også den følelsesmæssige støtte, som er med til at give Niels mod på at møde verden med ro og stabilitet. Niels hviler mere i sig selv og virker til at være mere tilpas i egen krop.

Niels er klar over, at støtten er til for ham og at han selv kan regulere efter behov:

"Det kan sættes op og ned efter, som jeg vil have det" (Niels, 2025).

Fleksibiliteten i støtten viser, at det er Niels, der bestemmer støttens omfang, hvilket Niels også tilkendegiver af flere omgange. En ting som går igen i Niels' fortælling er, hvor stor en hjælp støtten er for ham og hans familie. Han fortæller, hvordan bostøtten har hjulpet og forbedret kommunikationen mellem Niels og hans kæreste: *"[...] snakke med min kæreste. [...] Så er det for at hjælpe og ikke for at skade"* (Niels, 2025). Her ser vi at bostøtten bliver en "mellem-mand" som oversætter og mindsker konflikter. Her er det ikke kun Niels som får hjælp, men også hans familie. Ved at forbedre relationerne, ser vi at Niels' følelse af at være tilpas i livet giver ham mere robusthed.

Når det kommer til fællesskaber, kan vi ikke komme uden om "bænken". Bænken er et mødested for en gruppe beboere i den bebyggelse, hvor Niels bor. Niels fortæller selv, at *"Vi anerkender hinandens ting"* (Niels, 2025). Fællesskabet er en form for anerkendelse og giver Niels og de andre der mødes ved bænken et tilhørsforhold.

Dette fællesskab er en del af empowerment, da det giver de mennesker der mødes ved bænken og er dermed en oplevelse af, at man har noget at bidrage med.

Niels beskriver, at han har været på en "rejse", hvor han har arbejdet med selvaccept og selvforståelse. Han fortæller, at han har tidligere haft svært ved at stole på systemet, men at bostøtten har gjort det muligt for ham at arbejde med ham selv og at se tingene på nye måde: *"Jeg har lært at se anderledes på tingene [...] få et andet syn på din hverdag. Og din situation"* (Niels, 2025). Niels' erkendelse om den rejse han har været på, viser, at empowerment ses som en proces, hvor Niels ikke kun har fået adgang til støtte, men også det forhold han har til det samfund, som han er en del af. Niels er blevet klogere på sig selv og den rejse han har været på.

For at få en forståelse for, hvordan vores informant Benjamin oplever sin § 85-støtte, og hvordan dette kan forstås i en empowerment-orienteret tilgang, er det relevant at se på hans baggrund, hans relation til bostøtten og de tiltag, han indgår i.

I Benjamins interview træder en central problematik frem. Diagnosen, der giver støtte, opfattes både som nødvendig og som et problem. Benjamin beskriver, hvordan han først fik adgang til hjælp, da han officielt fik sin psykiatriske diagnose og ikke før, selvom hans behov var til stede. Som han siger:

"Man kan faktisk være lige så syg før, som man er, efter man har fået diagnosen. [...] Man ændrer sig jo ikke på grund af diagnosen, men man kan få hjælp efter man har fået diagnosen, men ikke før" (Benjamin, 2025).

I kontrast heraf står Benjamins oplevelse af selve støtten, når den er blevet tildelt. Han beskriver mødet med støttepersonen som præget af respekt, tillid og samarbejde. En af de første ting, han nævner, er, at støtten *"[...] er for min skyld"* (Benjamin, 2025) og at relationen ikke er styret af kontrol. Dette er centralt i et empowerment-perspektiv, hvor netop medbestemmelse og oplevelsen af at være centrum er afgørende. Benjamin oplever bostøtten som en, der ikke skal *"[...] stå til regnskab overfor nogen"* (Benjamin, 2025). Gennem Benjamins udsagn får vi indblik i, at Benjamin har formået at skabe en forståelse for bostøttens faglighed og de rammer, hun kan støtte ham indenfor. Dette ser vi tydeligt i måden støtten tilpasses

på, da Benjamin fremhæver, at der er en tydelig forventningsafstemning, og at indsatsen tager udgangspunkt i hans behov og hverdag. Dette ser vi i hans udtryk og hans refleksioner: *"Så vi tager udgangspunkt i mig og mine behov. Og så skal det selvfølgelig give mening for mig, at de kommer, eller hun kommer"* (Benjamin, 2025). Her ser vi, hvordan støtten bliver meningsfuld og fleksibel, hvor denne fleksibilitet gør, at Benjamin selvstændigt tilpasser støtten efter hans behov.

Denne anerkendelse mærker Benjamin også i hverdagsrelationen, et eksempel kunne være når bostøtten støtter op om praktiske opgaver uden at overtage. Benjamin fortæller, at han ofte har svært ved at komme i gang, men at bostøtten kan give ham et lille puf ved at *"begynde at lægge tøjet sammen"* (Benjamin, 2025). Dette motiverer ham selv til at deltage, frem for at føle sig gjort forkert.

Et andet vigtigt aspekt i Benjamins fortælling er det trygge rum, som bostøtten skaber. Han fremhæver, at hun aldrig har gjort noget uden aftale, og at han aldrig har følt sig overset. Dette indikerer en relation, hvor Benjamin bliver mødt som et helt menneske. Der er rum for refleksion, fejl og udvikling, hvilket blandt andet ses, når de taler sammen om dårlig samvittighed og de høje krav, Benjamin stiller til sig selv. Her bliver støtten et fundament for personlig udvikling og selvforståelse.

Han begynder at komme i en peer-to-peer-gruppe, som han selv mener er meningsfuld og vigtig i hans hverdag. Benjamin er glad for fællesskabet og som han selv siger, så er de "ligesindede". I gruppen taler de nødvendigvis ikke om sygdom, men de kan *"spare med en anden på forskellige niveauer"* (Benjamin, 2025). Her kan vi se, at Benjamin finder et fællesskab, hvor han bliver set på som ligeværdig. Benjamin har følelsen af at høre til samt at have noget at bidrage med. Det er her fællesskabet ses som en anerkendelseserfaring og giver peer-to-peer gruppen et tilhørsforhold og være altafgørende i at styrke Benjamin og de andre mennesker, der er med i gruppen en oplevelse af at de har noget at bidrage med.

Set overordnet på Benjamins § 85-støtte, kan vi se at den oplevelse som han har, i høj grad bærer præg af Benjamins personlige rejse. Både på det individuelle, sociale og relationelle niveau. Bostøtten tager hånd om hans behov, hans hverdag og hans ønsker, og sammen understøtter bostøtten peer-to-peer-gruppen og andre

relationer, han indgår i. Benjamins oplevelse er, at han ikke kun modtager støtten, men at han deltager i relationer og samtaler. Empowerment handler i denne sammenhæng om at styrke Benjamins mulighed for at tage kontrol over eget liv, både gennem deltagelse, medindflydelse og anerkendelse. Benjamin bevæger sig fra en sårbar position, hvor han befinder sig i en udsat position og være udsat til at være i en mere aktiv og anerkendt position, hvor han ser sig selv som handlende og værdifuld.

Empowerment fremstår derfor ikke kun som en enkeltstående hændelse, men som en proces, der udspiller sig i mødet mellem Benjamin, de andre informanter og de mennesker, de er sammen med. Dette gælder både i bostøtten, peer-to-peer, venner og familie.

Delkonklusion

Informanternes oplevelser af empowerment viser, at deres bostøtte har betydning for deres mulighed for at træffe egne beslutninger og tage kontrol over deres liv. Generelt oplever informanterne en styrket følelse af selvbestemmelse og handlekraft i mødet med deres bostøtte, hvor de bliver inddraget i beslutningsprocesserne. Det fremhæves, hvordan støtten giver dem mulighed for at træffe valg, der er tilpasset deres individuelle behov og ønsker, hvilket forstærker deres følelse af autonomi og kontrol. Følelsen af empowerment hæmmes, når de ikke føler sig hørt eller har tilstrækkelig indflydelse på beslutninger, der vedrører deres liv. For alle fire informanter er det derfor afgørende at blive respekteret og inddraget i de beslutninger, der træffes, for at opleve reel empowerment. Empowerment er således en vigtig faktor i bostøtten, som har stor betydning for informanternes trivsel, personlige udvikling og livskvalitet. Det styrker deres selvopfattelse og evne til at navigere i hverdagen på egne præmisser.

KAPITEL 5: KONKLUSION

Dette specialeprojekt har undersøgt, hvordan borgere med psykiske lidelser oplever servicelovens § 85 i eget hjem, og hvordan deres oplevelser kan forstås ud fra et anerkendelsesperspektiv og stigma. I den forbindelse er det undersøgt, hvordan borgere med psykiske lidelser oplever stigmatisering, anerkendelse og empowerment. Vi har taget udgangspunkt i en hermeneutisk og fænomenologisk tilgang, hvor vores empiri er indsamlet gennem kvalitative interviews med fire informanter. Gennem interview med vores fire informanter har vi fået indsigt i deres hverdag og hvordan bostøtten hjælper og understøtter med at opretholde en hverdag som giver dem selvstændighed og et værdigt liv.

Gennem vores analyse er det tydeligt, at stigmaet ikke kun opstår i sociale møder, men også noget, der er indlejret i samfundets orden og normer. Informanterne beskriver selv, hvordan de oplever at modtage hjælp. På den ene side er § 85-støtten afgørende for at deres hverdag hænger sammen og fungerer, men på den anden side synliggør den også deres behov for hjælp, hvilket også opretholder dem i deres "afvigende" status. Dette kan derfor betyde, at nogle borgere vælger at skjule deres bostøtte for deres familie og omgivelser, og viser samtidig, at stigma også kan påvirke deres egen selvforståelse og relationer. Stigmaet viser her et skjult magtforhold, der har en påvirkning på informanternes handlemuligheder og selvopfattelse.

Det fremgår af informanternes fortællinger, at anerkendelse i relationen til bostøtte også kan fungere som en beskyttende faktor for stigmatisering. Når informanterne bliver mødt med respekt, lyttet til samt inddraget, kommer der en oplevelse af at være anerkendt. Dette styrker derfor informanternes følelse af værdighed i deres bostøtte, og samtidig med at det styrker deres oplevelser af at have noget at bidrage med, har en positiv betydning for deres livskvalitet og selvopfattelse. Derfor handler bostøtten ikke kun om hjælp til praktiske gøremål, men i høj grad om samarbejde, den relationelle og menneskelige kontakt. Anerkendelse er ikke kun en følelse, men en forudsætning for, at støtten ses og at oplevelsen er meningsfuld for vores informanter.

Når vi ser på Honneths krænkelserformer, er det svært at komme udenom den sociale værdsættelse, som på flere måder krænkes i forbindelse med informanternes oplevelse af stigma i deres nære relationer. Informanterne giver udtryk for en generel følelse af at blive anerkendt af deres bostøtte og oplever en form for værdsættelse i denne relation, da bostøtten understøtter og fremmer deres selvudvikling. Som det også fremgår tydeligt af vores analyse af stigma, oplever informanterne en grad af stigmatisering, der påvirker deres selvbillede især i situationer, hvor de skal åbne op om deres psykiske lidelse. Dette medfører, at de oplever det som vanskeligt at navigere i sociale sammenhænge, og at de derfor har nogle karaktertræk eller forhold, de ønsker at skjule for omverdenen. Alt dette har en negativ indvirkning på deres selvværd, selvudvikling og selvtillid.

Følelsen af at kunne træffe egne beslutninger og være aktør i eget liv forstærkes, når støtten tilrettelægges sammen med borgerne og når fokus er på selvbestemmelse. Vores informanter beskriver, hvordan inddragelse i beslutninger om bostøtten gør dem i stand til at finde rundt i hverdagen på deres egne præmisser, hvilket styrker informanternes handlekraft og selvbestemmelse. Det afgørende er, at bostøtten ikke er styrende, men er en person som giver informanterne en ramme, hvor deres stemme har en betydning. Empowerment er derfor et centralt redskab, der kan støtte relationen og balancere behovet for hjælp med ønsket om at have kontrol over eget liv. Vores specialeprojekt viser derfor, at man ikke kan forstå, hvordan mennesker oplever § 85-støtten, uden at se på de sociale og forskellige systemer, den foregår i.

Samtidig kan vi se på tværs af vores informanter, at der er en modsigelse, når støtten på den ene side er vejen frem til øget livskvalitet for vores informanter, men på den anden side er en forstærkning af fremmedgørelse og fastholdelse af en stigma-position. Det betyder alt i alt, at støtten ikke kun handler om bostøtte i form af praktiske opgaver, posthåndtering og kontakt til offentlige instanser, men skal ses som en relation mellem mennesker og kræver fokus på både relationer, etik og det samfund, vi alle er en del af.

På baggrund af hele specialet kan vi derfor konkludere, at specialeprojektets formål ikke kun er en beskrivelse af informanternes oplevelser, men også en teoretisk og

analytisk beskrivelse af, hvordan bostøtte efter § 85 i serviceloven både kan være en hjælp, men også fastholder informanterne i en afvigende status, som særligt er rettet mod samfundets syn på psykiske lidelser. Dette peger i retningen af, at man i praksis, men også i samfundet, bør blive bedre til at overveje, hvordan man selv er med til at fastholde fordomme uden at gøre det bevidst, men i stedet bør arbejde hen imod at skabe relationer, der er med til at give borgere med psykiske lidelser styrke og at blive mødt med respekt. Man burde samtidig overveje, hvordan man kan være med til at fjerne de barrierer, der blokerer for, at borgerne får mere indflydelse og selvbestemmelse over eget liv.

Sidst vil vi understrege, at det ikke er en entydig konklusion som gælder alle borgere med psykiske lidelser, men blot en undersøgelse der kan bidrage til viden om, hvordan borgere med psykiske lidelser oplever § 85-støtten. Samtidig med at projektet også kan give viden om, hvordan samfundet er med til at fastholde borgere med psykiske lidelser i en udsat position.

KAPITEL 6: DISKUSSION

I vores speciale har vores fokus været at belyse borgernes subjektive erfaringer og oplevelser med § 85 i serviceloven. Derfor har vi primært haft fokus på bostøttens funktion i forhold til de borgere, som har bidraget til specialeprojektet. Vores analyse har vist, at bostøtten spiller en vigtig rolle i informanternes hverdag og har betydning for, at deres daglige liv kan fungere. Samtidig viser analysen også, at der kan opstå modsatrettede situationer, da støtten både kan være inkluderende og ekskluderende ved at synliggøre, at informanterne har nogle udfordringer eller behov, der afviger fra normen. Dette kan føre til, at nogle af vores informanter aktivt vælger at skjule, at de modtager støtte og ikke blot for at undgå dømmende blikke fra omgivelserne, men også for at beskytte deres selvbillede og identitet.

Som tidligere beskrevet er bostøtten af en kompleks karakter, fordi den knytter sig til barrierer, som både kan forstås på et strukturelt niveau, men også kan ses i forlængelse af borgernes egne oplevelser. Det, der er med til at fastholde borgerne i en status, der kan betegnes som afvigende, mener vi ikke kun skal forstås ud fra

bostøtten, men også i relationen til de nære omgivelser og det samfund, som borgerne er en del af. Den manglende anerkendelse og de krænkelsererfaringer borgerne har, der opstår i forlængelse heraf, er ikke bostøttens skyld. Gennem vores analyse ser vi også, at informanterne ikke nødvendigvis har negative eller dårlige erfaringer med deres bostøtte, tværtimod beskrives bostøtten og relationen som støttende, anerkendende og tryk. Dette peger på, at problematikken derved skal findes i samfundets syn og det tabubelagte, som forbindes med psykiske lidelser og i sidste ende påvirker borgernes selvbillede og værdsættelse i relation til både samfundet og til andre. Når borgerne oplever, at de må kæmpe for at blive usynlige eller forsøge at skjule bestemte sider af sig selv for at undgå afvigelse eller dømmende blikke, bør dette forstås ud fra et samfundsperspektiv. Det er ikke borgerne selv, der er problemet, men de normer og forestillinger, som gør det svært at være synligt anderledes og som fastholder borgerne i en ekskluderende position. Denne ekskluderende position er ikke en position som hverken bostøtten eller borgerne selv skaber eller fastholder sig i, men opstår i mødet med omverdenen.

Selvom informanterne generelt beskriver relationen til deres bostøtte som tryk og meningsfuld, peger deres fortællinger også på oplevelser af manglende anerkendelse i mødet med omverdenen og deres nære relationer. Med afsæt i gruppens egne praksiserfaringer og kendskab til psykiske lidelser, ved vi, at bostøttens arbejde ofte foregår i et spændingsfelt mellem organisatoriske, personlige og strukturelle forhold, som kan påvirke forholdet mellem fagperson og borger. Det er ikke altid nemt eller muligt at leve op til de mål og forventninger, der ønskes indfriet hverken fra borgerens, den fagprofessionelles eller samfundets side. Vores praksiserfaringer på området viser, at den enkelte medarbejder (læs: bostøtten) kan stå i situationer, hvor de ønsker at anerkende borgeren og skabe forandring, men hvor vilkårene og de fastsatte rammer, som støtten gives under, begrænser den enkeltes handlemuligheder. Dette gør det i højere grad vanskeligt at imødekomme den enkelte borgers behov for anerkendelse og følelsen af at blive set og hørt. Disse praksiserfaringer og den indsigt, de har givet os, har haft betydning for, hvordan vi har tilgået specialeprojektet, og har bidraget til en forståelse af, at manglende anerkendelse, både i relationen til bostøtten og i de nære relationer, kan have stor betydning for borgerens egen oplevelse af at føle sig hørt, set og inddraget.

Derfor ønsker vi med dette afsnit at pointere, at bostøtten ikke nødvendigvis er negativ og at bostøtten ikke kan ændre på disse strukturelle forhold eller syn, men at den spiller en afgørende og vigtig rolle i at støtte borgernes udvikling med henblik på deres psykiske udfordringer. Bostøtten støtter borgerne i at skabe stabilitet og tryghed i deres hverdag og hjælper med at skabe et positivt selvbillede, uden at de føler sig forkerte eller oplever skam.

Når vi ser på Axel Honneths anerkendelsesteori, bliver det også tydeligt, at manglende anerkendelse kan opleves som en krænkelse. Vores informanter giver eksempler på, hvordan de, uden at de nødvendigvis er bevidst, mødes med handlinger, der underminerer deres selvbillede og evne til at begå sig i samfundet. Det sker i de nære relationer, på arbejdspladsen og i mødet med samfundet generelt. Det kan derfor diskuteres, hvorvidt velfærdssamfundet, der tilstræber lige adgang, inklusion og ligeværdighed, faktisk medvirker til at bekræfte eller forstærke følelsen af at være "anderledes" på grund af en psykisk lidelse. Når informanterne oplever krænkelse, selv i deres nære relationer, sætter vi spørgsmålstegn ved, om anerkendelse overhovedet er til stede, og om der reelt er tale om inklusion, hvis individet føler sig nødsaget til at skjule sin sårbarhed for ikke at mødes med dømmende blikke eller fordomme.

Derfor er det centralt at diskutere, hvorvidt velfærdssamfundet formår at give lige muligheder for alle, uanset funktionsnedsættelse, til at leve "det gode liv". Hvis anerkendelse er et vigtigt kerneelement i udviklingen af et positivt selvværd, som Honneth understreger, ser vi, at samfundet og dets omgivelser først kan møde mennesker med psykiske lidelser med forståelse og ligeværd, når disse mennesker får adgang til dette først.

Det er derfor også interessant at diskutere, hvordan vi som velfærdssamfund skaber de rammer, der inkluderer alle borgere og giver dem de samme muligheder. Her handler det ikke kun om vores etiske forsvarlighed og et spørgsmål den enkeltes handlinger, men at vi som samfund har et ansvar for at opbygge et samfund, hvor ingen marginaliseres eller ekskluderes på grund af psykisk sårbarhed. Det handler om at sikre lige rettigheder, værdighed og anerkendelse og at skabe betingelser, der understøtter inklusion og fællesskab frem for marginalisering og stigmatisering. Vi

trækker på Emmanuel Levinas' fokus på hans forståelse af menneskets etiske ansvar. Vi forstår dette ansvar som noget, der opstår i mødet med den anden, og som rækker ud over regler og metoder. For Levinas er det etiske ansvar uendeligt (Juul & Elm Larsen, 2023, s. 730). Når vi ser denne forståelse i en kontekst af psykisk sårbarhed, betyder det, at vi som system ikke blot må placere det enkelte menneske i en "kasse" med særlige behov, men aktivt skal arbejde for at skabe fællesskab og huske vores menneskelige ansvar over for "den anden". Det indebærer, at vi skal møde mennesker med psykiske lidelser med respekt, etisk ansvarlighed og lydhørhed.

Vi kan derfor diskutere og lægge vægt på, at så længe samfundets og befolkningens blik på psykiske lidelser ikke forandres, vil mange borgere med komplekse sociale problemstillinger fortsat skulle kæmpe en kamp og kæmpe med en følelse af at føle sig ekskluderet og uden for normerne. Derfor er det afgørende at rette fokus på bedre samfundsmæssige forestillinger, som klart kan forbedre borgernes selvbillede. Afslutningsvis vil vi understrege, at vi ikke vurderer, at alle mennesker med psykiske lidelser, der modtager §85-støtte i eget hjem, oplever støtten på samme måde. Vi håber dog, at dette specialeprojekt kan bidrage til øget indsigt og inspiration til at udvikle en forståelse, der fremmer respekt, medbestemmelse og livskvalitet for alle borgere.

LITTERATURLISTE

Bøger

Aadland, E. (2012). *Etik – dilemma og valg*. 1. udgave. Dansk Psykologisk Forlag.

Aagerup, L., & Nielsen, T. (2018). *Socialrådgiverens undersøgelsesmetoder*. 1. udgave. Hans Reitzels Forlag.

Allardt, E (1975). *Att ha, att älska, att vara. Om välfärd i Norden*. Argos Förlag AB. NOTA udgivelsesår 2019.

Andersen, M. L., & Brok, P. N. (2021). *Empowerment i socialt arbejde*. 1. udgave. Samfundslitteratur.

Brinkmann, S., & Tanggaard, L. (2010). *Kvalitative metoder – en grundbog*. 1. udgave. Hans Reitzels Forlag.

Christoffersen, D. D., & Petersen, K. S. (2017). *God stil i professionsopgaver - en grundbog*. 1. udgave, 3. oplag. Hans Reitzels Forlag

Goffman, E. (2009). *Stigma – om afvigerens sociale identitet*. 2. udgave, 3. oplag. Samfundslitteratur Forlag.

Goffman, E. (2014). *Hverdagslivets rollespil*. 1. udgave, 1. oplag. Samfundslitteratur Forlag.

Guldager, J. & Skytte, M. (2013). *Socialt arbejde – teorier og perspektiver*. 1. udgave, 1. oplag. Akademisk Forlag.

Haugsgjerd, S., Jensen, P., & Karlsson, B. (2001). *Psykiske lidelser i fire perspektiver*. 1. udgave, 1. oplag. Gyldendalske Boghandel.

Honneth, A. (2006). *Kamp om anerkendelse*. 1. udgave, 5. oplag. Hans Reitzels Forlag.

Honneth, A. & Willig, R. (2003). *Behovet for anerkendelse. En tekstsamling*. 1. udgave, 8. oplag. Hans Reitzels Forlag.

Høilund, P., & Juul, S. (2015). *Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde*. 2. udgave, 1. oplag. Hans Reitzels Forlag.

Juul, S. & Elm Larsen, J. (2023). *Socialpolitik*. 5. udgave, 1. oplag. Hans Reitzels Forlag.

Juul, S., & Pedersen, K. B. (2012). *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori – En indføring*. 1. udgave, 3. oplag. Hans Reitzels Forlag.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. 3. udgave. Hans Reitzels Forlag.

Monrad, M., & Olesen, S. P. (2018). *Forskningsmetode i socialt arbejde*. 1. udgave, 1. oplag. Hans Reitzels Forlag.

Hjemmesider og rapporter

Amilon, A., Mehlsen, C., Bengtsson, S., Nielsen, M. A., & Birch Lauridsen, J. (2018). *Dokumenterede metoder i bostøtteindsatsen over for mennesker med psykiske lidelser*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. <https://www.vive.dk/media/pure/rv7b6dzn/1634154>

Danmarks Statistik (2021). *Flere modtager socialpædagogisk støtte*. Danmarks Statistik. <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtml?cid=33351>

Det Centrale Handicapråd (u.å). *FN's konvention om rettigheder for personer med handicap.*

https://www.sm.dk/Media/638380588965786998/handicapkonventionen2017_UA.pdf

Bengtsson, S., & Røgeskov, M. (2012). *Et liv i egen bolig – Analyse af bostøtte til borgere med sindslidelser.* VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. <https://www.vive.dk/media/pure/jvnb96vm/274856>

Benjaminsen, L., Bastholm, A. S., & Enemark, M. H. (2022). *Fællesskabsmålingen 2022.* VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. <https://www.vive.dk/da/udgivelser/faellesskabsmaalingen-2022-rv7dodvn/>

Boardman, J., Shepherd, G., & Slade, M. (2008). *Recovery – fra begreb til virkelighed.* Sainsbury Centre for Mental Health. https://viden.sl.dk/media/7805/recover_fra_begreb_til_virkelighed.pdf

Bredahl, J. C., Martin, H. M., Andersen, S. L., Christensen, R. N., & Bengtsson, S. (2010). *Stigma og psykiske lidelser - som det opleves og opfattes af mennesker med psykiske lidelser og borgere i Danmark.* VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. <https://www.vive.dk/media/pure/4419/273339>

Cramer, J. J., Enemark, M. H., Røgeskov, M. S., & Fynbo, C. (2021). *Brugertilfredshedsundersøgelse på det specialiserede voksenområde – Tilfredshed med den socialpædagogiske støtte på botilbud, botilbudslignende tilbud eller i eget hjem.* VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. <https://www.vive.dk/media/pure/dv4kelzn/6335304>

Flensborg Jensen, M. C., Bom, L. H., Tauby-Theill, C., Emkjær, L. D., Nicolajsen, J. S., & Olsen, L. (2021). *Kortlægning af god kvalitet i praksis i bostøtten – En kvalitativ undersøgelse af kvalitet i bostøtte for mennesker med psykiske vanskeligheder, der bor i egen bolig.* VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. <https://www.vive.dk/media/pure/5xpj35x7/5734394>

Juul, S. & Riiskjær, E. (2012). *Fælles værdier i det sociale og sundhedsmæssige arbejde med socialt udsatte*. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse & Social- og Integrationsministeriet.

<https://viden.sl.dk/media/7106/f%C3%A6lles-v%C3%A6rdier.pdf>

Kjær, A. A., Kirkegaard, S., Grønfeldt, S. T., & Olsen, L. (2020). *Kvalitet i bostøtte: Et litteraturstudie om kvalitet i bostøtte til mennesker med psykiske vanskeligheder i egen bolig*. VIVE og Socialstyrelsen. <https://www.vive.dk/da/udgivelser/kvalitet-i-bostoette-rv7r8dxn/>

Kommunernes Landsforening (2018, april). *Indsatser efter serviceloven til voksne med psykiske lidelser. Analyse*. Kommunernes Landsforening.

<https://www.kl.dk/media/ds2dqwsc/indsatser-efter-serviceloven-til-voksne-med-psykiske-lidelser.pdf>

Nissen Frees, S. (2024, august). *Modtagere på socialområdet*. Kommunernes Landsforening. <https://www.kl.dk/media/fh0kstm3/modtagere-paa-socialomraadet.pdf>

Psykiatrifonden (u.å.). *Diagnoser*. <https://psykiatrifonden.dk/diagnoser>

Socialstyrelsen (2021). *Faglige pejlemærker for kvalitet i bostøtten*.

<https://www.sbst.dk/media/10236/SoS%20Faglige%20pejlem%C3%A6rker%20for%20kvalitet%20i%20bost%C3%B8tten%20fd.pdf>

Socialstyrelsen (2023). *Recovery-orienteret rehabilitering: Vejledning til praksis. Koncept for strategisk udvikling og omlægning af socialpsykiatrien*.

<https://bedrepsykiatri.dk/wp-content/uploads/2023/03/2023-Recovery-orienteret-rehabilitering.-Vejledning-til-praksis.pdf>

Social- og Boligministeriet (2024). *Socialpolitisk Redegørelse*.

https://www.sm.dk/Media/638731795768979544/Socialpolitisk%20Redeg%C3%B8relse%202024_SOU_UA.pdf

Lovgivning

Bekendtgørelse af lov om social lov, LBK nr. 155 af 11. februar 2025.

Bilag

Interviewguide

Samtykkeerklæring